

Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem
Katonai Műszaki Doktori Iskola

Komjáthy László tűzoltó őrnagy

Magyarország tűzvédelmi helyzete az EU tagság függvényében, tekintettel a közigazgatási reform és a tűzvédelmi képzés helyzetére.

Doktori (PhD) értekezés

Tudományos témavezető:

**Dr Grósz Zoltán alezredes
egyetemi docens**

Budapest, 2005. szeptember

Tartalomjegyzék

Bevezetés	5
A téma bemutatása, aktualitása, indoklása	7
Kutatásom fő célkitűzései:	8
A kutatás során használt módszerek	9
1. MAGYARORSZÁG TŰZVÉDELME	10
1.1. A tűz elleni védekezés fejlődése hazánkban.	10
1.2. A tűzoltóság	12
1.3. A tűz elleni védekezés feladatai, a tűzvédelmi helyzet összetevői	15
1.3.1. A magyar tűzvédelem szervezeti és irányítási rendszere 2000. január 1-től.	16
1.4. Következtetése, javaslatok	17
2. AUSZTRIA TŰZVÉDELME	18
2.1. Általános rész	18
2.2. Tartományok tűzvédelme	19
2.3. Jogi alap	21
2.3.1. A tűzoltóság feladatai	22
2.3.1.1. Tűzoltóságok típusai	22
2.3.1.2. Riasztási idő	23
2.3.1.3. Katasztrófavédelem	23
2.4. Megelőzés	23
2.5. Az osztrák önkéntes tűzoltók kiképzése	24
2.5.1. Rajvezető:	25
2.5.2. Bővített alapkiképzés:	25
2.5.3. Szakképzés és különleges képzés:	25
2.5.4. Vezetőképzés:	25
2.5.5. Magasabb szintű vezetők kiképzése és továbbképzése	26
2.5.6. Hivatásos tűzoltók képzése	26
2.5.7. Hivatásos tűzoltótisztek képzése:	27
2.5.7.1. Készenléti tisztképzés, melynek részei:	27
2.5.8. Következtetések, javaslatok	28
3. SZLOVÁKIA TŰZVÉDELME	30
3.1. A Szlovák Köztársaság Kerületi (Megyei)Tűzoltási és Mentési Igazgatóságai.	30
3.1.1 A szlovák tűzoltóság szervezete	31
3.1.2. Fővárosi Tűzoltó és Mentő Testület	32
3.1.2. Mentőegységek	33
3.1.3. Kerületi (Megyei) Igazgatóságok	35
3.2. Járási Igazgatóságok	35
3.3. Kerületi Igazgatóságok	36
3.4. Járási Igazgatóságok	38
3.5. Önkéntes tűzoltóság	38
3.6. Létesítményi Tűzoltóság	39
3.6.1 Hivatásos létesítményi tűzoltó testület	39
3.6.2. Önkéntes létesítményi tűzoltó egységek	39

3.7. Következtetések, javaslatok	40
4. A MAGYAR TŰZVÉDELEM FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI	41
4.1. A tűzoltóságokkal kapcsolatos diszlokációs feladatok az Uniós normák tükrében	41
4.1.1. A magyar tűzoltóság fejlesztésének kiindulópontjai	42
4.1.2. A megelőzési-hatósági tevékenység fejlesztési lehetőségei	43
4.1.3. Települési önvédelmi szervezetek kialakítása, fejlesztése	43
4.2. A tűzoltóságok szervezeti fejlesztéseinek lehetőségei	43
4.2.1. Hivatásos önkormányzati és önkéntes tűzoltóságok fejlesztése	43
4.2.2. Önkéntes tűzoltó egyesületek fejlesztése	45
4.2.3. A létesítményi tűzoltóságok, ipari parkok és bevásárlóközpontok védelmének fejlesztési irányai	45
4.2.4. A tűzoltóság műszaki fejlesztése	47
4.2.5. Kommunikáció	48
4.2.7. Technikai eszközök	49
4.2.8. Szakfelszerelések	49
4.2.9. A tűzoltóságok nemzetközi kapcsolatainak fejlesztési irányai	50
4.3. Következtetések, javaslatok	50
4.3.1 A tűz megelőzésének helyzete.	50
4.3.2. A tűzoltás és műszaki mentés erőinek költséghatékonysága és értékmentő képessége:	51
4.3.3. A lakosság optimális védelme megteremtésének módja és sorrendje:	52
4.3.4. Vonulási idő és első beavatkozás meghatározása:	52
4.3.5. Település kategóriák:	52
4.3.6. Ellátatlan települések helyzete	53
4.3.7. Hivatásos tűzoltóságoknál kihelyezett őrsök létrehozásának elvi lehetősége:	53
4.3.8 . Önkéntes tűzoltóságok létrehozása	54
4.3.9. Önkéntes Tűzoltó Egyesületek megerősítése, újak megalakulásának elősegítése	55
4.4. A finanszírozási rendszer átalakítása:	56
4.4.1. A tűzoltási kötelezettség kiterjesztése minden településre:	57
4.4.2. A gazdaság tűzvédelmének korszerűsítése:	58
4.4.3. A tűzvédelmi hatósági jogkör a tűzoltási tevékenység és a közigazgatási reform összefüggései:	58
4.4.4. Mentők - Tűzoltóság közös működtetése	59
4.4.5. A tűzvédelem irányítása	59
4.4.6. Határmenti tűzvédelem	60
5. KÖZIGAZGATÁSI REFORM	62
5.1. A dekoncentrált államigazgatás jelenlegi térstruktúrája	63
5.1.1. Megyei keretek között működő területi szervek	64
5.1.2. Regionális keretek között működő területi szervek	64
5.1.3. A dekoncentrált területi szervek székhelyei	65
5.1.4. A területi államigazgatás körzeti egységei	66
5.2. Következtetések, javaslatok	66
5.2.1. Körülmények és előzmények	66
5.2.2. A regionalizálás jogi alapjainak kialakítása	68
5.2.3. A dekoncentrált területi szervek regionalizálása	69
5.3. A dekoncentrált államigazgatás NUTS-2 szintű regionalizálása lehetőségei	70
5.3.1. Jelenleg regionális keretek között működő szervek	70

5.3.2. Jelenleg megyei (fővárosi) keretek között működő szervek	71
5.3.3. A regionális átszervezés problémái és a korszerűsítés aktuális feladatai.	71
5.4. A lokális állami szervek hálózatának alakítása.	72
6. A MAGYAR TŰZOLTÓKÉPZÉS	73
6.1. A magyar tűzoltóképzés fajtái, fejlődése 2003-ig	73
6.1.1. Alapfokú tűzoltó tanfolyam	74
6.1.2. Intézeti képzés	75
6.1.3. Tűzoltó szakmunkás képesítés	75
6.1.4. Tűzoltó-technikus szakképesítés	76
6.1.5. Tiszti alapismereti tanfolyam	76
6.1.6. Tiszti átképző szak	76
6.1.7. Főiskolai képzés	77
6.1.8. Tanfolyami képzés	77
6.2. A magyar tűzoltóképzés fajtái 2003 után	78
6.2.1. Tűzoltó szakképzés	78
6.2.2. Katasztrófavédelmi és tűzvédelmi technikus	82
6.2.3. Katasztrófa-és tűzvédelmi szervező (tiszti)	85
6.2.4. Tűzvédelmi előadó szakképzés	90
6.2.5. Tűzvédelmi főelőadó szakképzés	94
6.2.6. Katasztrófavédelmi előadó szakképzés	97
6.2.7. Katasztrófavédelmi főelőadó szakképzés	102
6.3. Következtetések, javaslatok	108
KUTATÓMUNKA ÖSSZEGZÉSE	110
ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK	114
AJÁNLÁSOK	114
TOVÁBBI KUTATÁST IGÉNYLŐ IRÁNYVONALAK	115
MELLÉKLETEK	116

Bevezetés

„Magyarországnak olyan férfiakra van szüksége, akik a tűzzel szembeszállni nemcsak mernek, de tudnak is”

József főherceg

A szervezett magyar tűzoltóság megalakulásakor a megválasztott tisztektől nem kívántak tűzoltói szakképzettséget és szakirodalom sem állt rendelkezésükre. Az 1800-as évek második felében a szakismereteket külföldi tűzoltóságokon sajátították el a leendő magyar tűzoltók, ahonnan hazatérve szakkönyveket írtak és részt vettek a magyar tűzoltók kiképzésében.

A Gróf Széchenyi Ödön által irányított fővárosi tűzoltóság tagjaiból lettek az első oktatók, akik 1873-tól a vidéki tűzoltók kiképzésében is részt vettek.¹ Az 1870-ben alakult Magyar Országos Tűzoltószövetség 1903-tól vette át az országos tűzoltótiszti tanfolyamok szervezését. A tűzoltó tisztképzés helyzetét BM rendelet szabályozta², amely kimondta, hogy önkéntes tűzoltóparancsnok csak az lehet, aki hat hónapos tűzoltótiszti tanfolyamot végzett. Az 5090/1948 Kormányrendelet végrehajtásaként lett kiadva az állami tűzoltóság tagjainak kiképzését szabályozó 464.725/1948 BM IV/2 számú rendelet, miszerint az állami tűzoltóság tagjainak kiképzése részben újoncképző tanalosztályokon (Makó, Nagykanizsa, Budapest), részben tisztképző tanalosztályokon történhet, amelyek az országos tűzoltóparancsnok felügyelete alatt álltak.

A rendelkezések alapján 1948. június 18-án kezdődött meg a tisztképzés Budapesten, a Tas vezér utcában. Az iskola neve 1959-ben Petőfi Tisztképző Iskola lett, amely 1963-ban BM Akadémia Tűzoltó Tagozat-ra változott. Újabb változás a tűzoltóképzés fejlődésének történetében az 1980-as években következik. A belügyminiszter rendelkezésére létrejön a BM Tűzvédelmi Kiképző Központ 1981-ben. Az oktató és kutató tevékenységet végző szakembereket 1992-től egy szervezetbe vonták össze Tűzvédelmi Oktató és Kutató Intézet néven. Az 1993-1995 években a polgári védelmi képzés is a tanintézet feladatai közé tartozott, amire a BM Tűz-és Polgári Védelmi Intézet név is utal. A tűzoltóság és a polgári védelem szétválása után 1996-ban a 31/1996 (XII.21.) számú BM rendelet alapján létrejön a BM TOP Tűzvédelmi Kiképző Intézet. Az 1995-ös évtől megkezdődik az állami tűzoltóságok önkormányzativá válása. Az 1999-es év jelentős dátum a tűzoltóság életében: az év végén megszűnik a BM Tűzoltóság Országos Parancsnokság, megszűnnek a megyei tűzoltó parancsnokságok is. A következő év, azaz 2000. január elsejétől újra összevonják a tűzoltóságot és a polgári védelmet az 1999. évi LXXIV törvény alapján. A jogutódként létrehozott új szervezet neve: BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság. A tűzoltóiskola is új nevet kap: BM Katasztrófavédelmi Oktatási Központ.

Ezeket a változásokat a Tűzvédelmi törvény indította el 1996-ban. Olyan szervezeti és tartalmi változások történtek, amelyek alapvető befolyással bírnak a tűzoltóság szervezete és működése tekintetében. Az állami tűzoltóságokból létrejött a hivatásos állami (Országgház Tűzoltóparancsnokság, Ferihegy Repülőtéri Tűzoltóparancsnokság) és a hivatásos

¹ BM TOP: 150 éve született Gróf Széchenyi Ödön. Budapest, 1989, 3. oldal.

² 254.300/1928 BM rendelet

önkormányzati tűzoltóság (108). Új lendületet vett az önkéntes és a létesítményi tűzoltóság is. A hivatásos önkormányzati tűzoltóságok döntő többsége (95) állandó készenléti szolgálatot lát el. A tűzoltóságok általános irányítása az önkormányzatok hatáskörébe kerül, de szakmai irányítását a megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságokon és a Főigazgatóságon keresztül a belügyminiszter gyakorolja. A tűzvédelmi törvény új alapokra helyezte az önkéntes és létesítményi tűzoltóságok megalakítását, működési rendjét. Alapvető különbség a kettő között, hogy míg az önkéntes tűzoltóság meghatározott feltételek teljesítése, megléte esetén, a belügyminiszter által jóváhagyott működési területen látja el feladatát, addig a létesítményi tűzoltóság csak az adott létesítmény területén végez feladatokat.

A hivatásos önkormányzati tűzoltóságok tűzoltási feladataikon túl jelentős esetszámban végeznek közúti, vasúti balesetek alkalmával életmentést, műszaki mentést³. Hazánkban a tűzoltóság az egyedüli olyan szervezet, amelyik ügyeleti, személyi, technikai rendszere alapján bármikor képes a jelzéstől számított kettő percen belül elindulni az esemény helyszínére, legyen szó tűzoltásról, kárelhárításról, műszaki mentésről.

Ezért is szükséges áttekinteni a jelenlegi szabályozás helyzetét, kereteit, összehasonlítani a szomszédos országokkal (Ausztria, Szlovákia). Azért ezt a két országot választottam, mert Ausztria tűzvédelme német minta alapján alapvetően az önkéntességen alapul, és már 1995 óta tagja az Európai Uniónak. Szlovákia pedig-hazánkhoz hasonlóan-1949 óta hivatásos állománnyal látja el a szolgálatot. Mindkét országban a tűvédelem szakmai irányítása a tűzoltószövetségek ellenőrzése alatt áll. Mindkét ország katasztrófavédelme a tűzoltóságok feladatai közé tartozik, erre nem hoztak létre külön szervezetet. A választásban szerepet játszott az is, hogy a két ország nyelvét beszélem, személyes kapcsolataimat is felhasználva igyekeztem az összehasonlítást elvégezni.

³ Komjáthy László-Grósz Zoltán: Veszélyes anyagok szállítása közúton. Új Honvédségi Szemle 2003. LVIII. évfolyam 11. szám, 54-59. oldal.

A téma bemutatása, aktualitása, indoklása

A Magyar Köztársaság Alkotmányának⁴ alapelvei között szerepel a biztonsághoz és a biztonságos életfeltételekhez való alapvető emberi jog. Úgyszintén szerepel a biztonságos munkavégzéshez való jog is.

A jogok érvényesülésének előfeltétele, hogy az állampolgárok megismerhessék a környezetükben lévő veszélyforrásokat, a beavatkozók pedig elsajátíthassák a beavatkozás során alkalmazható magatartási szabályokat. Képesek legyenek éles esetekben / tűzoltás, műszaki mentés, veszélyes anyag balesetek / alkalmazni a gyakorlatokon és elméleti felkészítések során szerzett tapasztalataikat.

A rendszerváltás utáni Magyarország Belügyminisztériumának első évében a tűzvédelem területén már érezni lehetett az önkormányzatiság kiépítésére való törekvést. A helyi önkormányzatokról szóló törvényben⁵ a tűzvédelemről való gondoskodást az önkormányzatok választható feladatává tette. Majd az úgynevezett hatásköri törvény⁶ a tűzvédelemről való gondoskodást a hivatásos tűzoltóságokkal rendelkező önkormányzatok kötelező feladatává tette. A törvény értelmében a tűzoltóságokat 1992.január 1-jei hatállyal az önkormányzatok részére át kellett volna adni, ami nem történt meg. Az Országgyűlésnek 1994. novemberében hozott döntése értelmében 1995. június 1-vel kerültek átadásra⁷ a hivatásos tűzoltóságok a fenntartó önkormányzatok részére.⁸

A belügyminiszter 1995 júniusában terjesztette a Kormány elé a tűzvédelmi törvény tervezetét, melyet az Országgyűlés 1996. áprilisában el is fogadott⁹. Ez a tűzvédelmi törvény tette lehetővé a köztisztviselőként működő önkéntes tűzoltóságok létrehozását¹⁰, melyek működésével remélték hazánk tűzvédelmét hatékonyabbá tenni. Kísérleti jelleggel 26 ilyen tűzoltóság kezdte meg működését az úgynevezett fehér foltokon, majd 1998. január 1-től a belügyminiszter által kijelölt működési körzetben már önállóan látják el a tűzoltási és műszaki mentési feladataikat.

Az 1998-ban kezdődő harmadik kormányzati ciklusban nem történt előrelépés a tűzvédelem önkormányzati reformját illetően, viszont ismét előtérbe került a tűzoltóságok központi irányításának kérdése, amit az 1999-ben elfogadott, azóta többszörösen módosított katasztrófavédelmi törvény¹¹ már részben tartalmaz. A tűzoltóságok szakmai felügyeletét 1999.december 31-ig a BM Tűzoltóság Országos Parancsnoksága látta el a megyei parancsnokságok útján. A katasztrófavédelmi törvény értelmében 200.január 1-től mint jogutód a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok útján látja el a tűzoltóságok szakmai felügyeletét.

⁴ Alkotmány 54 &(1)bekezdés

⁵ 1990. évi LXV. törvény 8§ (1) bekezdés

⁶ 1991. évi XX törvény 10 § (4) bekezdés

⁷ A kivétel Hódmezővásárhely tűzoltósága volt, ahol az önkormányzat nem vette át az egységet, mert nem tudta biztosítani a működtetés feltételeit.

⁸ Részben önálló, vagy önállóan gazdálkodó önkormányzati intézményként.

⁹ 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról.

¹⁰ 119/1996. (VII.24.) Kormányrendelet az önkéntes tűzoltóságokról.

¹¹ 1999. évi LXXIV. törvény a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről.

A rendszerváltás utáni magyar tűzvédelem, katasztrófavédelem jogi szabályozásától elvárható lenne, hogy illeszkedjen az európai jogi alapszabványokhoz, alapelveiben ne térjen el tőle. A tűzvédelemben is meg kell valósítani a valóságos önkormányzatiságot, biztosítva ezzel az állampolgárok részére az alkotmányban lefektetett jogokat és meg kell megfelelnie az EU normáknak.

A polgári demokráciákban a tűz elleni védekezés minden településnek kötelessége. Ez így volt Magyarországon is 1948 előtt. Így is lenne természetes, hiszen a tűz helyben keletkezik és az adott helyen kell eloltani a lehető legrövidebb időn belül. Ez a feladat saját, vagy több önkormányzat közösen szervezett tűzoltóságával önkormányzati hatáskörben is ellátható. A második világháborút követően a tanácsrendszer kialakítása óta a magyar közigazgatás nem állt olyan változások előtt, mint napjainkban. Ezt az úgymond „kötelező” közigazgatási reformot hazánk Európai Unió csatlakozásának lehetősége indította el, melyet az Unióba történt belépésünkkel¹² végig kell vinni. Az ország társadalmi-gazdasági modernizálódásának egyik alapvető feltétele a racionális és hatékony közigazgatás. A közigazgatási, ezen belül az önkormányzati rendszer és a területi államigazgatás működésének 1990 óta felhalmozódott tapasztalatai, a társadalmi-gazdasági életében bekövetkezett változásokból fakadó új adottságok és követelmények mellett a közigazgatás további korszerűsítésével szemben újabb, aktuális kihívásokat támasztott az EU - csatlakozás, valamint a területfejlesztéssel kapcsolatos feladatok. A csatlakozás kapcsán közigazgatási (önkormányzati, illetve államigazgatási) tér- és településstruktúrát átfogóan érintő kérdések is felvetődnek, különös tekintettel a regionális önkormányzati rendszer bevezetésének lehetőségére, valamint ennek a közigazgatási területbeosztást, a dekoncentrált államigazgatási térszerkezetet érintő hatásaira.

Az utóbbi két évtizedben az Unió tagjává vált államok csatlakozási tapasztalatai arra utalnak, hogy kedvező, ha a statisztikai - területfejlesztési térszerkezet és a területi közigazgatási (államigazgatási és önkormányzati) térszerkezete igazodik egymáshoz, főleg NUTS¹³⁻²¹⁴ szinten, mert a régiók jelentik ugyanis a területfejlesztés legfontosabb, a méretgazdaságossági követelményeknek megfelelő térszervezeti kereteket a regionális politika cél-, eszköz- és intézményrendszere összehangolása számára.

Értekezésem célja ennek kapcsán a tűzvédelem hazai és külföldi áttekintése, a határ menti tűzvédelmi együttműködés fejlesztésének lehetősége, a személyes tapasztalatok és a kutatómunka tapasztalatainak összegzése.

Kutatásom fő célkitűzései:

Magyarország 2004. május elseje óta teljes jogú tagja az Európai Uniónak. Az újonnan belépő tagországok felzárkóztatására szánt támogatások is regionális, vagy területi szinteken jelennek meg. Ezért hazánk tűzvédelmének is igazodnia kell az új kihívásokhoz, például kistérség, régió, vagyis a NUTS szintjeihez, mert a tűzoltóságok fejlesztéséhez (létszám,

¹² 2004. május 1-én hazánk az Európai Unió tagja lett.

¹³ NUTS-Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques

¹⁴ NUTS szintek: 1 ország; 2 régió; 3 megye; 4 kistérség; 5 település.

technika, elhelyezés) komoly segítséget jelenthetnek az Unió kistérségi vagy régiós pályázataira. Ezért kutatásom fő célkitűzései:

- tanulmányozni a tűzvédelem helyzetét, szerepét, feladatait,
- kutatni a tűzvédelem szervezeti és irányítási rendszerét, tekintettel a hivatásos önkormányzati tűzoltóság, az önkéntes tűzoltóság szerepére, várható fejlődési irányokra,
- javaslatot tenni a tűzvédelem területi, helyi szintű hivatásos szervezetének, rendszerének, átalakítására,
- összevetni a jelenlegi magyar tűzoltóképzést Ausztria és Szlovákia képzési rendszerével és javaslatot tenni az esetleges korszerűsítésekre,
- vizsgálni a közigazgatási régiók kialakításának hatását a tűzvédelemre.

A kutatás során használt módszerek

A kutatás során törekedtem a kapcsolódó szakirodalom, jogszabályok és egyéb dokumentumok feldolgozására, rendszerezésére, a témával kapcsolatos tudományos publikációk elemzésére. A tűzvédelem területén, elsősorban a beavatkozói oldalon és a veszélyes anyagok közúti szállítása során bekövetkezett balesetek következményeinek felszámolása során meglévő problémák feltárására. A határ menti területek tűzoltóságainak együttműködési lehetőségeinek elemzésére. Igyekeztem a meglévő problémákra rávilágítani, majd ezekre megoldásként újszerű és egyéni megoldásokat kidolgozni.

Kutatásom bázisául szolgált a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és a Tűzoltó Múzeum irattára, a BM Katasztrófavédelmi Oktatási Központ és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem könyvtára. Kutatásaim alapjául szolgáltak a vizsgált és más EU országokban tett szakmai útjaim, melyek tapasztalatait feldolgoztam és publikáltam.

Felhasználtam továbbá az írott és elektronikus formában megjelent cikkeket, tanulmányokat, valamint a hazai konferenciákon és előadásokon elhangzottakat. A kutatási témával kapcsolatos hazai és nemzetközi konferenciákon, előadásokon, tanulmányutakon vettem részt. Konzultációkat folytattam a vizsgált szakterület hazai és a kutatott országokban a téma képviselőivel. Elméleti és gyakorlati tapasztalatokra tettem szert hazai és nemzetközi gyakorlatok során, melyeket fel is használtam értekezéseimben.

1. MAGYARORSZÁG TŰZVÉDELME

1.1. A tűz elleni védekezés fejlődése hazánkban.

Az első magyar tűzvédelmi előírást Szent István királynak tulajdonítjuk: „Vasárnap mindenki köteles templomba menni, kivéve azokat, akik a tüzet őrzik”. A tüzesetek gyakoriak voltak és megfelelő védelem hiányában évszázadokon át borzasztó pusztítást is végeztek. Emiatt Werbőczy tripartituma a feudális szokásjog alapján halálbüntetéssel sújtotta a gyújtogatókat. Azokat is, akik csak fenyegetőztek a gyújtogatással¹⁵.

Az első tűzoltási rendeletek a tűz pusztításának megfékezésére mégis csak a XVI. században születtek meg. A tűz elleni védelem a lakosság, a céhek feladata volt. A tűztornyokból figyelő őrök kürtszóval, illetve harangszóval jelezték a tüzet, irányát pedig nappal piros zászlóval, éjjel gyertyával jelezték. A tűzoltás legjellemzőbb módja az volt, hogy a tűz közeléből igyekeztek minden éghető anyagot eltávolítani. Általános tűzoltó eszközként vödörket, létrákat, kéziszerszámokat alkalmaztak.

A szervezett tűzoltó erők hazánkban a XVII. században a diáktűzoltóságok¹⁶ megalakulásával / Debrecen, Sárospatak / jelentek meg. A diákok kezdetben csak a kollégiumra vigyáztak, később egyre jelentősebb szerepet töltek be a városokban keletkezett tüzek oltásában.

A század közepétől a megyei előjáróságok és a városi tanácsok egyre nagyobb számban, növekvő szigorral hoztak egyre szigorúbb rendeleteket. A városok kötelesek voltak fecskendőket beszerezni, ahhoz legénységet biztosítani, éjjeliőrséget állítani, a tűz oltásához erős, képzett férfiakat toborozni, kijelölni.

II. József 1788-ban kiadott tűzrendészeti Pátense¹⁷a kor követelményeinek megfelelően meghatározta az építészet tűzvédelmi követelményeit, a tűzjelzés, a riasztás, a tűzoltás teendőit, valamint a megelőző tűzvédelem szabályait. A Pátens szakmai alapként szolgálta a későbbi tűzvédelmi szabályozásokat.

Európában és egyben hazánkban az első tűzoltó egyesület Arad városában alakult 1835-ben. A soproni 1866-ban, a pesti Tűzoltó Egyesület pedig 1870-ben adta első szolgálatát. Az elsők között alakultak meg Komárom, Székesfehérvár, Esztergom, Gyula egységei is. Ezek az önkéntes tűzoltóságok már komoly és minőségi előrelépést jelentettek, mert szervezettségük és elhivatottságuk miatt jóval hatékonyabb beavatkozásokat hajthattak végre, mint a céhek tűzoltásra kötelezett tagjai.

A magántűzoltóságok a kapitalizmus fejlődésével, az ipar megtelepülésével alakultak meg hazánkban is. Az Óbudai Hajógyár tűzörségének 1885-ben történt megalapítása után a nagy gyárak és gőzmalmok többsége is szervezett magántűzoltóságokat¹⁸.

A XIX. század több nyugati nagyvárosában katonaság látta el a tűzoltói feladatokat. A hivatásos tűzoltóság az önkéntes tűzoltósághoz képest komoly minőségi előrelépést jelentett:

¹⁵ Albert Albert: A magyar tűzvédelmi szabályozás fejlődése. Budapest, 2004, doktori értekezés, 9. oldal.

¹⁶ A tűzrendészet fejlődése az őskortól a modern időkig. BM Könyvkiadó 1986, 73-76. oldal.

¹⁷ A Pátens a szakmai alapja a későbbi tűzvédelmi szabályozásoknak.

¹⁸ Szelíd Zoltán: A tüzesetek és a katasztrófák elleni védelem szakigazgatási rendszerének vizsgálata. Budapest, 2002 Szakdolgozat, 17. oldal.

a fizetett tűzoltókkal szemben nagyobb elvárásokat lehetett támasztani, az állandó készenléti szolgálat az egység gyorsabb helyszínre érkezését tette lehetővé.

A pesti Hivatásos Tűzoltóságot Gróf Széchenyi Ödön alapította 1870-ben angliai tapasztalatai alapján¹⁹ fővel. Az első gőzfecskendő is a gróf révén érkezett hazánkba 1872-ben, szintén az angol tapasztalatai alapján²⁰. Pest, Buda, Óbuda 1873-as egyesítésekor a létszám 65 fő, mely 1910-ben már 450 főre növekedett. A hivatásos tűzoltóságok létrehozása nehezen terjedt az országban. Elsősorban anyagiak miatt főleg az önkéntes egységek kiegészítésére alkalmaztak fizetett tűzoltókat. Pedig már Gróf Széchenyi Ödön is megállapította, hogy a tűzoltó egység folyamatos együtt tartása összehasonlíthatatlanul gyorsabb helyszínre érkezést és hatékonyabb beavatkozást tesz lehetővé.

A hivatásos tűzoltóságok fejlődése a XX. század elején minimális volt, de ez is visszaesett az I. világháború következtében. A minimális fejlődést mutatja az 1930-sa adat is, melyből kiderül, hogy hazánk 54 vidéki nagyvárosából csak 28-ban volt hivatásos tűzoltóság, 1300 községben pedig semmilyen tűzoltó egység nem működött²¹.

Az 1936-os évben nagymértékű létszámbővítésre és a tűzvédelem szigorú szabályozására született törvény. Ez a tűzrendészeti törvény Európa sok országában szolgált a tűzvédelmi szabályozás alapjául. A törvény minden várost hivatásos tűzoltóság felállítására kötelezett és a minimális létszámot a városi képviselőtestületre bízta. Ezt azonban sok helyen nem tartották be, ezért a belügyminiszter 1942-ben rendeletben szabályozta a hivatásos tűzoltóságok létszámát.

A második világhégés után a hivatásos tűzoltóságokat és a magántűzoltóságok egy részét államosították és megalapították a BM Országos Tűzoltó Főparancsnokságot (OTF). Az új rendszer szerint a hivatásos állami tűzoltóság egységesen szervezett, dekoncentrált rendészeti szerv, egyenruhával és katonai rendfokozattal. A hivatásos állami tűzoltók a többi közszolgálati alkalmazottnál magasabb fizetést kaptak a hosszabb munkaidő és a munka veszélyessége végett. Az OTF, majd a BM Tűzoltóság Országos Parancsnoksága (BM TOP) irányításával működtek a megyei tűzoltó-parancsnokságok, azok irányításával pedig a járási, illetve a városi hivatásos állami tűzoltó-parancsnokságok.

A stratégiailag fontos, illetve a veszélyes létesítmények védelmére üzemi tűzoltóságokat létesítettek, melyek szintén állami tűzoltóságok voltak. A stratégiailag kevésbé fontos illetve veszélyes létesítmények védelmére pedig a dolgozókból vállalati tűzoltóságokat hoztak létre.

A hivatásos tűzoltóságoktól távol lévő települések védelmére újra megalakultak az önkéntes tűzoltóságok. A vállalati és az önkéntes tűzoltóságok az állami tűzoltóságok felügyelete alatt működtek. Tagjaik egyenruhát és katonai rendfokozatot viselhettek. A tűzvédelmi hatósági feladatokat, így a szabálysértési jogkör gyakorlását is a hivatásos állami tűzoltóság apparátusa látta el.

A tűzoltóságok életében a 90-es évektől folyamatosan történnek olyan szervezeti és tartalmi változások, amelyek a szervezetre és a működésre is alapvető befolyással bírnak. Az úgynevezett hatásköri törvény elvonta a tűzoltóság hatósági jogkörét és a jegyzőt jelölte ki

¹⁹ Bíró Lajos: A magyarországi szervezett tűzoltás ezer éve művelődéstörténeti megközelítésben. Pécs, 1999, szakdolgozat, 37. Oldal.

²⁰ Dr Vitéz Roncsik Jenő. Gróf Széchenyi Ödön. Debrecen, 1938, 158-160. oldal.

²¹ A tűzrendészet fejlődése az őskortól a modern időkig. BM Könyvkiadó 1986, 171-176. oldal.

tűzvédelmi hatóságnak. Az állami tűzoltóságból hivatásos állami és hivatásos önkormányzati tűzoltóságok alakultak, illetve megkezdődött az önkéntes tűzoltóságok újjászerveződése is.

1.2. A tűzoltóság

A hivatásos állami és a hivatásos önkormányzati tűzoltóság

A hivatásos állami és a hivatásos önkormányzati tűzoltóság egységes elvek alapján szervezett rendvédelmi szerv. A hivatásos önkormányzati tűzoltóság a községekben, a városokban, a megyei jogú városokban és a fővárosban az önkormányzat intézményeként működik.

A hivatásos önkormányzati tűzoltóság

Tűzoltási és műszaki mentési tevékenységet végez, illetőleg közreműködik közvetlen tűz- és robbanásveszély esetén a biztonsági intézkedések végrehajtásában, ennek érdekében állandó készenléti szolgálatot tart²². Tűz megelőzési, tűzvédelmi hatósági és szakhatósági tevékenységet végez, ezen belül alapvetően szakhatóságként közreműködik a jogszabályokban meghatározott ügyekben, tűzvédelmi hatósági ellenőrzést tart, valamint kivizsgálja a keletkezett tüzeseteket.

1.2.1. A hivatásos önkormányzati tűzoltóság feladata tüzesetnél²³:

- szükséges erők, eszközök kirendelése,
- kivonulás a helyszínre,
- életveszély elhárítása
- tűz továbbterjedésének megakadályozása,
- tűzoltás,
- tűzvizsgálat.

A hivatásos önkormányzati tűzoltóság feladata műszaki mentésnél²⁴:

- életmentés,
- közvetlen és közvetett élet és balesetveszély elhárítása,
- anyagi javak, állatok, tárgyak mentése,
- környezeti károk mérséklése,
- közlekedési forgalom helyreállításában segítségadás.

²² A tűzoltóság szervezeti általános felépítése. Saját ábra, 1. számú melléklet.

²³ A tűzoltás folyamatábrája. Saját ábra, 2. számú melléklet.

²⁴ A műszaki mentés folyamatábrája. Saját ábra, 3. számú melléklet.

A hivatásos önkormányzati tűzoltóság működése:

A hivatásos önkormányzati tűzoltóságok legkisebb létszámát minden tűzoltóságra egyénileg Kormányrendelet²⁵ határozza meg. Személyi állománya alapvetően hivatásos tűzoltókból és munkájukat segítő közalkalmazottakból áll.

1.2.2. Az önkéntes tűzoltóság

Az önkéntes tűzoltóság a települési önkormányzat és a tűzoltó egyesület által közösen alapított közttestület, amely tűzoltási és műszaki mentési célokra folyamatosan igénybe vehető készenléti szolgálatot lát el, és önálló működési területtel rendelkezik²⁶. A működési terület megállapítását a székhely szerinti települési önkormányzat képviselő-testülete kezdeményezi a belügyminiszternél.

Az önkéntes tűzoltóság feladata:

- az önkormányzat tűzmelegelőzési feladatainak segítése,
- a tűzvédelmi követelmények érvényesülésének elősegítése,
- a lakosság tűzvédelmi felvilágosítása,
- készenléti szolgálat ellátása,
- tűzoltás előfeltételeinek biztosítása,
- működési területén Riasztási és Segítségnyújtási Terv, valamint Tűzoltási és Műszaki Mentési Terv készítése,
- tűzoltási és műszaki mentési feladatok ellátása,
- utasításra működési területen kívüli vonulás,
- működési területén keletkezett tüzeset, műszaki mentés jelzése a hivatásos önkormányzati tűzoltóság ügyelete felé,
- utasításra rendkívüli készenléti szolgálat²⁷ ellátása,
- tájékoztatás az általa vagy más által eloltott, bejelentett tüzesetről,
- a tüzeset helyszínének őrzése a hivatásos önkormányzati tűzoltóság kiérkezéséig.

Önkéntes tűzoltóság működése:

- naponta minimum 4 fő készenléti szolgálatot ellátó tűzoltóval kell rendelkezni,
- a jelzés beérkezésétől számított (munkaidőben) 8 percen belül, munkaidőn túl 10 percen belül meg kell kezdeni a vonulást,
- minimum 1 középkategóriás és 1 tartalék gépjárműfecskenő, vagy vízszállító álljon rendelkezésre,
- működőképes rádiós és vonalas hírközpont,
- működési területére 25 percen belüli kiérkezés.

²⁵ 32/2001 (XII.19.) BM rendelettel módosított 28/1996 (XI.26.) BM rendelet.

²⁶ 119/1996. (VII.24.) Kormányrendelet

²⁷ 48/1999. (XII.15.) BM rendelet 2§ 2.pontja.

Önkéntes tűzoltóság tagjai:

Önkéntes tűzoltói feladatokat az láthat el, aki az egészségügyi és a beosztásához szükséges szakmai követelményeknek megfelel. A követelmények megegyeznek a hivatásos önkormányzati tűzoltókéval.

1.2.3. A létesítményi tűzoltóság

A létesítményi tűzoltóság a gazdálkodó szervezet vagy más jogi személy tevékenységével összefüggő tűzoltási és más műszaki mentési feladatok elsődleges ellátására létrehozott és fenntartott szervezet²⁸. A létesítményi tűzoltóságot több gazdálkodó szervezet vagy más jogi személy közösen is létrehozhatja és fenntarthatja. A fenntartó szervezetén belüli létesítményi tűzoltóság főfoglalkozású, továbbá alkalomszerűen igénybe vehető létesítményi tűzoltókból is állhat. Készenléti szolgálatot a fenntartó által meghatározottak szerint lát el.

A létesítményi tűzoltóság feladata:

- a létesítmény területén a tűzvédelmi előírások biztosítása,
- tűzvédelmi szabálytalanságok jelzése a létesítmény vezetőjének,
- munkavállalók tűzvédelmi felkészítése,
- tűzoltó eszközök és felszerelések ismertetése,
- alkalomszerű tűzveszélyes tevékenységnél felügyelet,
- munkaidőben készenléti szolgálat ellátása,
- munkaidőn túl ügyeleti szolgálat a létesítmény vezetőjének döntése alapján,
- tűzoltás előfeltételeinek biztosítása,
- működési területén lévő létesítményekre Tűzoltási és Műszaki Mentési Terv készítése,
- tűzoltási és műszaki mentési feladatok ellátása,
- működési területen kívülre vonulás, ha azt önkormányzati vagy önkéntes tűzoltóság vezetője kéri,
- tájékoztatás az általa eloltott, bejelentett tüzesetről,
- a tüzeset helyszínének őrzése a hivatásos önkormányzati tűzoltóság kéréséig.

Létesítményi tűzoltóságot kell működtetni:

a tűzszakasz alapterülete és számított tűzterhelése alapján meghatározott létszámú létesítményi tűzoltóságot kell működtetni²⁹.

²⁸ 118/1996 (VII.24.) Kormányrendelet

²⁹ 7.118/1996. (VII.24.) Kormányrendelet 2§.

Főfoglalkozású létesítményi tűzoltóságot kell működtetni:

- alsó vagy felső küszöbértékű veszélyes üzemben, ha azt az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság előírja,
- atomerőműben.

Létesítményi tűzoltóság tagjai:

- létesítményi tűzoltó az lehet, aki megfelel a beosztásához szükséges egészségügyi és szakmai követelményeknek,
- főfoglalkozású létesítményi tűzoltó csak az lehet, aki megfelel a hivatásos állományúakkal szemben támasztott követelményeknek.

A tűzoltó egyesület

A tűzoltó egyesület a településen a tűzmelegelőzési, valamint a tűzoltási és műszaki mentési feladatok ellátásában közreműködő társadalmi szervezet.

A tűzoltás vezetése és szervezete

A tűzoltási szervezet a tűz oltásával kapcsolatos feladatok végrehajtása érdekében, a vonatkozó rendelkezések megtartásával, a tűzoltóság tagjaiból létrehozott vezetőkől és végrehajtókból áll. A tűzoltási szervezetbe - a feladatok jellegétől függően - más szervezetek és személyek is bevonhatók. A tűzoltás szervezetét a tűzoltás vezetője vezeti.

1.3. A tűz elleni védekezés feladatai, a tűzvédelmi helyzet összetevői

A Tűzvédelmi törvény³⁰ értelmező rendelkezései között is megtalálhatók a tűz elleni védekezés alapfeladatai, melyek közül a tűzmelegelőzést a tüzek keletkezésének megelőzésére, továbbterjedésének megakadályozására, a tűzoltás alapvető feltételeinek biztosítására, a létesítés és használat folyamán betartandó tűzvédelmi jogszabályok érvényesítésére irányuló tevékenységek jellemzik.

A tűzmelegelőzés olyan szerteágazó szakmai feladat, amelyet nem célszerű elválasztani a tűzoltási tevékenységtől a kölcsönhatások miatt. A tűzmelegelőzés területén is törekedni kell arra, hogy az ügyek intézése az ügyfélhez a lehető legközelebb kerüljön³¹.

³⁰ 1996. Évi XXXI. Törvény 4§ c, e, g bekezdések

³¹ EU ajánlások alapján ügynevezett ügyfélbarát rendszer, melyben a hatósági, szakhatósági feladatokat helyi szinten kezelik.

Tűzoltási feladat a veszélyeztetett személyek mentése, a tűz terjedésének megakadályozása, az anyagi javak védelme, a tűz eloltása és a szükséges biztonsági intézkedések megtétele, valamint a tűz közvetlen veszélyének elhárítása³².

Műszaki mentésként értelmezi a törvény a természeti csapás, baleset, káreset, rendellenes technológiai folyamat, műszaki meghibásodás, veszélyes anyag szabadba jutása vagy egyéb cselekmény által előidézett veszélyhelyzet során az emberélet, a testi épség és az anyagi javak védelme érdekében a tűzoltóságok részéről, a rendelkezésükre álló, vagy általuk igénybevett eszközökkel végzett elsődleges beavatkozási tevékenységet³³.

A törvény a tűzoltást és a műszaki mentést azon önkormányzatok kötelező közszolgáltatási feladatává tette³⁴, amelyek készenléti szolgálatot ellátó hivatásos önkormányzati vagy önkéntes tűzoltósággal rendelkeznek. A tűzoltás és a műszaki mentés a létesítményi tűzoltóságok feladatai között is megjelenik.

Műszaki mentésként kell értelmezni a vegyipari üzemek veszélyes anyag szállítási baleseteinél történő tűzoltói beavatkozásokat is. Ezekhez nagy segítséget nyújt a magyar vegyipar önként vállalt, VERIK³⁵ néven működő információs rendszere.

1.3.1. A magyar tűzvédelem szervezeti és irányítási rendszere 2000. január 1-től.

A katasztrófavédelmi törvény³⁶ hatályba lépése alapvetően megváltoztatta a tűzvédelem szervezeti és irányítási rendszerét, hiszen megszűnt a tűzoltóság megyei és országos szervezete. A katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéssel szülő 1999. évi LXXIV. törvény rendelkezik a feladatok végrehajtásának szervezetéről. A hivatkozott jogszabály 2000. január elseji hatállyal hozta létre a jelenlegi szervezeti felépítésű hivatásos katasztrófavédelmi szerveket.

A katasztrófavédelem megvalósításában részt vevő Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, a polgári védelem és az állami tűzoltóság országos szerveiből összevont, annak területi szervei, a megyei parancsnokságokból összevont, államigazgatási feladatot is ellátó rendvédelmi szervek³⁷.

A Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és annak területi szervei ellátják a hivatásos állami tűzoltóság, valamint a polgári védelmi szervezetek jogszabályban meghatározott feladatait. A Belügyminisztérium katasztrófavédelmi szervezete országos hatáskörű központi szervre, Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságra és területi szervekre tagozódik, tagjai hivatásos állományúak, köztisztviselők és közalkalmazottak.

Területi szervek a megyei igazgatóságok, amelyek alárendeltségében helyi szervként polgári védelmi kirendeltségek működnek. Budapest főváros polgári védelmi szervezete

³² 1996. Évi XXXI. Törvény 4 e bekezdés

³³ 1996. Évi XXXI. Törvény 4 g bekezdés

³⁴ 1996. Évi XXXI. Törvény 2 §

³⁵ Vegyipari Riasztási és Információs Központ

³⁶ 1999. évi LXXIV. törvény a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéssel.

³⁷ 4. számú melléklet. Forrás: BM OKF.

közvetlenül a központi szerv alárendeltségében működik, helyi szervei a kerületi kirendeltségek. A megyei igazgatóságok ellátják a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok, az önkéntes és a létesítményi tűzoltóságok közvetlen szakmai felügyeletét.

1.4. Következtetése, javaslatok

Magyarországon a tüzesetekhez átlagosan 25 perc vonulási idő alatt érnek ki az egységek, ez idő alatt 30-34 kilométert tesznek meg a vonuló tűzoltó gépjárművek. Az unión belül 12-15 perc az átlag vonulási idő, ezt kell elérnie a magyar tűzoltóságoknak is. A szembetűnő különbség okai között szerepel az is, hogy az utóbbi 50 évben a tűzoltásra képes tűzoltóságok száma 1/5-dére csökkent; jelenleg összesen 142 tűzoltóság védi³⁸ Magyarország 3090 települését; a rendszerváltás óta sem az állam, sem az önkormányzatok nem tudtak e téren pozitív irányú változást elérni, hiszen a tűz elleni védekezést csak a hivatásos tűzoltóságokkal rendelkező önkormányzatoknak tette a törvény kötelezővé.

A tüzesetek döntő többsége a tűz keletkezésének első 15 percében jó eséllyel és kevés kárral felszámolható lenne. Ezért szükséges a tűzoltóságok bővítése, fejlesztése. Ezért első lépcsőben a 15 perces kiérkezési időt célszerű megvalósítandó célként kitűzni. Ezt a jelenlegi területvédelemről a településvédelemre való áttéréssel lehet elérni. A 15 perces kiérkezési időn kívül rekedt települések védelmét kihelyezett őrsök létesítésével és működtetésével, köztisztületi önkéntes tűzoltóságok felállításával, önkéntes tűzoltó egyesületek megerősítésével lehetne megoldani.

³⁸ Dr Cziva Oszkár: A Magyar Köztársaság katasztrófavédekezési erő-és eszközrendszerének kialakítása és működtetése, az ország veszélyeztetettségének függvényében. Budapest, 2005. MTA Bolyai János kutatási ösztöndíj, 87-92. oldal.

2. AUSZTRIA TŰZVÉDELME

1. számú ábra

Ausztria tartományai

Forrás: www.lf-bgld.at

2.1. Általános rész

Az 1848-as forradalom utáni időszak az osztrák politikában is enyhülést hozott, az udvar lehetőséget adott egyesületek alakítására. A településeken ennek a nyitásnak köszönhetően sorra jöttek létre a tornászegyesületeken belül az önkéntes tűzoltóságok. A mai napig a tűzoltók körében használatos „Jó egészséget” köszöntés a tornaegyesületekkel való kapcsolatra utal. Az önkéntes tűzoltóságok létrejöttükor ezek az egyesületek kizárólag tűzoltási céllal jöttek létre.

A két világháború törést jelentett a tűzoltóságok fejlődésében, ennek ellenére már az 1930-as években tűzoltó iskolákat alapítottak az egyes tartományokban³⁹, mivel az 1919/20-as Alkotmány⁴⁰ a katasztrófavédelmet a tartományok feladatai közé sorolta. Ausztria tűzvédelme az önkéntes tűzoltóságokra alapul. Hivatásos tűzoltóságot csak az ország hat nagyvárosában, Bécs, Graz, Linz, Innsbruck, Salzburg, Klagenfurt alapítottak. Más, nagyobb városokban úgynevezett vegyes rendszer működött, ami azt jelentette, hogy fizetett alkalmazottak látták el a riasztási feladatokat és a szerek karbantartását. Ugyanezekkel a szerekkel látták el a kommunális feladatokat is: a parkok növényzetének nyírását, öntözését, csatornatisztítást, nyáron pedig az utcák locsolását. A tényleges tűzoltókat pedig csak az „éles” esetekhez riasztották.

³⁹ Grazban 1933-ban alapították a tartományi tűzoltóiskolát.

⁴⁰ Ausztria Alkotmánya

2.2. Tartományok tűzvédelme

Burgenland

A tartomány tűzvédelmét 320 önkéntes és 7 vállalati tűzoltóság látja el, melyekben 13.385 felnőtt és 1.209 ifjúsági tűzoltó dolgozik. Működési területük 3.966 km², melyen 170 önkormányzat és 104.724 épület található. A tartományi tűzoltóiskola és gyakorlópálya a tartomány székhelyén, Eisenstadt városában van⁴¹.

1. számú kép.

Tartományi Tűzoltóiskola, Eisenstadt.

Forrás: saját felvétel.

Karinthia

Ebben a tartományban 1 hivatásos, 400 önkéntes, 27 létesítményi tűzoltóság 19.459 kiképzett tűzoltója 146.853 épület, 565.384 lakos tűz elleni védelmét biztosítja 132 önkormányzat mintegy 9500 km² területén. A tűzoltóiskola és gyakorlóközpont a tartományi székhelyen, Klagenfurtban van⁴².

⁴¹ Fire Service in Austria . Eisenstadt, Tartományi Tűzoltóiskola kiadványa. 2003, 1. oldal

⁴² Fire Service in Austria Eisenstadt, Tartományi Tűzoltóiskola kiadványa. 2003, 2. oldal.

Nieder.-.Österreich

Az egyik legnagyobb tartományban 19.174 km² területen több mint másfél millió ember él az 572 közigazgatási egységben, melyekhez 501.326 épület tartozik. Ezek tűzvédelmét 1.664 önkéntes, 79 létesítményi tűzoltóság 81.272 felnőtt és 2.728 ifjúsági tűzoltója látja el. A tartományi tűzoltóiskola és gyakorlópálya nem a székhelyen, hanem Tulln városában található.

Ober.-.Österreich

A tartomány tűzvédelméért 1 hivatásos, 89 önkéntes, 38 létesítményi tűzoltóság 79.231 felnőtt és 5.819 ifjúsági tűzoltó felel. Működési területükön 445 közigazgatási egység, 304.788 épület, valamint 1.403.000 lakos található. A tűzoltóiskola és a gyakorlópálya a tartomány székhelyén, Linzben került elhelyezésre⁴³.

Salzburg

A tartomány 7.154 km²-es közigazgatási területén 119 önkormányzat működik, 105.261 épülettel. A lakosok száma közel 512.000 fő. A terület tűzvédelmét 1 hivatásos, 119 létesítményi tűzoltóság biztosítja 15.118 felnőtt és 459 ifjúsági tűzoltóval. A tartományi tűzoltóiskola és gyakorlópálya Salzburg városában található.

Steiermark

A stájer tartományban 1 hivatásos, 700 önkéntes, 61 létesítményi tűzoltóság található 43.054 felnőtt és 4.467 ifjúsági tűzoltóval. A 16.388 km²-nyi területhez 293.188 épület, 544 önkormányzat és 1.207.208 lakos tartozik. A tartomány székhelyén, Grazban található a tűzoltóiskola és a gyakorlópálya⁴⁴.

Tirol

A tartomány székhelye Innsbruck, itt található a tűzoltóiskolával egybeépített gyakorlópálya is. Egy hivatásos, 340 önkéntes, 23 létesítményi tűzoltóság látja el a 12.648 km²-en elterülő 146.537 épület, 279 önkormányzat, 652.200 lakos tűzvédelmét összesen 31.500 felnőtt, valamint 1.000 ifjúsági tűzoltóval.

Vorarlberg

A legkisebb területen fekvő tartomány 357.240 lakosára, 96 önkormányzatára, 79.802 épületére 120 önkéntes, 31 létesítményi tűzoltóság 7.012 felnőtt és 365 ifjúsági tűzoltója vigyáz. A tűzoltóiskola és gyakorlópálya nem a tartományi székhelyen, hanem Feldkirchben működik.

⁴³ Fire Service in Austria Eisenstadt, Tartományi Tűzoltóiskola kiadványa. 2003, 3-4. oldal

⁴⁴ Fire Service in Austria . Eisenstadt, Tartományi Tűzoltóiskola kiadványa. 2003, 5-6. oldal.

Bécs

Ausztria fővárosának 1.636.399 lakosára, 153.693 épületére egy hivatásos, 2 önkéntes, valamint 54 létesítményi tűzoltóság 3.065 felnőtt és 61 ifjúsági tűzoltója vigyáz tűzvédelmi szempontból. A fővárosnak is, mint minden tartománynak, külön tűzoltó iskolája és gyakorló pályája van⁴⁵. A tűzoltóságok tagjai az esetek döntő részében már ifjú koruktól kezdve felvették a kapcsolatot a helyi tűzoltósággal, majd 11-12 éves koruktól 16 éves korukig ifjúsági tűzoltóként dolgoztak. Már ebben a korban igaz, hogy játékos módon-de kiképzést kaptak és kapnak a mai napig is az önkéntes tűzoltóság főbb szakterületeiről, így már fiatal koruk ellenére bizonyos jártassággal rendelkeznek a különféle technikák kezelésében. A légzésvédelmi kiképzéssel viszont megvárják, míg betöltik 18-dik születésnapjukat. Ugyanis az általános szociális biztosítás szerint a tűzoltók balesetei munkahelyi balesetnek minősülnek és a biztosítási feltételek megkövetelik a nagykorúságot.

Ezzel a metodikával az aktív állomány utánpótlásának körülbelül 80 %-a az ifjúsági tűzoltók közül kerül ki. Az ifjúsági tűzoltóknál eltöltött négy-öt év alatt a fiatalok nemcsak kiképzést kaptak, hanem az önkéntesek példát mutattak számukra becsvágyból, segíteni akarásból, segíteni tudásból extrém körülmények között is.

Az alá-fölérendeltség megszokásához segítséget nyújtott az egyenruha és a köztisztelet, mely az önkénteseket övezi. A fentiekben vázolt kereteken belül így az alábbi tulajdonságok fejlődnek:

- szorgalom, igyekezet, hogy minél képzetesebbek legyenek, ezért ennek érdekében egyre több tanfolyamot végeznek majd el,
- készek arra, hogy a legkeményebb kiképzésnek is alávéssék magukat,
- folyamatosan tökéletesítik tudásukat,
- egyéni megoldásokat keresnek,
- adott helyzeteket kritikátlanul nem fogadnak el,
- sok szabadidőt áldoznak a testületre.
- Azért, hogy költségeket spóroljanak, építkezésnél, karbantartásnál segédkeznek. A közös pénz gyarapítása végett gyűjtéseket szerveznek, előadásokat rendeznek⁴⁶.

Így érthető csak számunkra, hogy az osztrák önkéntes tűzoltóságok közel egyharmada önellátó.

2.3. Jogi alap

Az Osztrák alkotmány szerint a tűzrendészeti szabályok kiadásának és végrehajtásának felelőssége a kilenc államot (Bundeslander) terheli. Alapjában, a tűzrendészeti törvényhozás nagy mértékben nem változik az egyes államokon belül, tehát az osztrák tűzoltóság nagyjából egységes.

⁴⁵ Fire service in Austria. Eisenstadt, Tartományi Tűzoltóiskola kiadványa. 2003, 7-9. oldal.

⁴⁶ Tűzoltóság a III. évezred küszöbén 16. oldal, Gerhard Studler lebringi iskolaparancsnok beszámolója.

Ausztria mind a 2359 törvényhatósági joggal rendelkező településének megfelelő tűzoltóságot kell létrehoznia és fenntartania. A "tűzrendészet" fogalma szűkebb értelemben magába foglalja a tűz megelőzést, a tűzoltást és a tűzvizsgálatot. Az utóbbinál a rendőrség is segíti a tűzoltó hatóságokat.

A helyi hatóságok kötelessége olyan szervezetek létrehozása, melyek részben vagy teljesen átveszik a tűzoltóságok anyagi terheit. A személyzeti költségeket, kivéve a hivatásos és ipari tűzoltóságok, a lakosság önkéntes tagsági hozzájárulásai fedezik.

A katasztrófavédelmi törvények lefektetése és végrehajtása is elsődleges feladata az egyes államoknak. A "katasztrófa" jelenti az összes olyan már meglévő vagy fenyegető, természeti, műszaki vagy egyéb okokból létrejövő helyzetet, melyek veszélyt jelentenek az ember életére vagy javaira. Ausztriában a katasztrófavédelem már meglévő mentési szervezetekre épül, mint a tűzoltóság, a Vöröskereszt, a hegyi és vízi mentő egységek. Az állami kormány felügyeleti joggal rendelkezik a helyi hatóságok felett a tűzoltóságok ügyében. A szövetségi kormánynak ebben a témában nincs felügyeleti joga.

2.3.1. A tűzoltóság feladatai⁴⁷

- tűzoltás
- tűz megelőzés
- segítségnyújtás balesetknél vagy más szituációkban, melyek veszélyt jelentenek emberek vagy állatok életére
- segítségnyújtás más vészhelyzetekben, melyek veszélyt jelentenek más javakra (műszaki mentések, természeti katasztrófák, stb.)
- segítségnyújtás veszélyes anyagok jelenléte esetén.
- együttműködés a polgári védelemmel.

2.3.1.1. Tűzoltóságok típusai

A tűzrendészeti törvény alapján minden helyi önkormányzatnak biztosítania kell, hogy a körzetben legalább egy megfelelően ellátott, felszerelt, képzett és hatékony tűzoltóság legyen. A tűzoltóság állományát a helyi hatóság alkalmazza. A tűzoltóságok lehetnek önkéntes, kötelező, hivatásos és néhány szövetségi államban (Bundeslander) ipari tűzoltóságok. 2004 végén Ausztriában 4891 tűzoltóság működött, közülük 4562 önkéntes tűzoltóság, 6 hivatásos és 323 ipari tűzoltóság⁴⁸.

A tűzoltóságok szervezetét és ellátását a Tűzoltóságok Minimális Elvárásai (Minimum Requirements for Fire Services) szabályozzák. A tűzvédelem mértéke függ a népesség számától, a terület veszélyességi fokától, a beépítettség mértékétől, és az egyes épületek tűzveszélyességétől, a közlekedési feltételektől, a vízutánpótlástól, és végül a helyrajzi követelményektől.

⁴⁷ Komjáthy László: Ausztria tűzvédelme. Tűzvédelem 2005, CXXVIII. évfolyam, 8. szám, 13-14. oldal.

⁴⁸ Fire service in Austria. Eisenstadt, Tartományi Tűzoltóiskola kiadványa. 2003, 10. oldal.

2.3.1.2. Riasztási idő

A riasztási idő hossza hivatásos tűzoltóságoknál kevesebb, mint 1 perc, önkéntes tűzoltóságoknál 2-5 perc. Ha tűzoltáson kívüli feladathoz riasztják a tűzoltókat, a vonulási idő városban maximum 8 perc, vidéken maximum 10 perc.

2.3.1.3. Katasztrófavédelem

Annak érdekében, hogy katasztrófa esetén az egész ország területén rendelkezésre álljanak a megfelelő erők és felszerelések, az osztrák tűzoltóságok létrehozta egy tűzoltó és mentő szervezetet⁴⁹⁵⁰. A legénység és a felszerelés tekintetében a szervezet tűzoltó egységekből áll. A FuB-Dienst⁵¹ a tűzoltóságok adminisztratív körzetén kívüli tevékenységekre van előjegyezve. Ám alapszabály, hogy a megfelelő tűzoltóságok beavatkozási felkészültségét biztosítani kell. A jogi szabályozás értelmében a tűzoltóságok finanszírozásáért a városok felelősek, kivétel természetesen az ipari (vállalati) tűzoltóságok, melyek anyagi fedezetét a vállalat tulajdonosának kell biztosítania.

A tartományok és a tartományi tűzoltó szövetségek bevételének nagy részét a tűzvédelmi adó teszi ki. Ez az összeg nagyjából fedezi a szövetség kiadásait, a tűzoltó iskolák költségeit, és elősegítik a járművek és felszerelések beszerzését. Évente anyagi támogatást jelentenek a katasztrófa segélyek, melyek 1971 óta a tűzoltóságok katasztrófavédelmi felszerelését segítik. Ezt a támogatást a lakosság számával arányosan utalja a központi költségvetés az egyes államoknak.

2.4. Megelőzés

Ausztriában – ahogyan Magyarországon is - a tűzoltóságok feladatai nem merülnek ki a tűzoltással, hanem nagy szerepet tulajdonítanak a megelőző tűzvédelemnek is, mely tartalmazza az épületeken belül lévő tűzvédelmi előírások betartását és ellenőrzését. A jelenlegi jogszabályok szerint a tűzoltóságok parancsnokai felelősséggel tartoznak az önkormányzatoknak a területükön lévő tűzvédelmi előírások betartatásáért. Nagy fontosságot tulajdonítanak annak, hogy a különböző rendezvényeken tűzoltó, vagy tűzvédelmi szakember legyen jelen⁵². A tűzoltóságok nagy figyelmet fordítottak és fordítanak ma is a vállalatok, szanatóriumok, kórházak dolgozóinak tűzvédelmi kiképzésére. Megtanítják a dolgozóknak, hogy viselkedjenek tűz esetén és hogyan használják a beépített tűzvédelmi berendezéseket, a kézi oltókészülékeket. Kívánságra a vállalatok vezetőit is kiképzik megelőzésre és így ezek a vezetők tartják a tűzvédelmi oktatás saját dolgozóiknak.

Minden szövetségi államban van egy központi hivatal, amely meghatározza a tűzbiztonságot. Az alábbi szervezetek játszanak szerepet a szabványok kidolgozásában és érvényre juttatásában:

- állami kormány

⁴⁹ Fire Service in Austria. Eisenstadt, Tartományi Tűzoltóiskola kiadványa. 2003, 15. oldal.

⁵⁰ A Szlovák Köztársaságban is a tűzoltósághoz tartoznak a különleges mentési csoportok

⁵¹ Tűz-és katasztrófaelhárító szolgálat, melynek tagjai tűzoltók.

⁵² Korábban nálunk is működött, a 3-68 BM TOP intézkedés alapján. Ma már nincs rá jogszabály

- a szövetségi állam kormánya
- tartományi kormány
- biztosító társaságok
- tűzoltó szövetségek
- tűz megelőzési intézmények
- szabályalkotó intézmények

Sajátos törvények és szabályozások érvényesek a következő problémás osztályokra:

- toronyházak,
- magasházak
- vegyi finomítók
- repülőterek

Sajátos törvények és szabályozások érvényesek a következő speciális eszközök használatakor

- füstérzékelők lakossági épületekben
- tűzriasztó rendszerek
- kereskedelmi sprinkler - védelem,
- gyúlékony bútorok vagy falburkolatok

A helyi tűzoltóságoknak lehetősége van épületek vizsgálatára, hogy elkészíthessék az épületek tűzriadó tervét. Abban az esetben, ha a tulajdonosok, vagy lakók nem teljesítik a tűzbiztonsági előírásokat, a felelős hatóságok a következőket tehetik:

- bírság feljelentés
- az épület bezárása.

A következő állami szervezetek ellenőrzik az építőanyagok és tűzvédelmi eljárások szabványait, és kidolgozzák azokat a szabványokat is, melyek nem felelnek meg az érvényes tűzvédelmi előírásoknak:

- Osztrák Kormány
- a szövetségi államok kormánya
- helyi hatóság
- tűzoltóság
- építési hatóság

Tűzoltótisztek az épületek tűzbiztonsága érdekében a következő eljárásokat végzik:

- tervellenőrzés
- lakossági vizsgálat

2.5. Az osztrák önkéntes tűzoltók kiképzése⁵³

A képzés a következőképpen történik:

- -a helyi tűzoltóságokon belül alapképzés
- –továbbképzés a szövetségi államok tűzoltó iskoláin⁵⁴

⁵³ Komjáthy László: Tűzoltóképzés Ausztriában. Tűzvédelem 2005, CXXVIII. évfolyam 8. szám, 12-13. oldal.

- – speciális tanfolyamok és szemináriumok
- – tűzoltó versenyek (egyszer egy évben a szövetségi államokban)

Az alapkiképzés minden aktív önkéntes számára kötelező. Ennek egy részét már ifjúsági tűzoltó korokban megkapják. A képzés anyagát az utóbbi években kibővítették, korszerűsítették, és szövetségi szinten⁵⁵ egységesítették, így a képzés anyaga alkalmazható az egyes tűzoltóságoknál, illetve a taktikailag egymáshoz kapcsolódó tűzoltóságoknál összevontan, vagy körzeti szinten szervezve is.

2.5.1. Rajvezető:

Képzése az alapkiképzésre épül és kapcsolódik hozzá. Ez a legalacsonyabb vezetői beosztás. Ez a képzés a tűzoltóságokon történik.

2.5.2. Bővített alapkiképzés:

Rádió ismeretek, légzőkészülék, védőruha, egészségügyi ismeretek. Például a légzőkészülék tanfolyam célja, hogy az orvosi vizsgálat alapján alkalmasnak minősített tűzoltókat felkészítse a sűrített levegős légzőkészülékben történő munkavégzésre. A tartományi tűzoltóiskolákban zajló tanfolyamra mindenki a saját légzőkészülékét hozza magával. A készülék működését, szerkezeti felépítését már ismernie kell. A tanfolyamon el kell sajátítania az alkalmazási lehetőségeket, ismernie kell az adódó veszélyhelyzeteket, értenie kell a készülék kezeléséhez és karbantartásához.

2.5.3. Szakképzés és különleges képzés:

Szerkarbantartó, gépkezelő, légzőkészülék karbantartó, vízi-jármű kezelő, tűzvizsgáló. Az iskolákban a kiképzéshez szükséges valamennyi technika a hallgatók rendelkezésére áll, így a tanfolyamon résztvevőknek úgymond „saját” eszközeik vannak. A tanfolyam résztvevőinek átadott írásbeli segédeszközök segítséget nyújtanak ahhoz, hogy saját egységükhöz visszatérve a tanultakat folyamatosan ismételhessék és használhassák.

2.5.4. Vezetőképzés:

Ebbe a kategóriába tartozik a csoportvezető, a szakaszvezető és a parancsnok. A csoportvezető egy csoportnyi taktikai egység (1+8 fő) bevetését irányítja önállóan. Nagyobb káreseteknél pedig saját csoportját felsőbb irányítással vezeti. Ugyanez vonatkozik a szakaszparancsnokokra is, akik már két csoport vezetésére jogosultak. Ha beváltak, további szakkiképzésben részesülnek, például veszélyes anyagok jelenlétében történő tűzoltói beavatkozás. Erre a vezetői gárdára alapozzák Ausztria önkéntes tűzoltóságait. Egységeik

⁵⁴ Komjáthy László: A kismartoni tartományi tűzoltóiskola. Tűzvédelem 2004, CXXVII. Évfolyam 10. Szám, 25. oldal.

⁵⁵ Tartományi tűzoltó szövetségi szinten.

számára ők a példaképek fizikai és szellemi vonatkozásban is, ami megfelelő motiváció is egyben.

A parancsnokképzés magában foglalja azokat a jogi és szervezési ismereteket, amelyekre a tűzoltóság irányítása során, vagy egy hatósági eljárásban való közreműködésben szükséges lehet. A képzést pedagógiai és pszichológiai ismeretekkel gyarapítják. A parancsnoki kiképzés után egy hónappal bizottság előtt kell vizsgáznuk és ezt követően pedig szakdolgozatot kell készíteniük. Minden elvégzett tanfolyamról pedig bizonyítványt kapnak a résztvevők.

2.5.5. Magasabb szintű vezetők kiképzése és továbbképzése

Az Osztrák Tűzoltószövetség kis létszámú, maximum 15-25 fős csoportok számára földrajzi szempontok alapján szemináriumokat szervez. Ezek a továbbképzések legfeljebb 3-4 naposak, melynek keretében az alábbi témákkal foglalkoznak:

- jogi ismeretek,
- vezetési módszerek,
- vezetési stílus, stábmunka,
- tűzoltótechnika,
- veszélyhelyzetek kezelése,
- retorika,
- propaganda.
-

A szemináriumot minden vezetőnek el kell végeznie, csak ennek elvégzése után választhatók vezetői funkcióba. A tűzoltóság tagjai között szinte minden szakma - akárcsak nálunk-képviselői és a legkülönbözőbb képzettségű személyek megtalálhatók, így sokféle szaktudás halmozódik fel. Érdekességként jegyzem meg, hogy a vezetőképző tanfolyamokra legtöbbször építészeti és egészségügyi szakterületről mennek⁵⁶.

2.5.6. Hivatásos tűzoltók képzése

A hivatásos tűzoltósághoz való bekerülésnek az alábbi feltételei vannak Ausztriában⁵⁷:

- műszaki végzettségű bizonyítvány,
- pozitív alkalmassági vizsga (gyakorlat, elmélet),
- maximum 28 éves életkor,
- személy és teher gépjárművezetői jogosítvány.
-

Az alapkiképzés azon a hivatásos tűzoltóságon történik, ahová a tűzoltót felvették. A képzés időtartama minimum 55 nap, amihez tartozik még egy három éves szolgálatban letöltendő idő, melynek során a tűzoltó 650 órás kötelező, illetve választott képzésben részesül. A képzési idő alatt a következő tanfolyamokon kell részt venni:

- tűzoltási,

⁵⁶ Tűzoltóképzés a III. évezred küszöbén, 14. oldal. Gerhard Studler tartományi iskolaparancsnok, Lebring.

⁵⁷ Tűzoltóképzés a III. évezred küszöbén, 16. oldal.

- műszaki segítségnyújtási,
- vízi mentési,
- veszélyes anyagok,
- gépjárműtan, motorismeret,
- rádió és híradástechnika,
- számítástechnika,
- könyvelés,
- vízi gépjármű vezetése.
-

Ezt követi a hivatásos szolgálatban eltöltött évek során egy újabb 650 órás képzési ciklus, úgynevezett rendfokozati képzés az alábbi tanfolyamokkal:

- altiszti képzés,
- vezetői ismeretek,
- különleges gépjárművek, berendezések,
- kiképző tisztek képzése,
- számítástechnika.
-

A további szolgálati évek után lehetősége van a tűzoltónak a munkahelyi hierarchiában előrébb lépni, amennyiben erre az adott tűzoltóságnál lehetőség van. Ez lesz az úgynevezett vezetői rendfokozat, melynek eléréséhez további 400 órás kiképzésre van szükség az alábbi témákban:

- szélesebb körű tűzoltó szakismeret,
- katasztrófa megelőzés,
- személyügyi szervezés,
- több taktikai egység irányítása,
- vezetői ismeretek, retorika.

2.5.7. Hivatásos tűzoltótisztek képzése:

A beiskolázás előfeltétele a műszaki szakiskolai érettségi bizonyítvány, vagy műszaki egyetemen szerzett diploma. Ezek után következnek a képzési ciklusok:

- Alapkiképzés minimum 55 nap,
- Kötelező, illetve speciális képzés 650 óra,
- Rendfokozati képzés 650 óra.

2.5.7.1. Készenléti tisztképzés, melynek részei:

- 1. rész: természettudományi alapok 3 hónap,
- 1. rész: taktika, veszélyes anyagok, 3 hónap,
- 3. rész: megelőző tűzvédelem, 3 hónap.

Az első és második rész tanulmányainak záróvizsgáját a Bécsi Hivatásos Tűzoltóság előtt kell letenni, a harmadik rész záróvizsgáját pedig a tartományi törvények miatt az adott tartományi tűzoltóiskolán.

2.5.8. Következtetések, javaslatok

Ausztria területének tűzvédelméről hat hivatásos, 323 vállalati, 4560 önkéntes tűzoltóság gondoskodik. Hazánkban ez 95 hivatásos, 17 vállalati, 47 önkéntes egység feladata. A tűzoltóságok feladatai alapjaiban megegyeznek hazánk tűzoltóságainak feladataival, vagyis:

- tüzmegeelőzés,
- tűzoltás,
- balesetek felszámolása,
- elsősegélynyújtás,
- veszélyes anyag balesetek felszámolása,
- lakosságvédelem,
- katasztrófavédelem.
-

Azonban az esetleges katasztrófák felszámolására nem hoztak létre külön szervezetet, hanem a tűzoltóságok feladatkörét bővítették vele. A tűzoltóságok irányítása a megyei tűzoltóbizottságok és a városi hivatásos tűzoltó alakulatok képviselőiből álló Osztrák Központi Tűzoltószövetség kezében van. A szövetség legfontosabb feladatai közé tartozik az egész országra kiterjedően a tűzoltás megszervezése, a tűzoltók kiképzése, a tűzoltáshoz szükséges felszerelések biztosítása. A tűzvédelmi szabályokat a Tűzoltószövetség és az osztrák Tűzvédelmi Szövetség együttesen dolgozta ki. Széleskörű szabványosítást hajtottak végre a kiképzés területén, a tűzoltó technikában, az egyenruhában, melyekre a központi kormány nagy összeget biztosított. A központi Tűzvédelmi Alkotmány betartatása Ausztria tartományinak hatáskörébe tartozik. Ezeket a tűzvédelmi előírásokat a tűzoltóságok német alapossggal ellenőrzik és tartatják be illetékességi területükön.

Annak érdekében, hogy rendkívüli események bekövetkeztekor mindig legyen készenlében az egész ország területén bevethető tűzoltó egység, Ausztriában létrehozták a Tűzoltó és Mentőegységeket.

A tűzoltó alakulatok mindenhol elismertek Ausztriában, ennek következtében az utánpótlással nincsenek is gondjaik. Jelenleg 16.000 kiképzett ifjúsági korú tűzoltó közül válogathatnak. A tűzoltó egységek meggyőződése, hogy ezek a fiatalok fogják alkotni a következő tűzoltó generációt. Akiből pedig nem lesz tűzoltó, annak nagyon lesz a tűzvédelmi szabályok betartása és betartatása leendő munkahelyén.

A tűzoltóságok feladatai nem csak a tűzoltásra, műszaki mentésre korlátozódnak. Fontos szerepet tulajdonítanak a megelőző tűzvédelemnek is, mely tartalmazza az épületeken belül a tűzvédelmi előírások betartását és ellenőrzését. A jelenlegi jogszabályok szerint a tűzoltóegység parancsnoka felelősséggel tartozik az önkormányzatoknak a tűzvédelmi előírások betartatásáért. Nagy fontosságot tulajdonítanak a tűzoltói jelenlétre a különböző rendezvények alkalmával. A helyi tűzoltóság feladata a vállalatok, szanatóriumok, kórházak

dolgozóinak tűzvédelmi kiképzése. Kívánságra a vállalatok vezetőit is kiképzik megelőzésre, így a vállalat vezetői tartják az oktatást saját dolgozóiknak.

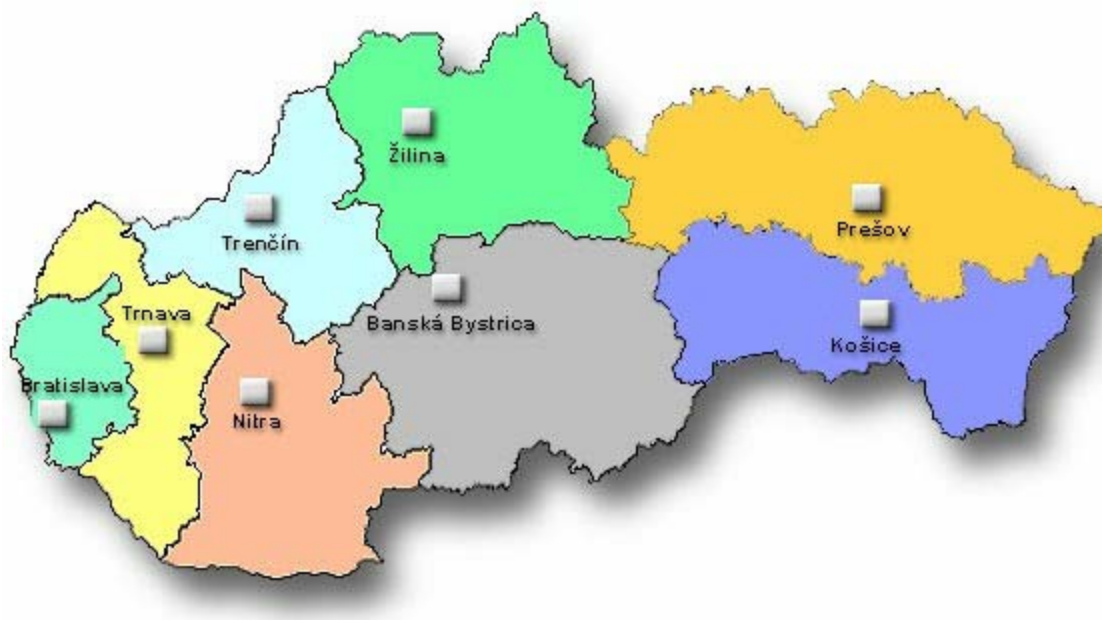
A tartományok adatait elemezve és hazánkéval összehasonlítva meglepő eredményeket kaptam: A legkisebb tartomány (Vorarlberg) közel 360.000 lakosára több önkéntes tűzoltó jut (7.012), mint nálunk az egész ország lakosságára fenntartott hivatásos tűzoltó.

Az osztrák nemzet minden 28-dik lakosa tagja valamilyen tűzoltóságnak. Nálunk minden századik lakos az.

3. SZLOVÁKIA TŰZVÉDELME

2. számú ábra

Szlovákia tűzvédelmi igazgatóságai

Forrás: www.hazz.sk

3.1. A Szlovák Köztársaság Kerületi (Megyei)Tűzoltási és Mentési Igazgatóságai.

Szlovákiában a tűzvédelmi szolgálat a Szlovák Nemzeti Tanács 2001/314⁵⁸ és 2001/315⁵⁹ számú törvényeivel átalakításra került. Követve a közigazgatási reformot, a tűzoltóságokat is átszervezték. Létrehoztak 8 tűzoltási és mentési kerületi igazgatóságot, melyekhez 51 járási igazgatóság tartozik. A járási igazgatóságok 107 tűzoltó állomás felügyeletét és irányítását végzik. A tűzoltóságok működtetését négyezer állami tűzoltó biztosítja. Az új szervezet élére az Elnökség került. Pozsony város, Pozsony-belváros tűzoltó egyesületét ismét egybevonták, és így létrejött a főváros Tűzoltó és Mentési Egyesülete. További fontos változást jelentett a korábban a katonaság irányítása alatt működő katonai polgári védelmi ezredek összevonása a tűzoltósággal a Szlovák Nemzeti Tanács 2002/438 számú rendelete alapján. Így 2003. január elsejétől az eddigi polgári védelem mentőalakulatai a tűzoltó és a mentési alakulatok részévé váltak. A Szlovák Köztársaság Tűzoltó és Mentési Testület szervezeti felépítését a 8. számú melléklet tartalmazza.

⁵⁸ Zákon o ochrane pred poziarom-Törvény a tűz elleni védekezésről.

⁵⁹ Zákon o Hasicskom a záchranom zbere-Törvény a Tűzoltási és Mentési Testületről.

3.1.1 A szlovák tűzoltóság szervezete

Elnökség

A Tűzoltási és Mentési Testület Elnöksége a Szlovák Köztársaság Belügyminisztériumának szerves része. A Tűzoltási és Mentési Testület Elnökségének élén az elnök áll, akit a belügyminiszter nevez ki és vált le. Ezen a szinten működik egy veszélyhelyzeti központ, melynek a fő feladatai:

- koordinálni a Tűzoltási és Mentési Testület egységeinek tevékenységét és eszközeit más tűzoltó egységekkel és mentőszervekkel rendkívüli vészhelyzetek esetén a Szlovák Köztársaság területén,
- válsághelyzetek megoldása és segítségnyújtás más államoknak, melyre a nemzetközi egyezmények kötelezik a Szlovák Köztársaságot.

A Tűzoltási és Mentési Testület Elnöksége háttérintézményei a következők:

- Belügyminisztérium Tűzvédelmi Vizsgáló és Kutatóintézet,
- Tűzoltó Szakközépiskola,
- Szlovák Köztársaság fővárosi Tűzoltó és Mentési egysége,
- Tűzoltási és Mentési Testület mentőosztagai Malacky, Žilina és Humenné városokban.

Tűzvédelmi Vizsgáló és Kutatóintézet

A Szlovák Köztársaság Tűzoltási és Mentési Testületeinek információs központjaként feladata:

- a tűz keletkezési okainak kutatása. A megállapítások dokumentálása,
- új tűzoltóeszközök bevizsgálása, engedélyezése,
- tűzvédelmi szakértői feladatok ellátása,
- a tűzoltóság technikai eszközeinek meghatározott körével kapcsolatos engedélyezési, ellenőrzési, használatbavételi feladatok ellátása,
- az engedélyezéshez szükséges szabványok műszaki követelményrendszerének figyelemmel kísérése, módosítása.

Tűzoltó Szakközépiskola⁶⁰

A Szlovák Köztársaság egyetlen tűzoltó szakmai oktatási intézménye 34 év óta képez⁶¹ a tűzoltóságok számára szakembereket. Az iskola fenntartója az állam, szervezetileg a Belügyminisztériumhoz tartozik. Háttérintézménye a Szlovák Tűzoltási és Mentési Testület Elnökségének. A képzés szervezetét tekintve alapfokú és szakosított képzésből és szakmai tanfolyamokból áll.

⁶⁰ www.hazz.sk/SSPO/index.asp.

⁶¹ 1970 február 12-én indították meg a tűzoltóképzést az intézetben.

Alapfokú képzés:

Valamennyi állami tűzoltónak részt kell vennie az alapfokú tanfolyamon. A kilencven órás elméleti és háromszáztíz órás gyakorlati oktatás során a hallgatókkal alapszinten megismertetik a tűzoltóeszközök, felszerelése, védőeszközök használatát, az alapvető beavatkozási módokat. A tanfolyam elvégzésével alkalmassá válnak parancsnoki irányítás mellett a tűzoltásra, műszaki mentésre.

Szakosított képzés:

A képzés célja, hogy az állomány tagjai a különböző szakterületeken parancsnoki irányítással önálló munkára legyenek képesek. A képzés időtartama szakterület és beosztás függvényében nyolcvan-százhusz óra. A képzés szakirányai:

- tűzoltási,
- tűzmegeelőzési,
- technikus,
- parancsnoki,
- igazgatói.

A szakosított képzés mellett szakmai tanfolyamok szervezését is végzik. Ilyenek például:

- tűzoltógépjármű-vezető,
- tűzoltóhajó-vezető,
- létrakezelő,
- magasból mentő,
- alpintechnika,
- tűzoltóhajó személyzeti,
- tűzoltó technikus,
- tűzvédelmi szakértő.

A szakmai képzéshez jól felszerelt oktatói kabinetek, laboratóriumok, tűzoltó járművek és gyakorlópályák állnak az oktatók és a hallgatók rendelkezésére.

Az egyetemi végzettség megszerzésére a szlovák műszaki egyetemeken különböző fakultásain, valamint Csehországban, Ostravában a Műszaki Egyetem Biztonságtechnikai Intézetében van lehetőség.

3.1.2. Fővárosi Tűzoltó és Mentő Testület⁶²

Az egység 2003. január elsején alakult a fővárosi tűzoltó egyesület és a fővárosi különleges mentőegység összevonásából, területi igazgatósági jogkörrel felruházva. A különbség az, hogy amíg a területi igazgatóságok a kerületi igazgatóság alá van rendelve,

⁶² Komjáthy László: Szlovákia tűzvédelme. Tűzvédelem 2005, CXXVIII. évfolyam 9. szám, 11. oldal.

addig a Fővárosi Tűzoltó és Mentő Testület közvetlenül a Szlovák Köztársaság Tűzoltási és Mentési Testület Elnökségének irányítása alatt áll. A főváros 370 km² területén 430.000 ember él, melynek tűzvédelméért 300 fős tűzoltói állomány felel. A legénység a város négy pontján lévő laktanyákban van elhelyezve. A 2004-es évben a statisztikai adatok alapján lakóépület és ipari létesítmények tüzei, emeletes épületekből történő életmentés, vízi balesetek, közlekedési balesetek voltak a főbb riasztási okok.

Az elmúlt évben a pozsonyi tűzoltók 1273 tüzesethez 706 műszaki mentéshez, 71 veszélyes anyag balesethez lettek riasztva⁶³. A beavatkozások során kimentettek 454 személyt. A mentések közben 2 tűzoltó súlyosan, 44 fő pedig könnyebben sérült meg. A statisztika alapján Szlovákiában átlagosan 1000 főre jut egy tűzoltó⁶⁴. Nálunk ez a szám 1400-1500 között van.

3.1.2. Mentőegységek⁶⁵

Három különleges rendeltetésű mentőegység található a Szlovák Köztársaság területén Malacky, Zilina, Humenné városokban. Ezek az egységek a Szlovák Állami Tűzoltó és Mentési Testület szerves részét képezik a belügyminiszter rendelkezése alapján. Fő feladatuk: segítségnyújtás a tűzoltóságok részére, rendkívüli események felszámolása, elhárítása.

A mentőegység még 1952 január 2-án alakult, még a közös Csehszlovák Hadsereg alegységeként, polgári védelmi feladatok ellátására. A Szlovák Köztársaság megalakulása után, 1993.február 2-án a Szlovák Nemzeti Tanács 102. számú rendelete alapján a Belügyminisztérium Polgári Védelmi Parancsnoksága alá rendelték. Ez a három, katonákból álló polgári védelmi egység 2003. Január 1-től a Tűzoltási és Mentési Testület Elnöksége alárendeltségébe⁶⁶ került, azaz a három katonai mentőalakulatot a polgári védelemtől a tűzoltóság állományába rendelték, hivatásos állami tűzoltókká átminősítve az állomány tagjait. A szlovák törvények értelmében ugyanis a rendkívüli események, katasztrófák felszámolása a tűzoltóság elsődleges beavatkozási tevékenységi köre. Így az egységek korábbi feladatai kiegészültek a kiemelt tüzesetek, műszaki mentések, felszámolásával. Minden olyan tűzoltói beavatkozáshoz riaszthatók, ahol szükséges a különleges felszerelésük.

A tűzvédelmi törvény és a hozzá kapcsolódó belügyminiszteri rendelet alapján⁶⁷ a mentőegységek a következő feladatokat látják el:

- tűz elleni védekezés,
- környezetvédelmi károk felszámolása,
- elsősegélynyújtás, sérültek, betegek ellátása,
- lakosság kitelepítése, elhelyezése,
- jégzajlás felszámolása,
- nemzetközi segítségnyújtás,
- együttműködés rendőri erőkkel,
- vegyi balesetek elhárítása,

⁶³ www.hazz.sk.

⁶⁴ www.hazz.sk/HaZU/index.asp.

⁶⁵ www.hazz.sk/ZBHaZZ/index.asp.

⁶⁶ 314/2001 számú törvény a tűzoltóságról és 315/2001 törvény a mentési alakulatokról.

⁶⁷ 169/2002 belügyminiszteri rendelet

- erőművi balesetek, atomerőmű balesetek felszámolása.
- A speciális munkákhoz szükséges szellemi fizikai továbbképzést az állam biztosítja az állomány részére. A három mentőalakulatot speciális feladatok szerint tagolták.

Malacky⁶⁸:

- ipari, erőművi balesetek elhárítása,
- lakosság kitelepítése, elhelyezése, ellátása 400 fő feletti létszám esetén.

Zilina⁶⁹:

- veszélyes-anyag balesetek felszámolása,
- közlekedési balesetek,
- mentés nehéz terepviszonyok között.

Humenné⁷⁰:

- téli időjárás okozta veszélyelhárítás,
- vizibalesetek,
- jégről mentés,
- pirotechnikai balesetek felszámolása.

A mentőegységek beavatkozási körzetei:

Malacky: Bratislava, Trnava, Nitra, Trenčín közigazgatási területe.

Zilina: Zilina, Banská Bystrica, Trenčín közigazgatási területe.

Humenné: Kosice, Presov közigazgatási körzete.

A kerületi (megye) és a területi (járás) tűzoltóságok tűzoltás vezetőinek jogában áll a kerületi igazgató jóváhagyásával a különleges mentőegységek segítségét igénybe venni tűzoltás, kárelhárítás során.

A mentőegységek felszereltsége

A mentőegységek felszerelése lehetővé teszi a hatékony beavatkozást és mentést árvíznél, vízi balesetknél, téli időjárási viszonyok között, ökológiai balesetek felszámolásánál, személyek magasból, mélyből történő mentése során. Beavatkoznak vegyi balesetknél, veszélyes anyagok felismerését, analizálását is képesek elvégezni.

A gépjárműpark Avia, Tatra általános, speciális és katonai gépjárművekből áll. A mentőegységek rendelkezésére áll többek között:

⁶⁸ www.hazz.sk/ZBHaZZ/ZB_Malacky.asp.

⁶⁹ www.hazz.sk/ZBHaZZ/ZB_Zilina.asp.

⁷⁰ www.hazz.sk/ZBHaZZ/ZB_Humenné.asp.

- 56 db személyautó,
- 252 db tehergépkocsi,
- 6 db autóbusz,
- 13 db gépjárműfecsskendő,
- 9 db páncélozott harcjármű,
- 5 db tűzoltó tank, 5 db buldózer,
- 12 db billenőplatós tehergépkocsi.

3.1.3. Kerületi (Megyei) Igazgatóságok

A Tűzoltási és Mentési Testület Kerületi Igazgatósága jogi személy. Önálló költségvetéssel rendelkezik, amely a Szlovák Köztársaságot Belügyminisztériumának költségvetéséhez kapcsolódik. A Tűzoltási és Mentési Testület Kerületi Igazgatóságát az igazgató irányítja, akit a Szlovák Köztársaságot belügyminisztere nevez ki, ill. vált le a Tűzoltási és Mentési Testület Elnöke javaslata alapján. A Tűzoltási és Mentési Testület Kerületi Igazgatósága vészhelyzet kezelő központot működtet, amely rendszerint a Járási Igazgatóság székhelyén van.

A Kerületi Igazgatóság Vészhelyzet Kezelő Központjának feladatai:

- biztosítja a segélyhívások állandó felvételét és hitelesítését - ellenőrzését,
- a tűzoltó testületek és egységek, illetve eszközeik bevetése, összpontosítása tűzvészek, természeti katasztrófák és egyéb rendkívüli vészhelyzetek esetén több járásból összevonva, vagy pedig a járás területén alárendeltségüktől függetlenül,
- az egyezmények pontjainak betartása az együttműködés keretén belül más speciális szolgálatokkal és mentőegységekkel tűzvészek, természeti katasztrófák és egyéb rendkívüli esetek leküzdésekor,
- feladatok teljesítése vészhelyzetek megoldása esetén,
- a Szlovák Köztársaságot a nemzetközi egyezmény keretén belül más országok részére történő segítségnyújtás szervezése.

3.2. Járási Igazgatóságok

A Tűzoltási és Mentési Testület Járási Igazgatósága önállóan dönt és határoz adminisztrációs ügyekben. A Tűzoltási és Mentési Testület Járási Igazgatóságát az igazgató irányítja, akit a Tűzoltási és Mentési Testület KI igazgatója javaslatára a Tűzoltási és Mentési Testület elnöke nevez ki ill. vált le. A Tűzoltási és Mentési Testület Járási Igazgatósága vészhelyzet kezelő központot hoz létre, amely rendszerint a Tűzoltási és Mentési Testület Járási Igazgatóságának székhelyén van, a területi hatáskörében lévő laktanyákban pedig híradó központot működtet.

Járási Igazgatóságok Vészhelyzet kezelő Központjainak fő feladatai:

- a segélyhívások állandó vétele és annak elemzése,
- behívni, bevetni és összpontosítani a testület egységeit és tűzoltó egyleteit a tűzvészek, természeti katasztrófák és egyéb rendkívüli esetekben a járás területén belül,
- az egyezmények pontjainak betartása az együttműködés keretén belül más speciális szolgálatokkal és mentőegységekkel tűzvészek, természeti katasztrófák és egyéb esetek leküzdésekor,
- feladatok teljesítése vészhelyzetek megoldása esetén,
- segítségnyújtás más államoknak a határmenti térségekben.

3.3. Kerületi Igazgatóságok

Bratislava

A Kerületi Igazgatóság 2002. április elsején alakult a Tűzoltási és Mentési Testületről szóló törvény alapján. Az Igazgatósághoz három Járási Igazgatóság tartozik. Az Igazgatóságok a főváros és vonzáskörzetének tűzvédelmét látják el. A terület sajátosságaiból adódóan a hagyományos tűzoltói kiképzés mellett elsősegélynyújtásra, légimentésre, hegyimentésre, vizimentésre, bűvárfeladatok ellátására is kiképzést kaptak a tűzoltók.

Kosice

A Kerületi Igazgatóság hat Járási Igazgatóság és tizenöt tűzoltó állomás szakmai felügyeletét és irányítását végzi.

Presov

A Kerületi Igazgatóság hatásköre 8.893 km² területre terjed ki. A legnagyobb területű Igazgatóság kilenc Járási Igazgatóság és kilenc tűzoltóállomás szakmai irányítását és felügyeletét végzi. Az igazgatóság 376 tűzoltójának a közlekedési balesetek adják a legtöbb munkát. A terület sajátosságai miatt vízből mentés, magasból mentés is gyakran előfordul. Télen pedig a síbalesetek adnak többletmunkát a tűzoltóknak.

Banská Bystrica

A 315/2001-es törvény alapján alakult a Kerületi Igazgatóság, közös épületben elhelyezve a Járási Mentési Igazgatósággal. A Kerületi Igazgatóság irányítja és felügyeli hat Területi Igazgatóság és 17 tűzoltó állomás munkáját, melyet a 3.sz. ábrán mutatok be. Összesen 122 hivatali munkarendben, 382 váltásos munkarendben szolgálatot teljesítő állami tűzoltó az Igazgatóságok létszáma.

3. számú ábra. Banská Bystrica Kerületi Igazgatóság szervezeti és irányítási rendszere.

Forrás: www.hazz.sk.

Zilina

A Kerületi Igazgatósághoz hét Járásigazgatóság és 11 tűzoltó állomás tartozik.

Nitra

Hat Járásigazgatóság és 13 tűzoltóállomás irányítását és felügyeletét látja el a Tűzoltási és Mentési Testület Kerületi Igazgatósága.

Trencín

A Kerületi Igazgatósághoz öt Járásigazgatóság és 11 tűzoltóállomás tartozik.

Trnava

A Tűzoltási és Műszaki Mentési Testület Trnava-i Kerületi Igazgatósága hat Járásigazgatóság és tizenegy tűzoltó állomás 205 váltásos munkarendben és 88 hivatali munkarendben dolgozó állami tűzoltó irányítását és felügyeletét végzi.

3.4. Járási Igazgatóságok

Területükön segítik és felügyelik a tűzoltó egyesületek munkáját a tűz elleni védekezésben, az elemi csapások elhárításában. Biztosítják a területükön beavatkozó tűzoltó egységek zavartalan munkáját. Tűzvizsgálati tevékenységet folytatnak. Védelmi tervet dolgoznak ki az árvíz elleni védekezéshez. Ellenőrzik a tűzvédelmi jogszabályok betartatását, szükség esetén tűzvédelmi bírságot szabnak ki.

3.5. Önkéntes tűzoltóság

A Szlovák Köztársaság önkéntes tűzvédelme jelenleg 98 ezer tagot számlál, akik 2290 önkéntes tűzoltó egyesületben tömörülnek. Minden 500 főnél nagyobb településnek kötelező a törvény értelmében önkéntes tűzoltóságot működtetnie. Az önkéntesek 8 kerületi és 67 járási bizottságba tömörülnek. Az önkéntes tűzoltó alakulatok legfelsőbb vezető szerve a közgyűlés, amelyen delegátusok, küldöttek vesznek részt a járáások képviselőjében és ez a közgyűlés öt évenként ül össze. Titkos választáson megválasztják az elnökség tagjait, és az elnököt. Az elnök és az alelnökök felügyelik az egyes szakterületeket, melyek a következők:

- megelőző bizottság,
- nevelési bizottság,
- ifjúsággal foglalkozó bizottság,
- szervezési és jogi bizottság,
- gazdasági bizottság,
- tűzvédelem történetével foglalkozó bizottság,
- tömegtájékoztatással foglalkozó bizottság.

Alapvető szervezeti egység az önkéntes tűzoltó testület, aki a mai törvényekkel összhangban a községektől megbízatást kap arra, hogy ellássa a községi tűzvédelmi, illetve tűzmelegelőzési feladatokat. Az önkéntes tűzoltó alakulatok legfőbb szerve az évenkénti közgyűlés. Az önkéntes tűzoltóság élén az elnök áll, a parancsnok pedig az egyik alelnök szerepét tölti be. A bizottságok 5-10 önkéntes tűzoltó testületet irányítanak, annak érdekében, hogy szakmai, szervezési és megelőzési, illetve nevelési felvilágosító tevékenységet végezzenek az elérhetőségi elv alapján. A 98 ezer tagon kívül még több, mint 10 ezer fiatal, 8-15 éves tűzoltó tartozik az önkéntesekhez. A szlovák Tűzvédelmi Törvény 15. 57. és 58. paragrafusai alapján az Önkéntes Tűzoltóság együttműködik a tűzvédelem állami szintű szervezetével, vagyis az állam által működtetett tűzoltó testületekkel, akiknek kötelező kikerkezésük után átvenni a tűzoltás műszaki mentés vezetését. Az önkéntes tűzoltó alakulatok együttműködése a következő területeken nyilvánul meg:

- gépészek szakmai felkészítése,
- községi tűzoltó alakulatok szakmai felkészítése, beleértve az ellenőrző csoportokat is, továbbá anyagi és a műszaki felszerelés karbantartás,
- községek tűzvédelmi szabályzatának kidolgozása,

- községi tűzoltó alakulatok tagjainak fizikai alkalmasságának, fizikai felkészültségének ellenőrzése.

Összhangban ezekkel a feladatokkal Szlovákia Önkéntes Tűzoltóságainak Martinban saját oktatási intézménye van, ahol az alapképzésen túl a különböző beosztásoknak megfelelően kapják a felkészítést.

Tűzvédelmi statisztika

Szlovákiában 2004-ben 12.167 tüzeset volt, ami 2774-el több mint a 2003-as esztendőben⁷¹. A közvetlen kár 453.467.500 korona volt, amely viszont 20 millió koronával kevesebb, mint az előző évben. A tüzeseteknél 62 fő halt meg ez 17 fővel több mint 2001-ben. Az egységek 157 sérültet mentettek. A hivatásos, illetve az önkéntes tűzoltó alakulatok beavatkozásának köszönhetően mintegy 3 milliárd szlovák korona értékű tulajdon menekült meg a lángoktól.

Az önkéntes tűzoltók pénzügyi biztosítása Szlovákiában.

A szervezet a belső tevékenységét saját bevételeiből biztosítja, de a szakmai tevékenység biztosítását a Szlovák Köztársaság Kormányától a Belügyminisztérium közvetítésével, célzott anyagi támogatás formájában kapja, pontosan meghatározott feladatokra, az adott költségvetési évben. Ezeket mindig a kerületi és járási bizottságok osztják szét. A pénz felhasználását a Belügyminisztérium illetékes szerve ellenőrzi.

3.6. Létesítményi Tűzoltóság

3.6.1 Hivatásos létesítményi tűzoltó testület

A hivatásos létesítményi tűzoltó testületeket jogi személyek vagy jogalanyisággal bíró fizikai személyek alapítják a Tűzoltási és Mentési Testület Kerületi Igazgatóságának a határozata alapján. Amennyiben a létesítményben keletkező tüzek speciális technikai felszereltséget igényelnek, a tűzoltó testület tagjai csak tökéletes fizikai állapotban levő, szakmailag és egészségileg alkalmas egyénekből állhatnak.

3.6.2. Önkéntes létesítményi tűzoltó egységek

Az önkéntes létesítményi tűzoltó egységeket jogi személyek vagy jogalanyisággal bíró fizikai személyek alapítják a Tűzoltási és Mentési Testület Kerületi Igazgatóságának a határozata alapján azokban az esetekben, ha a bevetésekhez nem szükséges a speciális technikai felszereltség, a tüzek oltásához nincs szükség speciális oltóanyagokhoz és egész testet védő személyes védőfelszerelésekhez, és a tüzek oltása nem igényel szakmailag magasabban képzett egyéneket.

⁷¹ www.hazz.sk/HaZZ/statistika.asp.

3.7. Következtetések, javaslatok

A szlovák törvények értelmében a rendkívüli események, katasztrófák felszámolása a tűzoltóság elsődleges beavatkozási tevékenysége közé tartozik, erre nem hoztak létre külön szervezetet. A különleges rendeltetésű mentőegységeket betagolták a tűzoltóság szervezetébe. A mentőegységek állománya hivatásos állami tűzoltó. Az egységek minden olya eseményhez rászthatók, amelyekhez a káreset felszámolásának vezetője szükségesnek tartja különleges technika és szakembergárda bevetését. A tűzoltóság operatív állományába tartozóknak vizsgáznuk kell elsősegély-nyújtási ismeretekből, mert a helyszínen a mentőszolgálat kiérkezéséig ha szükséges, az életmentés érdekében mentik és ellátják a sérülteket. Érvényes vizsga hiányában nem vonultathatók. Hazánkban elsősegélynyújtásból a beavatkozási állománynak nem kötelező vizsgáznuk, csak továbbképzés van. Jelenleg csak a fővárosi beavatkozóknál kötelező a biztonságosabb személymentés érdekében vizsga. Pedig ezt szükséges lenne kiterjeszteni az ország összes tűzoltói számára. A tűzoltás vezetésére csak a tűzoltóság tagjai jogosultak. Ezt hazánkban is vissza kellene állítani és III. kiemelt riasztástól szükségesnek tartanám kötelezővé tenni a megyei előjárók számára a tűzoltás átvételét.

Szlovákiában az állami tűzoltóságok erős központi irányítás alatt működnek. Az állomány létszáma szűkös, a szolgálat ellátása sok esetben igen nagy nehézségekbe ütközik. Szükséges a létszám emelése, mert a jelenlegi állományi létszámmal a szolgálat maradéktalan ellátása, azaz a megfelelő minőségű védelem nem biztosított. A szlovák önkéntes tűzoltóságok létszáma nagyobb, működése megalapozottabb, kiképzésük magasabb színvonalú, mint hazánkban. A szakember utánpótlás az ifjúsági korú tűzoltók foglalkoztatásával számukra biztosított. Ezen a téren is szükségesnek tartom hazánk tűzvédelmének erősítését.

4. A MAGYAR TŰZVÉDELEM FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI

4.1. A tűzoltóságokkal kapcsolatos diszlokációs feladatok az Unió normák tükrében

A Magyar Köztársaság biztonságpolitikájának egyik fő célkitűzése a polgári, emberi jogok teljes érvényesülésének, valamint a Magyar Köztársaság területén élők élet-, vagyon- és szociális biztonságának a szavatolása. Ebből kiindulva a tűzvédelem az ország biztonsági rendszerének nélkülözhetetlen és elválaszthatatlan része.

A hazánkban bekövetkezett bármely, komoly erő és eszközök azonnali bevetését igénylő eseményekhez elsődlegesen riasztható, megfelelő technikai felszereltséggel és szakmai felkészültséggel rendelkező szervezetek a tűzoltóságok. Fő tevékenységük nemcsak a tüzesetek felszámolása, melyet az is bizonyít, hogy napjainkban a beavatkozásukat igénylő események kb. 1/3-át a műszaki mentési feladatok teszik ki. Elsődleges szerepük a katasztrófa helyzetek felszámolásában is megkérdőjelezhetetlen⁷².

A tűzoltóságok számára a közeljövő legnagyobb kihívását a veszélyes anyagok közúti szállítása jelenti majd⁷³, az abban rejlő komplex bizonytalansági tényezők, így elsősorban a veszélyforrás mobilitása következtében. A veszélyes anyag szállítás kockázata a mintegy 30 ezer km-es hazai közúthálózat nehezen behatárolható részén és az emellett elhelyezkedő érzékeny pontokon (települések, veszélyes üzemek stb.) jelentkehetnek elsősorban⁷⁴. A Magyar Köztársaság földrajzi elhelyezkedéséből kiindulva, a rendelkezésre álló szakmai tapasztalatok, elemzések, a meglévő információbázisok alapján az országon belül keletkező és az országhatáron átnyúló lehetséges veszélyeztető hatások, kockázati tényezők jelentős mértékben ismertek. Ennek ellenére szükségszerű feladatként fogalmazódik meg a kockázatelemzések és előrejelzések hatásfokának növelése, a veszélyes szállítmányok nyomon követése, valamint célszerű lenne megvizsgálni a Magyar Honvédség vegyi felderítőegységével⁷⁵

A tűzoltóságok középtávú diszlokációját, szervezeti felépítésüket, műszaki fejlesztésüket és feladat rendszerüket oly módon kell alakítani, hogy betöltött szerepük kiteljesedjen, igazodva az ország, valamint a helyi veszélyeztetettséghez. Jelenleg nincsenek EU előírások a tűzoltóságok szervezeti kialakítására vonatkozóan, azonban nem hagyható figyelmen kívül, hogy az Európai Unió belül nagy valószínűséggel egységesíteni fogják a tűzoltóságok működésére és a tűzoltó gépjárművekre vonatkozó szabályokat, melyek a tagállamokra várhatóan 2010-től lesznek kötelező érvényűek. Éppen ezért a hazai tűzoltói diszlokáció alkalmával, a tűzoltóságok működési formáját érintően fel kell használni olyan külföldi tapasztalatokat, amelyek megvalósításával megkönnyíthetjük a csatlakozásunkból eredő kötelezettségeink teljesítését. Ennek során tekintettel kell lenni olyan

⁷² Komjáthy László- Grósz Zoltán: Road transportation of dangerous goods. AARMS 4. kötet, 1. szám, megjelenés előtt.

⁷³ Komjáthy László: Veszélyes anyagok közúti szállítása. Miskolci Egyetem, 2004, 117-122. oldal.

⁷⁴ Dr Zoltán Grósz-László Komjáthy: Preprava nebezpečnych nákladov v Madarsku. ARPOS Bratislava 2005, 12-13. oldal

⁷⁵ Földi László: A Magyar Honvédség tevékenysége a vegyi katasztrófák elleni védelem összefüggés rendszerében. PhD értekezés. ZMNE, 2003, 69. oldal.

alapvető rendező elvre is, mint a riasztástól számított elsődleges beavatkozási idő. Ez Ausztriában például 8 perc. Fokozatosan ki kell alakítani a hivatásos és nem hivatásos tűzoltóságok helyes arányait, finanszírozásuk optimális rendszerét.

A statisztikai adatok szerint a tűzoltói beavatkozást igénylő események kb. 1/4-e-1/3-a műszaki mentési tevékenységet jelentett, melyek döntő többsége I-es vagy I-es kiemelt riasztási fokozat elrendelését indokolta. A legtöbb esetben ez víz- és viharkárok felszámolását, közúti balesetknél történő beavatkozást takar.

A tüzesetek több mint fele szabadban következik be, mely esetek kb. 50 % - át avar, nádas, szemét és gáztűz eredményezi. A fenti események felszámolása általában nem igényel túlzottan magas szintű technikai és szakmai felkészültséget. A hivatásos önkormányzati tűzoltóságok leterheltségét és működési költségeit jelentősen csökkentené, ha ezeket a feladatokat önkéntes, vagy egyesületi tűzoltóságok látnák el.

4.1.1. A magyar tűzoltóság fejlesztésének kiindulópontjai

A rendszerváltást követően a felgyorsult társadalmi, gazdasági változások hatására megtorpant a tűzvédelem fejlődése, a visszaeső nemzeti jövedelemmel összhangban vagy még annál is jobban romlottak a tűzoltóságok személyi, technikai és pénzügyi feltételei. Ezt támasztja alá a tűzkárstatisztika is, mely szerint az 1996. évi közel 35 ezerről 2004-re 52 ezerre emelkedett a tűzoltóságok évi vonulásainak száma, változatlan létszám mellett, melyet az 1.számú táblázat szemléltet.

1. számú táblázat

Tűzoltóságok vonulási adatai

Esemény	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Tüzeset	19912	26728	30411	18268	33194	24749	31541	31090	21471
Műment.	9577	8272	9049	33573	12852	12626	16562	19736	23282
Vaklárma	5313	6498	5708	6211	6101	5946	6713	4940	7040
Összesen	34802	41498	45168	58052	52147	43321	54816	55766	51793

Forrás: BM OKF.

A tűzoltóságok, mint első beavatkozó szervek hazánk tűzvédelmének kiemelt fontosságú szervezetei. A magyar tűzoltóság jelenlegi struktúráját folyamatos szerkezeti módosulások útján érte el. A hivatásos tűzoltóságok egy része relatíve alacsony éves esemény számmal dolgozik, hivatásos jogállással való fenntartásuk távlatokban megkérdőjelezhető. Mellettük főfoglalkozású, de nem hivatásos állományú tűzoltókból álló önkéntes tűzoltóságok alakulhatnak meg.

Az önkéntes (köztestületi) tűzoltóságok rendszere nehezen indul újra, hosszú távon azonban alkalmasak lehetnek a hivatásos önkormányzati tűzoltóságoktól a tűzoltási és mentési feladatok részbeni átvételére. Számuk növelése különösen a mentő tűzvédelmi szempontból kevésbé ellátott területeken lenne indokolt. A települések önvédelme

szempontjából szervezettségük és felkészültségük alapján a tűzoltó egyesületek is fontos jelentőséggel bírnak, számuk emelését állami és helyi anyagi ösztönzéssel lehetne elérni. A létesítményi tűzoltóságok a későbbiekben alkalmasak lehetnek arra, hogy alapfeladataikon túl a telephely szerinti településen védelmi feladatokat is ellássanak⁷⁶.

4.1.2. A megelőzési-hatósági tevékenység fejlesztési lehetőségei

A katasztrófavédelmi törvény a katasztrófák elleni védekezés - melynek a törvény szerint szerves része a tűzvédelem - egységes irányítását állami feladatként jelöli meg. Ezzel szemben én úgy vélem, a tűzvédelmet nem szerencsés összemosni a katasztrófavédelemmel. A tűzvédelmet érintő hatályos szabályozás szerint a tűzmelegelőzési és a hatósági, valamint a mentési-beavatkozási feladatokat a tűzoltóság, mint önkormányzati szervezet látja el. A mentő-beavatkozó és hatósági-megelőzési feladatokra irányuló központi szakmai irányítói, felügyeleti és igazgatási struktúra bonyolult, nem egységes, ami a tűzvédelmi hatósági, szakhatósági tevékenység során eltérő elvi, gyakorlati és szakmai színvonalbeli különbségeket eredményez. Mindezek miatt szükséges a tűzmelegelőzési és hatósági feladatellátás továbbfejlesztése.

4.1.3. Települési önvédelmi szervezetek kialakítása, fejlesztése

A különféle események és azok negatív hatásainak megszüntetésében döntő az első beavatkozás időpontja, hatékonysága. A hatékony mentés alapvető szervezeti egységét tehát az események helyéhez lehető legközelebb – a településre - kell helyezni, és a mentés-beavatkozás szakmai feladatait a települési önvédelem és együttműködés, valamint a segítségnyújtás lépcsőzetes bevetési struktúrájának megteremtésével kell fejleszteni. Ezt biztosítják a már több évtizede létező, valamennyi településre kidolgozott riasztási és segítségnyújtási tervek⁷⁷, továbbá a legveszélyesebb létesítményekre elkészített tűzoltási tervek. A mentő-beavatkozó szervezetnek létszámában és szervezettségében, felszereltségében és képzettségében a településen bekövetkező esemény típusához, gyakoriságához, valószínűségéhez, súlyosságához kell igazodnia. Ezen önvédelmi szervezetnek egyik részeleme minden településen a tűzoltó szervezet, amely a település sajátosságait figyelembe véve az egyesületi formától a hivatásos tűzoltóságig terjedhet.

4.2. A tűzoltóságok szervezeti fejlesztéseinek lehetőségei

4.2.1. Hivatásos önkormányzati és önkéntes tűzoltóságok fejlesztése

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény nem sorolja a kötelezően ellátandó feladatok közé a település tűzvédelmét, s ennek ellátására nem biztosított normatív támogatást. Ezt a problémát úgy korrigálta az 1991. évi XX. ún. hatásköri törvény, hogy a

⁷⁶ Jó példa erre a tiszaujvárosi Műszaki Mentő Kft, a százhalmattai FER tűzoltóság, valamint a paksi Atomerőmű tűzoltósága.

⁷⁷ 2/2003 (I.14.) BM rendelet a Riasztási és Segítségnyújtási Tervekről, a hivatásos önkormányzati és az önkéntes tűzoltóságok működési területéről, valamint a tűzoltóságok vonulásaival kapcsolatos költségek megtérítéséről.

hivatásos önkormányzati tűzoltóságok székhelye szerinti települési önkormányzatok kötelező közszolgáltatási feladataként határozta meg a tűzoltást és a műszaki mentést. E feladatokat nemcsak saját településükön, hanem a kijelölt működési körzetükben is el kellett látniuk. Ezt a szabályozást vette át az 1996. évi XXXI. törvény, az ún. tűzvédelmi törvény is.

Magyarországon a tűzoltást és a műszaki mentés ellátását a részükre kijelölt elsődleges működési körzetben a jelenleg működő 95 hivatásos önkormányzati tűzoltóság látja el, normatív úton biztosított költségvetési támogatással. Jelenleg hazánkban 25 I kategóriás, 40 II. kategóriás, 13 III. kategóriás, 6 IV. kategóriás, 7 V. kategóriás és 4 V kiemelt kategóriás hivatásos önkormányzati tűzoltó parancsnokság van, amit az 5. számú melléklet mutat be. A tűzoltóságok összesen 7.838 fővel⁷⁸ látják el feladataikat. Ebből 6.664 fő készenléti szolgálatot lát el, 833 fő irányítói, ügyviteli területen dolgozik, 342 fő pedig megelőző szakterületen végzi feladatát. Az elmúlt tíz év vonulási adatait elemezve feltűnő az esetszámok folyamatos emelkedése: Míg 1994-ben 34.005 esetben történt riasztás, addig ez a szám 2004-re 51.793 riasztást jelentett. Ez közel 66 %-os emelkedés, melyet változatlan létszámú beavatkozói állománnyal hajtottak végre az egységek⁷⁹. A leterheltség csökkentésének és a működési terület hatékonyabb tűzvédelmének biztosítása érdekében a fejlesztés egyik lehetőségét a hivatásos beavatkozói létszám emelésében, új állomások és őrsök létesítésében látom.

Az ország településszerkezete, népsűrűsége, közlekedési viszonyai mintegy 200-220 állandóan riasztható tűzoltóság működtetését indokolná. A hivatásos tűzoltóságok 20-25 km-es körzetben látnák el feladatukat. Természetesen a feladatellátás függvényében továbbra is támogatásra javasolom a tűzoltásban és műszaki mentésben közreműködő önkéntes tűzoltó egyesületeket, fontosnak ítélve a tűzoltás, illetve a mentés mielőbbi megkezdését, kisebb eseteknél annak felszámolását.

Szükségesnek tartom 2010-ig a mentő tűzvédelmi szempontból nem megfelelően ellátott térségekben, az ún. fehér foltokon, központi céltámogatással elősegíteni az önkéntes tűzoltósággal nem rendelkező megyékben⁸⁰ településszámtól függően legalább két kihelyezett őrs, valamint 15-20 önkéntes tűzoltóság megalakulását, amennyiben ehhez helyi kezdeményezés is járul, hiszen az 1996-os év közepétől kísérleti jelleggel, 1998-tól pedig jogszabállyal kijelölt területen működő önkéntes tűzoltóságok teljesítik az éves vonulások mintegy 10 százalékát.

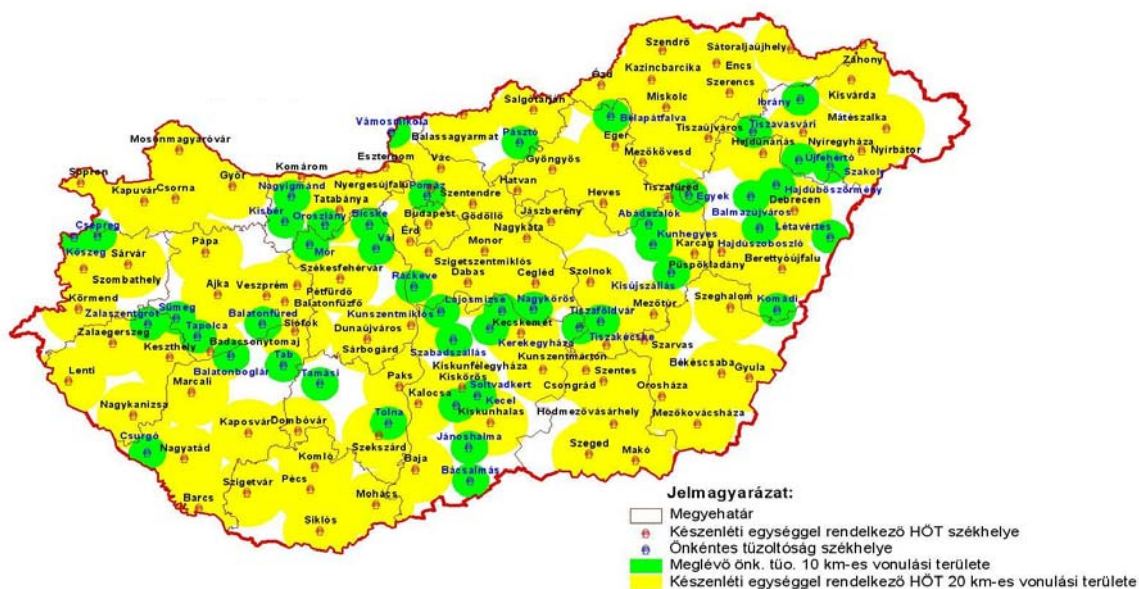
⁷⁸ 28/1996.(XI.26) BM rendelet alapján saját gyűjtés.

⁷⁹ Komjáthy László: A tűzoltói beavatkozás tárgyi feltételei. Tűzvédelem, 2004, 10. szám, 12-13. oldal.

⁸⁰ Baranya, Békés, B-A-Z, Csongrád, Győr-Moson-Sopron, Heves megyék. Forrás: saját gyűjtés.

4. számú ábra A hivatásos önkormányzati és az önkéntes köztisztviselői tűzoltóságok vonulási területei.

Forrás: BM OKF.

Forrás: BM OKF.

4.2.2. Önkéntes tűzoltó egyesületek fejlesztése

Miután a törvényhozók nem látták indokoltnak és finanszírozhatónak további hivatásos önkormányzati tűzoltóságok létesítését, ezért a törvény megengedte és támogatandónak tartotta a köztisztviselőként működő önkéntes tűzoltóságok létrehozását. Az akkor működő mintegy 1000 önkéntes tűzoltó egyesületet társadalmi szervezetnek minősítette.

Az Igazságügyi Minisztérium következetes álláspontot képvisel abban a tekintetben, hogy társadalmi szervezetet még törvény sem jogosíthat fel olyan intézkedések megtételére, amelyek mások alapvető jogainak korlátozását eredményezhetik.

A településeken önkéntes tűzoltó egyesületek közreműködhetnek a tűz megelőzési, valamint a tűzoltási és műszaki mentési feladatok ellátásában, de egyesületi mivoltukból eredően nem tudják minden időpontban és esetben a hivatásos és az önkéntes tűzoltóságokhoz hasonló minőségű mentő tűzvédelmi ellátást biztosítani.

4.2.3. A létesítményi tűzoltóságok, ipari parkok és bevásárlóközpontok védelmének fejlesztési irányai

Magyarországon csakúgy, mint a környező hasonló gazdasági, társadalmi helyzetben lévő országokban, a behozott tőke növekedésével sorra épültek az olyan nagy méretű kereskedelmi és szolgáltató építmények, bevásárlóközpontok, melyek korábban nem

létesültek. A nagyberuházások másik területét a gazdasági jelentőség szempontjából kiemelkedő ipari létesítmények, ipari parkok alkotják.

Az ilyen létesítésekre jellemző, hogy az épületek értéke töredéke a benne lévő gyártósorok, készárúk, alapanyagok értékének. A termelő létesítmények irányítói elsődlegesen tartják a gazdasági szemlélet szerint a technológia védelmét, amit aktív tűzvédelmi rendszerekkel biztosítanak, ellenben nem kívánnak sokat költeni az épületszerkezetek passzív védelmére. Az aktív és passzív védelmi megoldások összhangjának megteremtése, a követelmények ésszerű alkalmazása szintén komoly tűzvédelmi feladatot jelent.

A nagyobb, főleg ipari létesítmények biztonsága a passzív és aktív tűzvédelmi rendszerek alkalmazásán túl, a lehetséges veszélyhelyzetek elsődleges kezelésére alkalmas létesítményi tűzoltóságok működtetésével biztosítható. A jelenleg hatályos Kormányrendelet⁸¹ a létesítményi tűzoltóságok legkisebb készenléti létszámát a létesítmény tűzszakaszának számított tűzterhelésétől és a tűzszakasz alapterületétől teszi függővé.

Az ipari létesítmények azonban nemcsak tűzveszélyességük miatt jelenthetnek veszélyt környezetükre és az állampolgárokra. A hatályos szabályozás miatt kikerülhetnek a létesítményi tűzoltóság működtetésének kötelezettsége alól, azok a létesítmények, ahol a kormányrendelet nem írja elő a gazdálkodó szervezet részére létesítményi tűzoltóság fenntartását. Ugyancsak problémát jelent a létesítményi tűzoltóság működtetésére vonatkozó szabályok érvényre juttatása azokban a létesítményekben, ahol gyakran változó gazdálkodó szervezetek (bérlők) a veszélyességük arányában közösen kötelezettek létesítményi tűzoltóság fenntartására, mint például az ipari parkok.

A bevásárlóközpontok tűzvédelme tekintetében jelentős feladat a jelenlegi 80-as évek elejének műszaki színvonalán alapuló szabályozási rendszer átdolgozása. Az Európai Unió csatlakozáshoz kapcsolódóan kötelező feladat hazánk számára az Unión belül egységes tűzvédelmi minősítő és vizsgálati szabványok átvétele, alkalmazása.

Az egységes európai vizsgálati normatívák bevezetése a Magyar Szabványügyi Testület közreműködésével a közeljövőben várható. A vizsgálati paraméterek ismeretében lehetséges az Európai Unió normatívákon alapuló tűzvédelmi követelmény szabványok megalkotása. Valamennyi tagország az egységes vizsgálati szabványok alkalmazása mellett saját maga egyedileg alkotja meg a helyi specialításoknak megfelelő tűzvédelmi követelményrendszerét. Megfelelő megoldást biztosít a kötelező érvényű tűzvédelmi szabványok részben elavult előírásainak átdolgozása, illetve az európai normákon alapuló követelményeknek ezekbe a szabványokba történő beépítése.

A tűzvédelmi szabályozások negatív hatásainak csökkentése érdekében szükséges kidolgozni egy úgynevezett hatósági monitoring rendszert. Segítségével összegezhetőek, elemezhetőek a létesítési és használati szabályok és követelmények érvényesülésének gyakorlati hatásai. Az ily módon szerzett tapasztalatok felhasználásával, azoknak a rendszerbe történő beépítésével lesz elérhető, hogy a tűzvédelem hazai jogrendje elfogadható mértékű késsedelemmel kövesse az ország gazdasági fejlődéséből és az Európai Unió tagságunkból eredő újszerű elvárásokat.

⁸¹ 118/1996. (VII.24.) Kormányrendelet a létesítményi tűzoltóságokra vonatkozó részletes szabályokról.

4.2.4. A tűzoltóság műszaki fejlesztése

A tűzvédelmi technikai eszközök területén meg kell valósítani az európai uniós normák követelményként való megjelenítését, valamint országos szinten az önkormányzati és önkéntes tűzoltóságok technikai eszközeinek kompatibilitását.

Ennek megvalósítása érdekében szükséges a központi tűzvédelmi technikai eszközök engedélyezési és a tűzoltóság által használt szakfelszerelések rendszeresítési struktúrájának hatékony működtetése, illetve a fejlesztések során történő érvényesítése.

Felül kell vizsgálni a hivatásos önkormányzati és önkéntes tűzoltóságok normatív finanszírozásának rendjét, és a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok és az önkéntes tűzoltóságok kötelezően készenlétben tartandó legkisebb gépjármű és technikai eszköz állományát. Jogszabályban kell rögzíteni a technikai állománytábla minimum követelményeit és a fejlesztés irányvonalát. Ezzel egyidejűleg biztosítani kell a fejlesztések megfelelő helyi érdekeket is tükröző megvalósításának lehetőségeit. Biztosítani kell a gazdasági növekedés függvényében a minimum követelményeket meghaladó, magasabb színvonalú eszközök beszerzésének lehetőségét is. A megvalósítás érdekében szükséges a helyi és állami szervek törekvéseinek összehangolása és optimális működése.

Garantálni kell a készenlétben tartott tűzoltó szakfelszerelések javítói, szerviz és felülvizsgálati háttérét lehetőleg minőségbiztosítással rendelkező vállalkozások igénybevételeivel.

A javítói hálózat feladata hatékony karbantartással biztosítani a technikai eszközök megbízható működését és minimalizálni a készenlétből való kivonás időtartamát. A tűzvédelmi technikai eszközök készenlétben tartásánál, javításánál és a nem megfelelő eszközök, berendezések használatánál jogszabálysértés esetén alkalmazni kell a szankcionálási lehetőségeket. Támogatni kell a tűzvédelmi technikai fejlesztéseket és újításokat, mert hatékony tűzvédelem, eredményes műszaki mentés kizárólag korszerű technikai felszereléssel, a beavatkozó személyzet hatékony védelmét biztosító védőeszközökkel folytatható.

A tűz elleni védekezéstről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény a tűzoltóságok technikai fejlesztését központosítottan, pályázható költségvetési források felhasználásával írja elő. E forrást hatékonyan egészíti ki a 180/1998. (XI.6.) Kormányrendelet előírásai szerint felhasználható tűzvédelmi bírság és a biztosítók tűzvédelmi hozzájárulásából technikai fejlesztésre fordítható összeg, továbbá a térségünk európai szinthez való felzárkózását segítő PHARE program pályázható támogatása.

A technikai fejlesztés meghatározó, de nem kizárólagos formája az önrész hozzáadásával kialakított pályázati rendszer. Az önrész hasznos a pályázók igényeinek a lehetőségekhez történő igazítására, ugyanakkor nem a veszélyhelyzet mértékéhez, hanem a pályázó anyagi lehetőségéhez igazítja a technikai fejlesztést. Ennek ellensúlyozására jelenleg még nem elegendő az önrész mértékének változtathatósága. Miután a normatív támogatás mértéke nem igazodik az eszköz elöregedés miatt növekvő fenntartási költségekhez, indokolt lenne az önkormányzatok önrészét anyagi lehetőségeikhez igazítva nagyobb mértékben eltéríteni. A technikai megújítások körében önrész nélküli, létszámárányos fejlesztések is történtek, elsősorban az egyéni védőeszközök terén az ellátás javítása érdekében. Az

önkormányzati tűzoltóságok technikai fejlesztésére szánt állami támogatást arányosan (például létszám, kategória) le kellene osztani és a tűzoltóság az önkormányzattal együtt szerezzék be a szükséges felszereléseket. Így lehetővé válna, hogy a tűzoltóság az általa szükségesnek tartott eszközöket vásárolhassa meg.

4.2.5. Kommunikáció

Elkerülhetetlen, hogy a jelzésfogadás és riasztás rendszere fejlesztésre kerüljön. Valamennyi olyan hivatásos, önkéntes és létesítményi tűzoltóságot, amely segítségnyújtásra képes, integrálni kell országosan egységes, bárholonnan könnyen és gyorsan elérhető veszélyhívó rendszerbe. A rendszer legyen alkalmas a bejövő hívások és az ügyelet reakciójának rögzítése, a riasztások hatékony, gyors végzése mellett a hívások elvárható mértékű ellenőrzésére is.

A beavatkozó egységeknek minden lényeges információval azonnal kell rendelkezniük a végrehajtás céljából, annak érdekében, hogy indokolt esetben az ügyelet intézkedni tudjon az érintett körzetben a lakosság, a közlekedők tájékoztatására. A beavatkozók közötti kommunikáció biztosítása érdekében az érintetteket folyamatos, tevékenységük végzését nem akadályozó olyan technikai eszközökkel kell ellátni, ami legyen alkalmas a beszélgetések rögzítésére is.

A káresetek gyors és hatékony felszámolása több szervezet jól összehangolt együttműködését feltételezi. Ennek egyik alapfeltétele a különböző társszervek egymás közötti kommunikációjának biztosítása. Ezért kiemelt jelentőséggel bír az egységes rádiós és kommunikációs rendszer megvalósítása.

A szükséges technikai fejlesztések során korszerű felszerelésű ügyeleti központokat kell kialakítani, fejleszteni szükséges a telefonhálózatot, a beavatkozásban résztvevő személyzetet, technikai eszközöket nagy hatótávolságú, szelektív, tartós működőképességű, könnyű és jól elhelyezhető rádió adó-vevővel kell ellátni a beszédforgalmazás rögzíthetőségének biztosításával.

4.2.6. Regionális Műszaki Mentőbázisok

A műszaki mentőbázisok már meglévő hivatásos önkormányzati tűzoltó parancsnokságok laktanyájában kerültek elhelyezésre. A hálózat sűrűségét, a bázisok méretét rendszeresen a veszélyforrásokhoz kell igazítani a gyors és hatékony beavatkozás érdekében. A laktanyákat alkalmassá kell tenni az állomány elhelyezésére, beavatkozó képességének optimális szinten tartására, a készenléti idő hasznos eltöltésére. A mentőbázisok 2001 és 2004 között összesen 524 vonulást hajtottak végre, amelyből műszaki mentésre 417 alkalommal vették igénybe az autódarukat, amit a 2.sz.tábázat szemléltet.

A bevetésre váró eszközök részére olyan körülményeket kell biztosítani a szükséges mértékű karbantartások helyben történő elvégezhetőségének igénye mellett, hogy a technikai eszközök kevés karbantartás mellett is hosszú élettartamot érhessenek el, a riasztáskor a lehető leggyorsabban vonultathatók legyenek.

A régiós elképzelések a Regionális Műszaki Mentőbázisok terén már megvalósultak⁸², hiszen a közigazgatási régiók elve alapján kilenc bázis lett létrehozva. A mentőbázisok felszereléseit a jelenlegi működtető önkormányzati tűzoltó parancsnokság tulajdonába kell adni, mert a fenntartó és az üzemeltető feladatokat a tűzoltóság költségvetéséből biztosítják, a kezelőszemélyzet is tűzoltó. A régiókhoz kellene telepíteni a Veszélyhelyzeti Felderítő Csoportokat is, hogy egymást támogatva azonnal vonulhassanak a segítségkérés helyszínére.

2.számú táblázat.

A RMMB vonulási adatai 2001-2004 között

BÁZISOK	VONULÁSOK 2001-2004			
	autódaru	műszaki mentő konténer	vegyi mentő	összesen
2001	15	0	0	15
2002	53	14	6	73
2003	176	47	12	235
2004	173	16	12	201
összesen	417	77	30	524

Forrás: BM OKF.

4.2.7. Technikai eszközök

A készenlétben tartott tűzoltógépjárművek, közlekedési eszközök legyenek alkalmasak terep és közúti közlekedésre különböző időjárási körülmények között, illetve vízi és légi mentési feladatok ellátására. Az állami tűzoltóságok rendelkezésére álló technikai eszközök a Kormányrendeletnek⁸³ megfelelően átadásra kerültek a további üzemeltetést ellátó önkormányzatok részére.

A rendelet mellékletében felsorolt eszközállomány azóta is állománytáblázatként funkcionál és ehhez igazodik a normatív támogatás. A technikai eszközfejlesztés a feladatokat hatékonyabban, gazdaságosabban ellátó eszközök biztosításán túl az állomány védelmi feladatokhoz igazítását is jelenti. Ez utóbbi feladat csak akkor teljesíthető, ha az állománytáblázat folyamatosan a veszélyeztetettség változásához igazítható. A gazdaságos, hatékony technikai eszközfejlesztés, gazdálkodás érdekében az állománytáblázat indokolt változtathatóságát biztosítani szükséges.

4.2.8. Szakfelszerelések

A hatékony beavatkozást biztosító szakfelszerelések a technikai eszközfejlesztéssel összekötve, vagy önállóan kerültek beszerzésre. Előbbi esetben a központosított források pályázata biztosítja a vásárlást, de a kisebb értékek lehetővé teszik a fenntartók önálló

⁸² A Regionális Műszaki Mentőbázisok a tűzoltási és műszaki mentési feladatok rendszerébe új elemként kerültek be. Az ország kilenc hivatásos önkormányzati tűzoltóságán elhelyezett egység nagyteljesítményű, speciális felszereléseivel regionális működési területtel rendelkezik. A vegyi konténer felszerelése alkalmasak a veszélyes anyagok szétfolyásának megakadályozására, összegyűjtésére.

⁸³ 59/1995. (V.30.) Kormányrendelet

fejlesztéseit is. A központosított fejlesztések szerepét e területen korlátozni indokolt, hogy az értékőrző eszközhasználatban és az elvárható szintű karbantartásban kellő súllyal jelenjen meg a használók érdekeltsége.

Az egyéni védőeszközök fejlesztéssel történő magas színvonalú biztosítása kiemelkedően fontos. A testvédelmet biztosító ruházat, lábbeli és sisak mellett rendkívül fontos a korszerű légzésvédelem alkalmazása. A hatásos védőeszközöknek a hordási kényelmet is biztosítaniuk kell. A korszerű, elegendő mennyiségű védőeszköz biztosítása érdekében az önrész nélküli fejlesztés is jelentős szerepet kapott az utóbbi időszakban.

4.2.9. A tűzoltóságok nemzetközi kapcsolatainak fejlesztési irányjai

A tűzoltóságok törekvése, hogy aktív szerepet vállaljanak a különböző nemzetközi szervezetek tevékenységében, ezért törekedni kell arra, hogy kidolgozásra kerüljenek az Európai Unió tagság követelményeit megvalósító, tűzvédelemre vonatkozó jogszabályok. Fontos, hogy a nemzetközi képzés szervezésével, tapasztalatcserével a tűzoltóságok szakemberei fel tudjanak készülni az Európai Unió csatlakozás kihívásaira, így többek között a SEVESO⁸⁴ II. irányelvekben foglaltak megismerésére és elsajátítására is.

A tűzvédelmi szabályozást is érintő jogharmonizációs feladatok terén a CTIF⁸⁵ Magyar Nemzeti Bizottságának és nemzetközi kapcsolatainak nagy szerepe lesz a szakmai szervezetek munkájában. A bizottság céljaként határozta meg a tűz megelőzés, a tűzoltás, a balesetek, természeti katasztrófák utáni mentés, a műszaki segítségnyújtás, a katasztrófaelhárítás, valamint a veszélyek, illetve a környezeti hatások elleni védelem területeinek fejlesztését a nemzetközi műszaki együttműködés segítségével.

4.3. Következtetések, javaslatok

4.3.1 A tűz megelőzésének helyzete.

A lakosság számához viszonyított tüzelőfordulás aránya az EU. országokkal összehasonlítva elszomorító képet mutat, például közel kétszerese az osztrákokénak. Okai között az emberi tájékozatlanság, a gondosság hiánya, illetve a tulajdonosi szemlélet lassú elterjedése a legdőntőbb. A Magyarországon élő lakossághoz a tűzoltó erők mérhető átlagos vonulási ideje az Európai Unió tagállamait tekintve az utolsók között van. A vonulási idő a jelzéstől a kárhelyre történő kiérkezésig eltelt időből áll. A riasztási idő csökkentésére a lehetőség korlátozottabb, ezért elsősorban a vonulási idő, illetve a vonulási távolság csökkentése jelenthet lényeges javulást. Az átlag vonulási idő meghatározására több módszer alakult ki.

⁸⁴ Az Európai Gazdasági Közösség Tanácsa 1982. Júniusi 82/501. Számú Irányelve foglalkozik az egyes ipari tevékenységekkel járó súlyos balesetek megelőzésének témakörével. 1996-ban újra napirendre került az irányelv, amely a 96/82 EK Tanácsi Irányelvben lett rögzítve, mely 1997. február 3.-án lépett életbe. A tagállamoknak 24 hónap állt rendelkezésükre a nemzeti törvényalkotásra. 1999. február 3.-tól lett elrendelve alkalmazása.

⁸⁵ Nemzetközi Tűzoltó Szövetség

A minden településhez számított vonulási idő átlag 24-25 perc. Magyarországon a tűzoltóságok átlagosan 34 km-t vonulnak. Ez a hosszú vonulási idő azért van, mert Magyarország közel 3100 települését kötelezetten 95 hivatásos önkormányzati és 47 önkéntes, azaz összesen 142 tűzoltóság védi. Ehhez képest a nyugati és északi államokban legfeljebb 8-10 illetve 12 perces átlag vonulási idők vannak.

A rendkívül nagy elmaradásunk oka elsősorban az 1948-90 között működő rendszer volt, ahol 1/5-ére csökkent a tűzoltásra képes tűzoltóságok száma 1948-ban közel 2.000 különböző típusú tűzoltóság volt, ma nem éri el ennek az egytizedét sem. A jelenlegi helyzet másik oka az 1990 és 96 közötti időszak következménye, ahol a tűzvédelemmel a rendszerváltás folyamatában sem az állam, sem az önkormányzatok nem tudtak alapvetően pozitív irányú változást előidézni. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV törvény 8. §-a a tűzvédelemről való gondoskodást az önkormányzatok választható feladatává, majd az 1991. évi XX. törvény (un. hatásköri törvény) a gondoskodást csak a hivatásos tűzoltóságokkal rendelkező önkormányzatoknak tette kötelező feladatává. Ez azt eredményezte, hogy a tűzoltásra képes önkéntes tűzoltó egyesületek száma rohamosan csökkent, mert sem az önkormányzat, sem az állam, sem a hatályos jogszabályok nem támogatták az egyesületek működését és fejlődését. Emiatt a tűzoltás hatékonysága a kisebb településeken tovább romlott.

1996 áprilisában az Országgyűlés elfogadta a tűz elleni védekezésről és műszaki mentésről szóló 1996. évi. XXXI. sz. törvényt. Ez a jogszabály hivatásos tűzoltóságokat elvileg átadta az önkormányzatoknak, viszont az irányítási és finanszírozási rendszer nem alakult át a vártnak megfelelően. E törvény tette lehetővé a köztisztülteként működő önkéntes tűzoltóságok létrehozását. 1996. júliusában kísérleti jelleggel 26 ilyen tűzoltóság kezdte meg működését az ún. „fehér foltokon”. 1998. január 1-jétől már a belügyminiszter által kijelölt működési körzetben többségében önállóan látják el a tűzoltási és műszaki mentési feladatokat. 1999-ben az összes beavatkozás 10 százalékát már a köztisztületi tűzoltóságok teljesítették. Számuk 2002. januártól 39-re emelkedett. 2004. januártól már 46 ilyen tűzoltóság működik.

4.3.2. A tűzoltás és műszaki mentés erőinek költséghatékonysága és értékmentő képessége:

A tüzesetek döntő többsége az első 10 percen viszonylag kis kiterjedésű, ezért kis teljesítményű elhárító szervezettel is kezelhető. A magyar tűzoltóságok működtetése sajnos nem elég költségtakarékos, mert kevés tűzoltó egység működik, esetenként indokolatlanul nagy teljesítménnyel, hosszú vonulási távolságokkal. Az elkésett segítség miatt hatványozottan megnő a keletkezett kár, és minimálisra csökken a megmentett érték. Sajnálatos, hogy ez ideig e tényezőt az állami szervek nem is vizsgálták. Azonban a tulajdonosi szemlélet erősödésével a polgárok elégedettsége megnőhet adójuk ilyen módon történő felhasználása láttán.

4.3.3. A lakosság optimális védelme megteremtésének módja és sorrendje:

Az állampolgárok részére a tűzoltást és műszaki mentést illetően is biztosítani kell az alkotmányban előírt jogokat és e rendszernek gazdaságosan kell működnie. El kell érni, hogy minden állampolgárhoz eljusson a tűzoltó segítség, de akkor, amikor még eredményesen és hatékonyan be lehet avatkozni. Meggyőződésem szerint el kell tűnnie az ellátatlanságot és az ezzel arányos fenyegetettséget szimbolizáló fehér foltoknak Magyarország térképéről.

4.3.4. Vonulási idő és első beavatkozás meghatározása:

Az ellátottság mértékét alapvetően a segítségre érkező erők elérési ideje határozza meg. Ettől függ ugyanis, hogy a balesetnél beszorult személy vagy a lakásban tartózkodó kimentésre váró sérült élete megóvható-e. Ettől függ továbbá, hogy a tűz milyen károkat okoz, és lesz e valódi megmentett érték.

Statisztikai adatok szerint családi házban, illetve lakásban átlagosan a tűz keletkezésétől számított hetedik perctől jelenik meg a jelentősebb tűzkár, a tizedik perctől a tűzterjedés felgyorsul és a huszonnegyedik perctől legtöbbször értelmetlen az oltás, mert már nincs mit megmenteni.

Alapvető cél hazánkban is a 10 perces beavatkozási idő kitűzése, amely sajnos ma még nem valósítható meg, ezért első lépésben a 15 perces beavatkozási időt célszerű kitűzni az első beavatkozás fogalmának bevezetésével. Ehhez azonban ki kell építeni egy érdekeltségi viszonyt az állampolgárral az önkormányzatnak és az államnak is. Ki kell alakítani azt a helyzetet, hogy az állampolgár, ha anyagi biztonsága és fizikai állapota megengedi, akkor önkéntesen segítsen az önkormányzatnak tűzvédelmi feladatai ellátásában.

Ma Magyarországon nincs sem erkölcsi, sem anyagi oldalon olyan ösztönző erő, mely elősegítené a civil szféra bekapcsolódását a mentő tűzvédelmi feladatok ellátásába. Meg kell találni azokat a lehetőségeket, amelyek elősegítik az önkéntes tűzoltói feladatvállalást. Ez elősegítheti hosszútávon a helyi 10 percen belül beavatkozni tudó tűzoltói erők kialakulását.

A 15 perces elérési időt jelenleg 7.6 millió lakosnak tudják a tűzoltóságok biztosítani. Amennyiben ezt a védett lakos számot növelni tudjuk, ezzel automatikusan nő a 10 percen belüli segítséghez jutók száma is.

4.3.5. Település kategóriák:

A feladat mértékét a település térbeli kiterjedése, mérete, lakások száma, a lakosok száma, valamint az alsó és felső küszöbértékű veszélyes létesítmények száma határozza meg döntően. Ezért a következő lépés a területvédelemről a településvédelemre való fokozatos átállás. Ez nem jelenti azt, hogy egy tűzoltóság csak 1 települést védhet. Feltétel jelen esetben a 15 perces elérési idő biztosítása.

A települések kategóriába sorolására jó módszer lehet az az osztrák szabályozás, amely szövetségi ajánlásként érvényesül, de adaptálható a magyar viszonyokra is:

- 5.000 lakosig egy könnyűkategóriájú gépjárműfecske

- 10.000 lakosig + egy közepkategóriájú gépjárműfecskenő
- 20.000 lakosig + egy gyorsbeavatkozó.

A közlekedési csomópontok körzetében különböző méretű műszaki mentő jármű egészítse ki a szerállományt. A tűzoltási teljesítmény ismeretében a járművek illetve a létszám pontosan meghatározható.

4.3.6. Ellátatlan települések helyzete

A 15 perces elérési időn kívülre rekedt települések ellátása a teljesítmény, valamint a helyi körülmények figyelembe vételével három féle módon oldható meg:

- hivatásos tűzoltóságoktól kihelyezett őrs működtetésével,
- köztisztületi önkéntes tűzoltóság létrehozásával,
- önkéntes tűzoltó egyesület megerősítésével.

Ahhoz, hogy a három megoldás közül melyiket válasszuk, meg kell vizsgálni a teljesítmény igényen és 15 perces elérési idő teljesítésén kívül, hogy:

- az ellátatlan település mennyire város szerkezetű (közép magas, magas házak, stb), illetve az előforduló események elhárítása mennyire lehet nagyobb tapasztalatot és képzettséget igénylő
- zsúfolt közlekedési csomópont van e a közelben
- a hivatásos tűzoltóságtól az őrs kihelyezése nem okoz e működési zavarokat
- van e a településen működőképes tűzoltó egyesület (vagy létrehozható-e)
- melyik a költséghatékonyabb megoldás

4.3.7. Hivatásos tűzoltóságoknál kihelyezett őrsök létrehozásának elvi lehetősége:

Jelenleg Magyarországon 95 hivatásos önkormányzati tűzoltó parancsnokság van. A parancsnokságok RST adataiból kiolvasható, hogy mely települések azok, amelyek jelenleg 15 perces vonulási időn túl érhetőek csak el. Ezek közül a települések közül kell kiválasztani a kihelyezett őrs állomáshelyét úgy, hogy körzetközpontként működve felügyelje a körzetében megalakuló önkéntes egységeket is. Az eddigi működési terület ellátását javítva, fizikailag közelebb kerül a tűzoltóság a védeni kívánt lakossághoz, viszont pénzügyi többletet az elhelyezésen túl nem jelent.

A székhely település (körzetközpont) önkormányzatának kötelező közzolgáltatási feladata a tűzoltás, így a működési terület jobb védelme érdekében a tűzoltóságot kihelyezheti másik településre is. Megállapodás abban szükséges, hogy az új őrs elhelyezését (2 szerállásos szociális helyiséggel rendelkező épület) a befogadó önkormányzat biztosítja-e. Erre célszerű kistérségi forrás pályáztatása. Az őrsökön a mobiltelefonok általánosság válásának korában véleményem szerint híradóügyelet nem szükséges. Az átszervezést alapvetően nem az esetenként torzított vonulási adatok alapján kell végrehajtani. Az ellátatlan területen meg kell vizsgálni azt is, hogy az ellátás költséghatékonyasága milyen megoldással a legkedvezőbb.

Meg kell vizsgálni, hogy a hivatásos őrs kihelyezésével a 15 perc tartható-e, illetve működőképes marad-e a központi parancsnokság. „Maga a tűzoltás is hierarchikus

tevékenység. Amikor egy feladat arról szól, hogy saját testi épségét kockáztatva kell végrehajtani, akkor ezt nagy valószínűséggel a közalkalmazottaktól nem várhatjuk el, csak a hivatásostól⁸⁶. Ezért is lenne célravezetőbb a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok fejlesztése.

Borsod-Abaúj-Zemplén megyében –egyik legnagyobb területű és településszámú megye– kilenc hivatásos önkormányzati tűzoltó parancsnokság (Encs 78, Kazincbarcika 46, Mezőkövesd 30, Miskolc 35, Ózd 29, Sátoraljaújhely 45, Szendrő 36, Szerencs 32, Tiszaújváros 29) működik, összesen 360 település tűzvédelméért felelősek⁸⁷, amelyekből 177 település csak átlagosan 24 perc alatt érhető el, azaz ellátatlan településeknek⁸⁸ minősülnek. A megyében működő önkéntes tűzoltóság nincs, így itt őrök kihelyezésével lehetne a leghamarabb eredményt elérni. A két legtöbb település tűzvédelmét ellátó egység (Encs, Sátoraljaújhely) létszámát célszerű lenne egy fél rajjal megemelni, hogy területükön egy-egy hivatásos állományú őr (pl. Gönc, Tokaj) kihelyezésével a távolabbi települések elérhetősége is biztosítva legyen 15 percen belül.

Az V. és V. kiemelt kategóriájú városokban a város másik végén célszerű a kihelyezést végrehajtani, amellyel a település védelme javítható. **A kihelyezésnek jogi akadálya nincs!**

4.3.8 . Önkéntes tűzoltóságok létrehozása

Vizsgálva hazánk megyéinek önkéntes tűzoltóságait, eléggé vegyes kép tárult elém. Magyarország 19 megyéjéből 13 megyében van⁸⁹ önkéntes tűzoltóság. Baranya, Békés, B-A-Z, Csongrád, Győr-Moson-Sopron, Heves megyék tűzvédelme nélkülözi a köztisztviselői önkéntes tűzoltóságokat. Hiányuk elsősorban az aprófalvak elöregedése és az önkormányzatok anyagi nehézségeivel magyarázható. Megoldást jelenhetne az is, ha mind a 13 vonulós egységgel nem rendelkező hivatásos önkormányzati tűzoltó parancsnokságok⁹⁰ székhelyükön a parancsnok vezetésével önkéntes egységet szerveznének, mint ahogy ez például már Bicskén, Ráckevén, Tamásiban működik.

⁸⁶ www.honvedelem.hu/cikk. Tatár Attila tű. vör. Főigazgató.

⁸⁷ 2/2003 (I.14.) BM rendeletről saját gyűjtés.

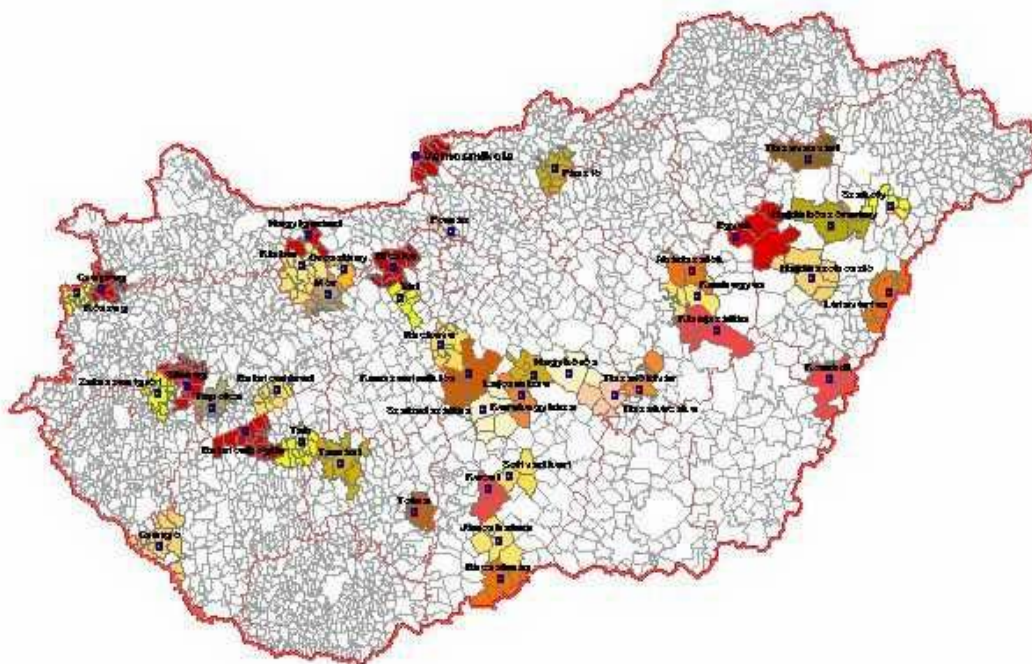
⁸⁸ www.lotosz.hu/tuzvedelemkorszerusites, saját gyűjtés.

⁸⁹ 57/2002.(I.14) BM rendelet a Riasztási és Segítségnyújtási Tervekről, a hivatásos önkormányzati és az önkéntes tűzoltóságok működési területéről, valamint a tűzoltóságok vonulásaival kapcsolatos költségek megtérítéséről.

⁹⁰ Bicske, Bonyhád, Celldömölk, Kőszeg, Fehérgyarmat, Füzesabony, Letenye, Nagykőrös, Ráckeve, Rétság, Tamási, Vásárosnamény, Zalaszentgrót

5. számú ábra

Az önkéntes tűzoltóságok működési területe.

Forrás: LÖTOSZ.

4.3.9. Önkéntes Tűzoltó Egyesületek megerősítése, újak megalakulásának elősegítése

1996-ban még több mint 1.300, 2002-ben 822 Tűzoltó Egyesület működött hivatalosan. Rohamos fogyásukat a kedvezőtlen jogszabályi környezet, a pénzhiány, illetve az önkormányzati és állami elismerés csaknem teljes megszűnése okozta. A folyamat azonnali megállítására sürgős intézkedésekre van szükség, hiszen így a legolcsóbb és legkaritatívabb beavatkozó erők szűnnek meg.

A még működő szervezetek utánpótlása is gondokat okoz, Magyarországon nincs kialakult rendszere az ifjúság ilyen irányú képzésének. Pedig ebben a korban lenne a legegyszerűbb és leghatékonyabb a jövő állampolgárainak tűzvédelmi öntudatra nevelése. Valamint itt lehetne kihasználni az ekkor még munkabérrel nem terhelt időt, hogy az alapismereteket elsajátítsák a leendő tűzoltók.

Ha a tűzvédelem legolcsóbb erőit akarjuk bevinni a mentő tűzvédelmi feladatokba, akkor ne áltassuk magunkat azzal, hogy ma még elegendő az önkéntes, nem fizetett tűzoltó és még működik a rendszer. Megerősítésük a minden településre kiterjesztendő tűzoltási kötelezettséggel, illetve önkormányzattal történő szerződéssel lehetséges. Megerősítésük azért is fontos, mert nélkülük sem a fiatalokkal való foglalkozás, sem a köztisztület alakítása és működtetése sem képzelhető el.

Hazánkban 1.678 olyan településen 780.000 lakos van, ahol a lakosság lélekszáma nem éri el az 1.000 főt. Ezekben a településeken külön kell vizsgálni az optimális megoldást.

E települések közel 2/3-a szomszédos, 15 percen belül odaérkezni tudó tűzoltóságtól elérhető. A távoli 15 percen túl elérhető településeken például egy első beavatkozásra alkalmas felszerelés utánfutóra helyezve gyors riasztási lehetőséggel jobb megoldás lehet a mai ellátatlan helyzetnél.

4.4. A finanszírozási rendszer átalakítása

A finanszírozás rendszerében meg kell jelennie:

- az államnak
- az önkormányzatnak
- a gazdálkodóknak
- az egyéneknek

A fenti elvek alapján az állam a mentő tűzvédelmi feladatok ellátásának adók útján befolyt összegét fejkvóta alapján visszajuttatja az önkormányzatoknak. Az állam a központi költségvetésből biztosítja:

- a tűzoltóságok fejlesztését (ebbe a körben kezeli a törvényileg garantált biztosítói 1 % központi pályázati úton történő elosztását.)
- biztosítja az ország gazdasági stb. területi különbségéből adódó tűzvédelmi kiadásokat.
- alapot biztosít az elmaradott térségek fejlesztésének alapellátásának költségeinek biztosításához, a tűzvédelmi ingatlanok kiépítésének pályázati támogatásához.
- biztosítja a folyamatos szakmai felügyeletet.
- alapot biztosít a rendkívüli események és több térséget érintő térségi feladatok fedezetéhez.
- alapot biztosít a 15 perces elérési idő tűzvédelmi szereplők feladatvállalásának a rendszer kialakításának előmozdításához (ifjúsági tűzoltói mozgalom központi támogatása a szövetségeken keresztül)
- tegye lehetővé az SZJA 1%-ának felajánlását tűzvédelmi célokra.

Az önkormányzatok a saját vagy az önkormányzati társulások révén az állam által visszaosztott fejkvóta és saját bevételeik alapján biztosítják a saját terület tűzvédelmét. Az önkormányzatok kötelesek az állami fejkvóta és saját bevételeik olyan mértékű felhasználásával támogatni a tűzvédelmi szereplőit, hogy azok településük és a településük térségét veszélyeztető tűzvédelmi feladatait el tudják látni, hárítani.

Ezért támogatják:

- az alapellátást és 15 perces kiterjedést biztosító egységet, annak szervezeti kialakulását és utánpótlása biztosítását,
- társulási szinten a működési területi feladatokat végző önkéntes tűzoltóságot,
- a térségi tűzvédelmet ellátó tűzoltóságokat fejlesztéseik elérésében.

A gazdálkodók biztosítják a nekik felróható többletköltségek 100 %-át, valamint az önkormányzat által kivetett adón keresztül – az iparüzési adó 5 %-a, – vagy egyéb formában az alapköltségekhez való hozzájárulást, amennyiben saját tűzoltóságot nem hoznak létre.

Felül kell vizsgálni a hivatásos és az önkéntes tűzoltóságok normatív finanszírozási rendszerét, az eddigieknél nagyobb központi és helyi támogatást kell biztosítani a tűzoltó egyesületek, az önkéntes és karitatív társadalmi szervezeteknek.

A biztosítók 1%-os hozzájárulásának megőrzése mellett a biztosítási és adórendszerben rejlő további lehetőségek felkutatása, az önkéntes adakozás lehetőségeinek megteremtése is szükségessé válik.

A központi költségvetés terheinek csökkentése, a tűzoltóságok saját bevételeinek emelése érdekében meg kell vizsgálni más külföldi gyakorlatban bevált módszer hazai alkalmazásának lehetőségét. (Például meghatározott bevételek, közlekedési káresek felszámolása alkalmával a károsultat a költségek megtérítésére kötelezik, illetve egyéb kárfelmérési és helyreállítási munkát is szolgáltatásként végeznek).

A tűzoltóság műszaki fejlesztésének továbbvitelét, kiszámíthatóvá tételét, az amortizációs rendszer bevezetését a katasztrófavédelmi komplex szempontokra is tekintettel meg kell valósítani. A laktanya- és objektumfejlesztés (felújítás, beruházás) ütemének növelése, az egyéni védőfelszerelések korszerűsítése, az ellátás, a csere folyamatossá tétele elengedhetetlen. A tűzoltóságok hír- és informatikai rendszerének fejlesztéséről - az egységes információs, riasztási, bevetés-irányítási, monitoring és jelző- rendszerbe illesztve – kell gondoskodni.

4.4.1. A tűzoltási kötelezettség kiterjesztése minden településre

A „hagyományos” polgári demokráciákban a tűz elleni védekezés minden településnek kötelessége, mert az alapvető ellátás minden állampolgárnak alanyi jogon jár. Így volt ez hazánkban is 1948 előtt és ez így is természetes, hiszen a tűz helyben keletkezik, helyben is kell eloltani a lehető legrövidebb időn belül. Ez a feladat saját, vagy több önkormányzat intézményi társulás formájában közösen szervezett tűzoltóságával is ellátható.

A tűzoltási kötelezettség kiterjesztésével egyidejűleg meg kell változtatni a finanszírozási rendszert is. Hazánk 1.400 települése hivatásos önkormányzati tűzoltóságokkal, 360 település önkéntes tűzoltóságokkal, 260 település tűzoltó egyesületekkel átlagosan 20 percen belül elérhető. Van még azonban 1.079 olyan település, amelyhez az átlag kiterjesztési idő jelentősen meghaladja a 17 percet.

A kötelezettség kiterjesztésének ez ideig történő halogatása jelentős károkat okozott az ország lakosságának tűzvédelmi biztonsága tekintetében, hiszen emiatt szűnt meg közel 500 önkéntes tűzoltó egyesület, amely a helyi védelem legfontosabb és egyben legolcsóbb eleme volt.

A kötelezettség kiterjesztése fokozatos átmeneti jellegű szabályozással teljes garanciával megvalósítható. A kötelezettséget a helyi önkormányzatokról szóló LXV. törvény módosítása keretében javaslom a választható feladatok 8.§ (1) bekezdés közül a kötelezők közé 8.§(4) bekezdés besorolni.

Ezt követheti a tűzvédelmi törvény módosítása a fokozatos átmenet biztosításának részletes szabályozása tekintetében.

4.4.2. A gazdaság tűzvédelmének korszerűsítése

1948-ig a döntően magán tulajdonban lévő gyárak, kis és nagyüzemek tulajdonosai kötelesek voltak saját cégük tűzvédelméről, illetve tűzoltásáról gondoskodni. 1948-1990 között a magyar gazdaság államosításával annak tűzvédelme is állami feladattá vált. Az üzemek védelmét részben az államosított városi tűzoltóságok, részben főleg nagyobb vállalatnál a meglévő és átvett üzemi őrök, instruktori szolgálatok biztosították. A rendszerváltozást követően 4-5 év késéssel ugyan, de megkezdődött az állam kivonulása elsőként a kiemelt vállalatok tűzoltás ellátásából (például: Atomerőmű).

Időközben a volt városi állami tűzoltóságok az önkormányzatokhoz kerültek. A tűzvédelmi törvény 1996-ban történő hatálybalépése, illetve tartalma nem gyorsította meg a volt állami feladat visszaadását, annak ellenére, hogy a piacgazdaság, illetve a magántulajdon elterjedésével párhuzamosan a feladatot a veszély okozó számára vissza kellett volna adni. A gazdaság egyes veszélyes nagyüzemeiből tehát kivonultak a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok és ezeket az üzemeket kötelezték saját tűzoltóság létrehozására. A vállalkozások, a magántulajdon döntő többségének tűzvédelmét azonban jelenleg is az állam finanszírozza. Az 1995-96-ban megkezdett folyamatot célszerű felgyorsítani oly módon, hogy a gazdaság minden szereplője kötelezett legyen saját védelme ellátására. Ez történhet saját véderő (létesítményi tűzoltóság) létrehozásával, vagy egy szomszédos üzemmel közösen. Legyen meg a lehetőség arra is, hogy egy közeli önkéntes tűzoltósággal kötött szerződés alapján vegye meg tőlük ezt a szolgáltatást bizonyos garanciákat figyelembe véve. A kötelezettség kiterjesztésére a tűzvédelmi törvény módosítása ad lehetőséget.

4.4.3. A tűzvédelmi hatósági jogkör a tűzoltási tevékenység és a közigazgatási reform összefüggései

Az Európai Unióban nincs egységesen elterjedt rendszer és elvárás arra, hogy a tűzvédelmi hatósági tevékenység gyakorlásának ki a címzettje. Egyes országokban Közigazgatási hatóság, máshol Építésügyi hatóság keretén belül jelenik meg az elsősorban létesítésre vonatkozó hatósági tevékenység. Arra nincs példa ismereteink szerint, hogy a tűzoltóságok részben vagy egészben jogosultak lennének erre, de arra számos példa van, hogy szakmai véleményük nélkül tervezés és létesítés nem valósulhat meg.

A közigazgatási reform kistérségi programja nyilvánvalóan érintheti a hazai meglévő rendszert, de ez az ügyek állampolgári „hivatali” ügyintézésre kell, hogy vonatkozzon, ami legyen minél közelebb az ügyfélhez.

Nem szabad azonban párhuzamot vonni a kistérségi közigazgatási reform és a tűzoltási ellátási /működési terület közé, mert más az ügyintézés és más a mielőbbi segítségnyújtás azonnali biztosítása.

4.4.4. Mentők - Tűzoltóság közös működtetése

Hasonlóan az 1948 előtti magyar gyakorlathoz – célszerű lenne kísérletet tenni a közös tűzoltó-mentő állomás létrehozására, amely úgy az informatikai-riasztási rendszer, mint a közös elhelyezést illetően jelentős költségmegtakarítást eredményezne.

Példaértékű lehet az ilyen szempontból egyedülálló kezdeményezés, nevezetesen a pomázi Önkéntes Tűzoltóság új laktanyájának építése. Öt település(Budakalász, Csobánka, Pilisszántó, Pilisszentkereszt, Pomáz) önkormányzata 30.000 lakos jobb ellátása érdekében közös tűzoltó-rendőr laktanyát kívánt építeni közös diszpécserszolgálattal. A Belügyminisztérium és az Országos Rendőr-főkapitányság nem zárkózott el az ötlet elől, de pénzügyre hivatkozva nem támogatták az elképzelést. Így az öt önkormányzat közös finanszírozásában (lakosságárányosan) épült fel a laktanya Pomáz székhellyel⁹¹, de már csak az önkéntes tűzoltóság számára.

Célszerű lenne megvizsgálni az osztrák riasztási rendszer működését is, ahol 10-15 tűzoltóságnak egyetlen közös riasztási diszpécser központja van. Ez esetben nem lenne szükség mindenhol és minden szinten a híradó ügyeleti szolgálatra, azaz létszám, illetve költségtakarékosabb lenne a rendszer.

4.4.5. A tűzvédelem irányítása

A jelenlegi irányítási rendszer erősen központosított, az OKF ezt a központi irányítást akarja még jobban megerősíteni. Ez pedig éppen ellenkezője a Belügyminisztérium által meghirdetett IDEA programnak.

Az IDEA program

I ntegráció
D emokrácia
E urópaiság
A utonómia

A program ügyfélbarát rendszert, az állampolgárok által könnyen elérhető, települési vagy régió szinten működő hivatalokat kíván működtetni. A program szerintem azt sugallja, hogy szét kell választani a tűzvédelmet a katasztrófavédelemtől. A tűzvédelem megerősítése érdekében át kell alakítani a katasztrófavédelem szervezeti és irányítási struktúráját. Az állam polgári védelmi, katasztrófavédelmi feladatait – melyek túlnyomó többsége az Alkotmány által szabályozott minősített időszakokhoz⁹², vagy azokat megközelítő, illetve a rendkívüli helyzetekhez kötődnek⁹³ - lássa el a katasztrófavédelem, melynek feladata a „nagyobb természeti katasztrófák okán keletkezett árvizek, földrengések után a lakosság ellátása,

⁹¹ Népszabadság online, 2004.02.24.

⁹² Alkotmány 35.§, polgári védelmi törvény 2§.

⁹³ Alkotmány 19.§.

kitelepítésének megszervezése. A tűzoltóság mindig az azonnali, a gyors beavatkozást jelenti.

A legkülönbözőbb műszaki mentéseknél a tűzoltókat hívják⁹⁴. A tűzvédelmi feladatok: tűz megelőzés, tűzoltás, műszaki mentés elsődleges beavatkozási tevékenység, melyek önkormányzati feladatok. A tűzoltóságok pedig, akik ezeket a feladatokat végrehajtják, önkormányzati intézmények. Az állam tűzvédelmi feladatait tehát lássák el a tűzoltóságok, mint önkormányzati szervek. Felügyeleti szervei is tűzoltó szervek legyenek. A tűzoltóságok szakmai irányítását országos szinten lássa el az Országos Tűzoltó Szövetség⁹⁵ (50 fő). A régiók tűzoltóságainak irányítása, ellenőrzése és fejlesztése pedig legyen a Régió Tűzvédelmi Igazgatóságok (30 fő), helyi szinten pedig az önkormányzatok feladata. A rendszer működtetéséhez szükséges elhelyezés, létszám, bér a jelenlegi Megyei Igazgatóságok (19) összevonásával megoldhatók.

Az elsőfokú hatósági jogkör a települési jegyzők hatásköréből kerüljön át a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok parancsnokaihoz. A másodfokú tűzvédelmi hatósági jogkör gyakorlóit a megyei, vagy a régiók igazgatóságai legyenek. Így a döntések helyi, vagy területi szinten, ügyfélbarát módon a szakmai szervek hatáskörébe kerülnének, biztosítva ezzel a magas szakmai ismereteket követelő, összetett ügyek elbírálásának háttérét. Az adott régió területén a tűzvédelmi követelménytámasztás egységessé válna.

4.4.6. Határmenti tűzvédelem

A kétoldalú nemzetközi együttműködési megállapodások megkötése és azok továbbfejlesztése biztosítja, hogy a határon túli, tűzvédelmi szempontból jelentős események bekövetkezéséről, valamint azok hatásairól időben értesüljünk, ami a reagálási időt és a lehetséges károk mértékét csökkenti. A tűzoltás, műszaki mentés területén törekedni kell arra, hogy a határokon átnyúló, kétoldalú segítségnyújtásra történő együttműködésben az érdekelt felek, nevezetesen az adott régiók hivatásos önkormányzati, önkéntes tűzoltóságai kössenek kölcsönös segítségnyújtásra együttműködést⁹⁶. Így az általam vizsgált két ország (Ausztria, Szlovákia) felé magyar oldalról Záhony, Sátoraljaújhely, Encs, Szendrő, Kazincbarcika, Ózd, Salgótarján, Balassagyarmat, Vác, Esztergom, Nyergesújfalu, Komárom, Győr, Mosonmagyaróvár, Sopron, Szombathely hivatásos önkormányzati tűzoltóságai, valamint a körzetükben lévő önkéntes tűzoltóságok létesíthetnének napi kapcsolatot a határ másik oldalán lévő tűzoltó egységekkel. Mindkét fél szakmai tapasztalataira, emberi kapcsolataira serkentőleg hatna az együttműködés. Megvalósulhatna a határok nélküli tűzvédelem. A határon túli segítségnyújtást az RST⁹⁷ készítésénél is figyelembe kellene venni. A kétoldalú egyezményeket ki kell terjeszteni a tüzesetek és katasztrófák megelőzését érintő tapasztalatok cseréjére is.

A nemzetközi kapcsolatok során fel kell térképezni a tűzoltóságok működésének finanszírozását elősegítő külföldi gyakorlati tapasztalatok hazai alkalmazásának lehetőségét,

⁹⁴ www.honvedelem.hu/cikk. Tatár Attila tű.vörgy. főigazgató a katasztrófavédelemről és a tűzoltóságról.

⁹⁵ 6. számú melléklet, a tűzvédelem irányítási modellje. Saját ábra.

⁹⁶ Lubica Bátová: medzinárodná spolupráca HaZZ a hasicskych jednotiek Slovenskej republiky s hasicskymi zbornimi a ostatnymi záchrannymi zlozkami susednych státov pri zdolávaní mimoriadnych údalostí. FIRECO 2005, konferencia anyag.

⁹⁷ Riasztási és Segítségnyújtási Terv.

például a tűzoltóságok által végzett és a társadalom számára hasznos tevékenységek (kárfelmérés, helyreállítás), mint lehetséges bevételi források körét. A tűzvédelem területén, valamint az európai partnerszolgálatok, szakosított nemzetközi szervezetek lehetőségeiről, szervezeti felépítésükről, elérhetőségükről nemzetközi adatbázist kell létrehozni. Az adatbázisra támaszkodva javítani lehet a nemzetközi kapcsolattartás tervszerűségét, szakmaiságát, a tapasztalatok archiválását, elemzését és feldolgozását.

Ehhez nyújthat segítséget a Nemzetközi Visegrádi Alap, melynek célkitűzései között szerepel a határokon átívelő kapcsolatok szorgalmazásával a Visegrádi Négyek országai közötti regionális együttműködés⁹⁸. Szorgalmazni kell a tüzesetek tapasztalatainak cseréjét, új tűzoltástechnikai és tűzoltás-taktikai megoldások, fejlesztések eredményének hasznosítását. Ennek egyik lehetséges formája a külföldi szakirodalom magyarországi szélesebb körű elterjesztése, illetve a hazai szakirodalom külföldi propagálása, valamint ezekben a témákban nemzetközi konferenciák szervezése. A Kormány politikájával összhangban a tűzvédelem területén is fejleszteni szükséges a regionális és területi kapcsolatokat, amelyek igénye nemcsak az osztrák, szlovák relációban jelentkezik.

⁹⁸ Fire Ingeneering Monography. Zvolen, 2002, 25. Oldal.

5. KÖZIGAZGATÁSI REFORM

A második világháborút követően, a tanácsrendszer kialakításával az államhatalom - a valódi önkormányzati típusú decentralizációt elvető - egységének elve érvényesült. Másrészt viszont az államigazgatás egységesítésének - a dekoncentrált típusú területi szakigazgatást szűkítő, hátérbe szorító - hatáskör-telepítési elve alapján a tanácsok, döntően a megyei tanácsok váltak a demokratikus centralizmus követelményei szerint felépített területi államigazgatás meghatározó szereplőivé.

A dekoncentrált típusú területi államigazgatási szervek száma a korábbiakhoz képest jelentősen csökkent. Mindemellett azonban "az államigazgatás egységesítése rendező elv hatóköre sohasem volt korlát nélküli, egy sor hatáskör és szervezet vonatkozásában fel sem merült az elv érvényesítésének igénye"⁹⁹(pl. rendőrség, vízügyi igazgatás, bányaműszaki felügyelet).

Az 1989-1990-es rendszerváltást követően, a helyi önkormányzatokról szóló törvény alapján a korábbi tanácsrendszerű, lényegében egységes területi közigazgatás ketté vált a központi szervektől függő dekoncentrált területi államigazgatásra és a helyi közügyeket intéző (területi és települési szintű) önkormányzati igazgatásra. A középszintű területi közigazgatást integráló megyei tanácsi rendszer feladatainak egy kisebb hányada az önkormányzatokhoz, döntő része azonban a nagyobb részben megyei, kisebb részben regionális illetékességi területű dekoncentrált szervekhez került.

Az 1990-ben bevezetett helyi önkormányzati rendszer körülményei között az önkormányzati közigazgatásban a korábbiakkal szemben nem a megye, hanem a település vált meghatározó szereplővé. Az "atomizálódott" települési önkormányzati szint és az elgyengített megyei önkormányzati szint mellett "kiürült" területi középszinten jelentkező feladatok egy jelentős hányada "gazdátlaná" vált. Ebből adódóan a központi kormányzati szervek és a települési önkormányzatok között több tekintetben feladat-ellátási, irányítási, koordinációs vákuum keletkezett, amit szükségszerűen be kellett tölteni. Erre - különösen az önkormányzati törvény 1994 évi módosítása előtti időszakban - az államigazgatás megszaporodott ágazati dekoncentrált szervei "vállalkoztak."

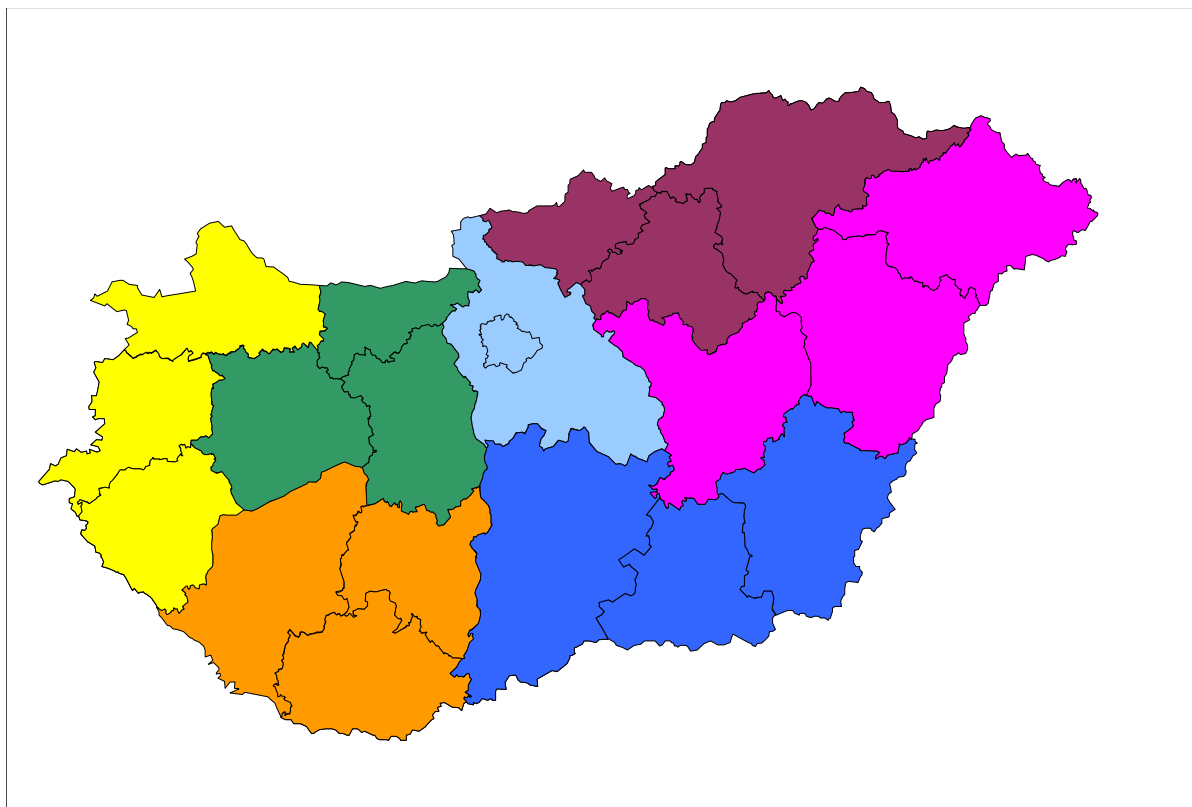
Az 1990-es évek közepén a területi államigazgatási szervek feladat- és hatásköreinek felülvizsgálatát követő részleges reform nyomán egyes dekoncentrált szervek megszüntetésével, összevonásával és a megyei közigazgatási hivatalok koordinációs szerepkörének megerősítésével racionálisabbá vált a rendszer, de alapvetően sem tartalmi, sem területi struktúráját illetően nem változott. Az utóbbi néhány évben azonban több regionális illetékességű dekoncentrált szerv területi szerkezetét - eltérő székhely-struktúra mellett - a hét NUTS-2 szintű régió határaihoz igazították. Az EU egységes területi-statisztikai osztályozási rendszeréhez igazodás érdekében ugyanis Magyarország egy olyan NUTS-struktúrát alakított ki, amelynek keretében az ország (NUTS-1) és a több mint 3000 közigazgatási egységből álló települési szint (NUTS-5) között - a Budapesttel együtt 20 közigazgatási területi egységet képező megyerendszer (NUTS-3 szint) mellett - egy 7 területi

⁹⁹ Szabó Gábor: Szétpontosítás. Elméleti megközelítések és fejlődéstörténet. Közigazgatási füzetek 3. MKI, 1992. 41. Oldal.

egység alkotta regionális (NUTS-2) és egy 150 területi egység alkotta kistérségi (NUTS-4) nem közigazgatási területi szint jött létre, amit a 6.sz. ábrán mutatok be. 1999 óta már a NUTS-2 szintű 7 normatív területfejlesztési régió földrajzi keretei között működnek a regionális területfejlesztési tanácsok is.

6. számú ábra.

Magyarország régiós térképe.

Forrás: Saját ábra.

Régiók:

Közép-Magyarország: Budapest és Pest megye,

Közép-Dunántúl: Fejér, Komárom-Esztergom és Veszprém megye,

Nyugat-Dunántúl: Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megye,

Dél-Dunántúl: Baranya, Somogy és Tolna megye,

Észak-Magyarország: Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Nógrád megye,

Észak-Alföld: Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Dél-Alföld: Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megye

5.1. A dekoncentrált államigazgatás jelenlegi térstruktúrája

Az állam területi szervei legnagyobb csoportját a központi végrehajtó hatalom részét képező dekoncentrált államigazgatási szervek alkotják. Napjainkban a dekoncentrált államigazgatási szervek területi struktúráját a sokszínűség jellemzi. Ez tükröződik nemcsak jogállásuk, hatáskörük, feladataik sokféleségében és elnevezési gazdagságában, hanem szervezetrendszerük térbeli tagozódásában, területi egységeik méretének és határának

különbözőségében is. Az államigazgatás centrális irányítású - saját döntési jogosítványokkal rendelkező, önálló dekoncentrált szervei, illetve az érdemi döntési jogosítványok nélküli dekoncentrált típusú - területi szervei az illetékességi területüket jelentő térszerkezeti egységek alapján két nagy csoportba sorolhatók:

- megyei (fővárosi) keretek között működő területi dekoncentrált szervek,
- regionális keretek között működő területi dekoncentrált szervek.

5.1.1. Megyei keretek között működő területi szervek

A megyei keretek között működő dekoncentrált államigazgatási szervek közül kiemelt figyelmet érdemelnek a fővárosi és a megyei közigazgatási hivatalok, mint a Kormány területi államigazgatási szervei, amelyeket a Kormány a belügyminiszter közreműködésével irányít, s ellátják a Kormány által hatáskörükbe utalt államigazgatási feladatokat, hatásköröket, hatósági jogköröket, valamint a helyi önkormányzatok törvényességi ellenőrzését.

A közigazgatási hivatalok a miniszterelnök által megbízott hivatalvezetők közvetlen vezetése alatt álló szervezeti egységekből, továbbá ágazati szakigazgatási szervekből állnak. Amennyiben a Kormány kivételt nem tesz, a többi területi (megyei vagy regionális hatáskörű) államigazgatási szerv - szervezeti és szakmai önállósága megtartásával - a közigazgatási hivatalok vezetőinek koordinációs és ellenőrzési jogkörébe tartoznak. A regionális területi illetékességű államigazgatási szervek esetében ezt a koordinációs és ellenőrzési jogkört annak a megyei közigazgatási hivatalnak a vezetője gyakorolja, amelyik megyében van az adott regionális szerv székhelye.

A megyei közigazgatási hivatalokon túlmenően a dekoncentrált, illetve dekoncentrált jellegű területi államigazgatási szervek mintegy fele jelenleg megyei (fővárosi) keretek között működik. Ezek is két csoportot képeznek. A megyei keretek között működő területi dekoncentrált szervek egy része a Kormány vagy az illetékes miniszter felügyelete, illetve irányítása alatt működő országos hatáskörű szerv, központi hivatal területi egysége, míg másik csoportjába a közvetlen miniszteri irányítás alatt álló önálló területi (megyei) államigazgatási szervek, szakigazgatási intézmények sorolhatók.

5.1.2. Regionális keretek között működő területi szervek

A regionális keretek között működő, eltérő számú és lehatárolású térszerkezeti egységet alkotó területi dekoncentrált, illetve dekoncentrált típusú szervek a területi illetékességük alapján két csoportot képeznek: Az első csoportba azok tartoznak, amelyek illetékességi területei a megyehatárokhoz igazodóan, a szomszédos megyék különböző módon történt "összevonásával" lettek kialakítva.

A másik csoportba tartozó regionális illetékességű dekoncentrált szervek működési területének lehatárolása csak részben igazodik az általános államigazgatási (megyei, települési) területbeosztáshoz, mivel a területi struktúra kialakítása szükségszerűen bizonyos természetföldrajzi adottságok, feltételek figyelembe vételével speciális (pl. vízfolyások, erdők, idegenforgalmi vonzerők) történt.

Az egymással szomszédos megyék különböző módon, de a megyehatárokhoz igazodóan történt "összevonásával" kialakított, a megyehatárokhoz igazodóan lehatárolt (megyehatáros) regionális illetékességű regionális szervek többsége az illetékes miniszter felügyelete, illetve irányítása alatt működő országos hatáskörű szerv, központi hivatal területi egysége. Ilyenek például a Vám- és Pénzügyőrség regionális parancsnokságai.

A megyei keretekre ráépülő regionális államigazgatási szervek közül például a vám- és pénzügyőr parancsnokságok már a NUTS-2 szintű 7 statisztikai-területfejlesztési régióhoz igazodóan került lehatárolásra, illetve módosításra. Ugyancsak a NUTS-2 szintű régiók szintjén kerültek lehatárolásra olyan miniszteri irányítás alatt álló, nem önálló regionális illetékességű államigazgatási szervek is, mint a regionális vidékfejlesztési irodák.

A speciális lehatárolású (osztott megyés) regionális keretek között működő dekoncentrált, illetve dekoncentrált jellegű területi szervek egy része miniszteri irányítás alatt álló országos hatáskörű szerv, központi hivatal, illetve önálló központi költségvetési szervek területi egysége. Ilyenek például a Határőrség Országos Parancsnoksága határőr igazgatóságai. A regionális keretek között tevékenykedő dekoncentrált területi szervek közül a határőr igazgatóságok szorosan vett illetékességi területe csak az országhatártól meghatározott bizonyos távolságon belüli övezetet, települési kört ölel fel, de határrendészeti szervei és nyomozó hatóságai regionális lehatárolású illetékességi területei lefedik az egész országot.

A speciális lehatárolású regionális keretek között működő dekoncentrált, illetve dekoncentrált jellegű területi szervek másik részét a miniszteri irányítás alatt álló nem önálló olyan államigazgatási feladatot ellátó területi szervek képezik, mint a területi főépítész irodák és a regionális idegenforgalmi bizottságok munkaszervei.

A regionális keretek között tevékenykedő dekoncentrált területi szervek közül a határőr igazgatóságok szorosan vett illetékességi területe csak az országhatártól meghatározott bizonyos távolságon belüli övezetet, települési kört ölel fel, de határrendészeti szervei és nyomozó hatóságai regionális lehatárolású illetékességi területei lefedik az egész országot. A regionális keretek között működő (regionális területi illetékességű) dekoncentrált, illetve dekoncentrált jellegű államigazgatási szervek területi egységeinek száma meglehetősen eltérő, de többségében 7-10 között mozog.

5.1.3. A dekoncentrált területi szervek székhelyei

A megyei keretek között működő dekoncentrált államigazgatási szervek központja minden esetben a megyeszékhely. Ez alól egyetlen kivételt a megyei növény és talajvédelmi szolgálatok jelentenek, mivel azok székhelye néhány esetben nem a megyeszékhelyen található. Csongrád megyében Hódmezővásárhely, Fejér megyében Velence, Komárom-Esztergom megyében Tata, Nógrád megyében Balassagyarmat, Vas megyében Tanakajd, Veszprém megyében Csopak, Budapest és Pest megye esetében pedig Gödöllő a növény- és talajvédelmi szolgálat székhelye.

A 2002. év elején az ország 34 településében működött egy vagy több regionális területi illetékességű államigazgatási dekoncentrált szerv. A regionális keretek között működő dekoncentrált államigazgatási szervek központjai is döntő részben a megyeszékhelyeken és a

fővárosban található. A megyeszékhelyek közül csak egy olyan van (Tatabánya), ahol nincs regionális hatáskörű államigazgatási szerv. E két megyeszékhely, valamint további két város (Dunaújváros és Hódmezővásárhely) kivételével minden megyei jogú városban található legalább egy regionális hatáskörű dekoncentrált szerv.

A főváros és 19 megyei jogú város mellett további 11 városban (Baja, Balassagyarmat, Balatonfüred, Gárdony, Gyula, Keszthely, Kiskunhalas, Nyírbátor, Orosháza, Szarvas, Tiszafüred) és 3 községi jogállású településben (Jósvafő, Óriszentpéter és Sarród) működik legalább egy regionális hatáskörű szerv központja.

A nem megyei jogú városok és a községi jogállású települések kivétel nélkül speciális területi lehatárolású (vízügyi, környezetvédelmi, természetvédelmi, idegenforgalmi, határvédelmi stb.) dekoncentrált szervek székhelyei. (E települések közül Gyulán 3, Baján és Keszthelyen pedig 2 dekoncentrált regionális szerv központja is funkcionál.)

5.1.4. A területi államigazgatás körzeti egységei

Napjainkban a magyar közigazgatásban több - területi struktúráját illetően részben hasonló, részben eltérő földrajzi keretek között működő – egyedileg kialakított kistérségi rendszer is funkcionál, döntően a dekoncentrált területi államigazgatásban, valamint egyes települési önkormányzatok, döntően a városok jegyzőihez telepített körzeti területi illetékességű első fokú hatósági feladatok ellátása vonatkozásában.

A dekoncentrált államigazgatási szervek területi rendszerének változatossága abban is kifejeződik, hogy a megyei, illetve regionális keretek között működő szervek egy részénél kétlépcsős területi struktúra épült ki, tehát a megyei vagy regionális szint alatt körzeti, lokális illetékességű területi alegységeik, kirendeltségeik vannak, amelyek száma és illetékességi területe esetenként jelentősen eltér egymástól, de az egységek száma többnyire 100-150 között mozog.

Az államigazgatás egyes dekoncentrált területi szervei körzeti egységeinek száma és ezek illetékességi területének eltérő lehatárolású - a NUTS-4 szintű statisztikai kistérségek rendszeréhez csak részben igazodó - jogszabályokban meghatározott területi struktúrája, az egységek száma és székhelye, az illetékességi területhez tartozó települések köre, részben új körzeti egységek kialakítása, részben a területszervezési intézkedések nyomán időnként módosításra kerül.

A kistérségi szinten is működő állami szervek többségét a dekoncentrált, vagy ilyen típusú regionális, illetve megyei szintű államigazgatás meghatározott területre kiterjedő illetékességgel rendelkező lokális (városi, körzeti) egységei alkotják. Ilyenek például a városi rendőrkapitányságok, a hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok.

5.2. Következtetések, javaslatok

5.2.1. Körülmények és előzmények

Napjainkban a dekoncentrált államigazgatásban a megyei keretek között működő szervezetek mellett többféle egyedileg kialakított regionális illetékességű rendszer funkcionál

párhuzamosan. A régióstruktúrák változtatása a dekoncentrált területi szervek többsége esetében egy általánosan alkalmazható, normatív (NUTS-2 szintű) régiórendszer kialakítása az esetben is kívánatos lenne, ha a területi önkormányzati rendszer kerete változatlanul a megye marad. Az esetben, ha a jelenlegi megyei önkormányzatok helyett NUTS-2 szintű - a jelenlegi 7 statisztikai régiónak megfelelő területi struktúra mellett - regionális önkormányzatok alakulnának, akkor lehetőséghez mérten ehhez a regionális önkormányzati térszerkezethez indokolt igazítani a dekoncentrált szervezetrendszer területi struktúráját is.

A dekoncentrált államigazgatási szervek - esetenként több évtizede kialakított - illetékességi területét döntően az ellátandó feladatok nagyságrendje határozta meg, de a működési területek kijelölésében erőteljes szerepet játszottak az egyes tárcák érdekei. A jelenleg regionális szintű államigazgatási szervek funkcióik, feladatkörük, illetékességi területük, nagyságrendjük, jogállásuk, kapcsolati rendszerük, ügyfelekhez való viszonyuk, ügyiratforgalmuk stb. alapján lényeges, egymással nehezen összehasonlítható szempontok szerint alakultak ki.

Ugyanakkor arra is fel kell hívni a figyelmet, hogy a területi igazgatás rendszerében az utóbbi években lezajlott változások már jelzik a strukturális elmozdulást a regionalizáció irányába. Az utóbbi években alakult dekoncentrált, illetve dekoncentrált jellegű szervek, vagy azok, amelyek a megyei helyett regionális struktúrát alakítottak ki, a területi egységek illetékességi területeit - eltérő székhely-struktúra mellett - többnyire már a NUTS-2 szintű statisztikai-területfejlesztési régiók határaihoz igazították. A regionalizáció irányába történő elmozdulásra utal az is, hogy a megyei struktúra változatlan fenntartása mellett az utóbbi években több regionális dekoncentrált szervezetrendszer esetében is sor került egyes megyei illetékességű szervek felruházása olyan feladatokkal, amelyek ellátása a megyénél nagyobb területre, illetve több megyére is kiterjed.

A legújabb regionalizációs törekvések sem alapulnak azonban egyfajta szilárd, kielélt kormányzati koncepción, hanem esetlegességeket is tartalmazó elszórt, zömében ágazati döntések formájában jelennek meg. Az 1990-es évek közepén a területi államigazgatási szervek feladat- és hatásköreinek felülvizsgálatát követő részleges reformja nyomán egyes szervek megszüntetésével, összevonásával és a közigazgatási hivatalok koordinációs szerepkörének megerősítésével racionálisabbá vált a dekoncentrált szervezetrendszer, de alapvetően sem működési, sem területi struktúráját illetően nem változott. A területi államigazgatás egyes szféráiban az utóbbi években megjelenő regionalizációs törekvések meglehetősen esetlegesek voltak.

A dekoncentrált szervekre vonatkozó hatályos szabályozást is a sokszínűség jellemzi. Ez vonatkozik a szervezetalakítási jogra, az illetékességi terület meghatározásra, a feladatok és hatáskörök kijelölésére egyaránt. A dekoncentrált területi szervek közös jellemzője, hogy létesítésük, illetékességi területük meghatározása legfeljebb kormányzati döntést, az esetek jelentős részében azonban csupán az alapító (felügyelő) miniszter döntését igényli. A szabályozás teljes egységesítése a nemzetközi és a magyar tapasztalatok alapján indokolatlan lenne, de az egységes alkotmányi és törvényi szabályozásnak nagyobb szerepet kell kapnia.

5.2.2. A regionalizálás jogi alapjainak kialakítása

Az Európai Unió tagállamainak alkotmányjaiban általában megtalálhatók a régiókra vonatkozó rendelkezések, ennek részletezettsége meglehetősen eltérő. Az alkotmányokban többnyire csak a garanciális jellegű és jelentőségű rendelkezéseket rögzítik, a részletesebb szabályozásra külön törvényekben kerül sor. Magyarországon is alapvetően kétszintű szabályozás indokolt a régiók kapcsán. A garanciális jelentőségű rendelkezéseket az Alkotmányban, a részletes szervezeti és működési szabályokat külön törvényben rögzíteni.

A hatályos magyar alkotmány egyetlen szakaszban rendelkezik az állam területének tagozódásáról, nem tesz említést a regionális szintű területi egységről, a régió nem minősül az alkotmány által elismert területi egységnek. Az Alkotmány az ország területi tagozódásával kizárólag az önkormányzatok kapcsán foglalkozik, a területi államigazgatás hiányzik az alaptörvényből, ami feltétlenül hozzájárul a dekoncentrált szervek alakításában, jogállásában és térszerkezetében megnyilvánuló nagyfokú rendszertelenséghez. „Alkotmányi szinten alig található előírás arra nézve, hogy mely szervek (Országgyűlés, Kormány), milyen formában (törvényi vagy rendeleti szabályozással), milyen feltételek esetén hozhatnak létre új (központi vagy területi szintű) államigazgatási szervet, aminek következtében hiányzik az az alkotmányos korlátozás is, amely megakadályozhatná az államigazgatási szervezetrendszer indokolatlan differenciálódását, bonyolultságát és áttekinthetetlenné válását. Az alkotmányi korlátozásra azonban feltétlenül szükség volna, mert ennek hiányában az államszervezet belső tagolódásának - legalább típusonkénti meghatározásának - nincs alaptörvényi gátja, így a szervezeti tagolás teljes mértékben a mindenkori kormányzati hatalom tetszőleges alaktó szabadságának van átengedve, ez pedig kaotikus szervezeti túlburjánzáshoz vezethet¹⁰⁰.

Mivel az alaptörvény jelenleg nem tesz említést a régióról, regionális önkormányzatok alkotmánymódosítás nélkül nem hozhatók létre. E nélkül nem alakítható ki az állam új területi beosztása, a regionális önkormányzati rendszer, a dekoncentrált területi államigazgatás térszerkezetének korszerűsítése. Az általánosan alkalmazandó normatív régiókat - különösen önkormányzati régiórendszer esetén - az ország „közjogi” területi egységeinek kellene tekinteni, s a régiót, mint közigazgatási tércategóriát az Alkotmányban is szerepeltetni. A regionális közigazgatás jogi szabályozása előtt mellőzhetetlen néhány kérdés tisztázása. Ilyen többek között:

- milyen feladat- és hatáskörök kerüljenek a központi igazgatástól, illetve a jelenleg még működő megyéktől a regionális szintre,
- milyen legyen az önkormányzati és a dekoncentrált államigazgatás által ellátott feladatok aránya,
- milyen típusú funkciókat lássanak el a régiókban működő államigazgatási szervek.

A közigazgatási vertikális és horizontális struktúráját, illetve térstruktúráját alapvetően befolyásolja a mindenkori centralizáció-decentralizáció mértéke, a központi és területi államigazgatási szervek és az önkormányzatok közötti feladat- és hatáskörmegosztás, illetve

¹⁰⁰ A területi államigazgatási szervek regionális alapokra helyezésének lehetőségei. Eu konform regionális fejlesztés 117-118. oldal.

kapcsolat. Ezért is fontos, hogy az alkotmányban jelenjenek meg a két területi közigazgatási alrendszer (az államigazgatási és az önkormányzati) elválasztásának elvei. A tényleges feladat és hatásköri szabályok törvényi szinten rendezendők, mivel olyan kérdésekről van szó, amelyek az állam feladat és szerepvállalásának függvényei, így esetleg kormányzati ciklusonként is változhatnak.

5.2.3. A dekoncentrált területi szervek regionalizálása

A racionálisan és hatékonyan működtethető területi államigazgatás érdekében célszerű törekedni a jelenleg jelentős mértékben eltérő (megyei és különböző regionális) földrajzi keretek között működő dekoncentrált szervek illetékességi területei lehetőség szerinti egységesítésére, arra hogy a dekoncentrált szervek regionális illetékességi területei - a természetföldrajzi adottságokhoz igazodó esetenkénti eltérések mellett - minél nagyobb mértékben igazodjanak a NUTS-2 szintű statisztikai, illetve területfejlesztési egységekhez. Természetesen a régiórendszer mellett is indokolt lehet speciális lehatárolású regionális egységek működtetése sajátos természeti, gazdasági, társadalmi adottságok esetén. A regionalizálás egyrészt a jelenleg megyei keretek között működő dekoncentrált szervek NUTS-2 szintű területi egységekbe történő összevonását, másrészt a már jelenleg is regionális jelleggel működő szervek illetékességi területeinek NUTS-2 szintű egységesítését jelentené. Az államigazgatás jelenleg megyei keretek között tevékenykedő dekoncentrált szervei közül főként azok vonhatók össze azonos földrajzi keretekben működő regionális szervekké, amelyekhez kisebb térségre kiterjedő lokális hatáskörű, alsóbb szintű helyi egységek, kirendeltségek is tartoznak. Azon megyei illetékességi dekoncentrált szervek esetében viszont, amelyeknek nincsenek lokális egységei esetenként a megyei egységek is megmaradhatnak, mint a regionális szervezet kihelyezett részlegei.

A jelenleg regionális illetékességű dekoncentrált területi államigazgatási szervek többsége esetében is megoldható az azonos földrajzi keretek között működő, NUTS-2 szintű régiók kereteinek megfelelő területi illetékességek kialakítása. Még a speciális földrajzi feltételekhez igazodó regionális, illetve megyei kereteket átlépő illetékességű dekoncentrált szervek egy része esetében is kínálkozhat lehetőség a működési területei lehatárolása során a NUTS-2 szintű régiók földrajzi keretei bizonyos mértékű figyelembe vételére. A területi államigazgatási tevékenység összehangoltabbá tétele érdekében – különösen az esetben, ha létrejönnek az önkormányzati régiók - a jelenlegi megyei közigazgatási hivatalok helyett feltétlenül regionális közigazgatási kormányhivatalokat kell létrehozni, amelyek illetékességi területükön a mainál nagyobb koordinációs és ellenőrzési jogkörrel rendelkezhetnének a dekoncentrált területi szervek tevékenysége tekintetében, nem csorbítva azok szervezeti önállóságát.

A dekoncentrált szervek regionális alapokra helyezése lehetőségei tekintetében jelentősek az eltérések. Emiatt általánosításokra nincs lehetőség, de az egyértelműen megállapítható, hogy a speciális lehatárolást igénylő szervek kivételével lehetséges a regionalizáció, ami kétféle módon valósulhat meg:

1. NUTS-2 szintű regionális dekoncentrált szerv "kiváltja" a megyeit, illetve az egyedileg lehatárolt területi illetékességgel rendelkező jelenlegi regionális szerveket,

2. a megyei szint megtartása mellett a NUTS-2 regionális szint létrehozása.

A jelenleg megyei illetékességű dekoncentrált államigazgatási szervek nagy része esetében a feladat- és hatáskörök regionális szintre telepíthetők a NUTS-2 szintű régióknak megfelelő térstruktúra alapján. A regionalizálást illetően lényegében a már említett két megoldási lehetőség kínálkozik. Az egyik - esetenként már ma is alkalmazott megoldás - a meglévő megyei szervek valamelyikének regionális feladatokkal történő megbízása. A második megoldás a megyei szervek átalakítása megyei kirendeltségekké és regionális igazgatási szervezet alá vonása. Az utóbbi esetben tehát a regionális struktúrát egyes megyei szervek megerősítésével lehetne létrehozni, az általuk integrált megyei szervek - mint kirendeltségek - további működtetésének szükségességét nem.

A regionális szerveket, illetve ezek székhelyét a dekoncentrált államigazgatási szervezetrendszer egyes típusai esetében a régióhoz tartozó egyik megyei szerv bázisán - de nem feltétlenül a regionális önkormányzat vagy a regionális közigazgatási hivatal székhelyén - célszerű létrehozni. Ha a regionális szervezetnek továbbra is lennének megyei kirendeltségei, csak a vezetői és funkcionális igazgatási feladatok kerülnének a kijelölt régióközpontokba, míg az egyes régiós hatásköröket a különböző megyei szervek látnák el.

5.3.A dekoncentrált államigazgatás NUTS-2 szintű regionalizálása lehetőségei

5.3.1. Jelenleg regionális keretek között működő szervek

NUTS-2 szintű regionális keretek között működnek már a rendészeti típusú dekoncentrált szervek közé tartozó Vám-és Pénzügyőrség regionális parancsnokságai. Ezekhez azonban - az előzőektől eltérően - körzeti alegységek (vámhivatalok) is tartoznak, amelyek illetékességi területeinek felülvizsgálatára lesz majd valószínűleg szükség az EU-csatlakozás kapcsán, illetve a NUTS-4 szintű kistérségi rendszer változásaihoz igazodóan.

A környezetvédelmi felügyelőségek (12) jelenlegi illetékességi területe megegyezik a vízügyi igazgatóságok, vízgyűjtő területek alapján lehatárolt illetékességi területével, mivel korábban egységes szervként működtek. A környezetvédelem sokarcúsága miatt azonban nem határozható meg olyan objektív természeti adottság (pl. vízgyűjtő terület), mely az illetékességi területet egyértelműen lehatárolhatná. Ezért indokoltnak tűnik, hogy a környezetvédelmi felügyelőségek illetékességi területei ne a vízgyűjtő területekhez, hanem a felügyelőségek számának kívánatos tűnő csökkentése mellett a NUTS-2 szintű régiókhoz, a regionális önkormányzatok földrajzi és szervezeti kereteihez igazodjanak. Nem zárható ki, sőt van racionalitása annak is, hogy a környezetvédelmi területi szakigazgatás – a természetvédelmi területi szakigazgatással együtt - a regionális önkormányzatok keretei között valósuljon meg.

A Határőrség Országos Parancsnoksága határőr igazgatóságai térszerkezete egy NUTS-2 szintű regionális közigazgatási térstruktúra kialakítása sem igényel változtatást, de az EU-hoz csatlakozás kapcsán - különös tekintettel a schengeni egyezményre - szükség lehet szervezeti és térszerkezeti módosításokra, kiemelt figyelemmel az igazgatóságok alárendeltségébe tartozó határrendészeti szervek (határőrizeti és határforgalmi kirendeltségek), valamint a határőrség nyomozó hatóságai illetékességi területére.

5.3.2. Jelenleg megyei (fővárosi) keretek között működő szervek

A választott testülettel rendelkező NUTS-2 szintű regionális önkormányzatok létrehozása, illetve ehhez igazodóan az ágazati dekoncentrált államigazgatási szervek többségének várhatóan regionális illetékességű számának növekedése szükségszerűen megkívánja, hogy a megyei helyett a regionális közigazgatási hivatalok intézményesítését. Mivel a belátható közeljövőben a települési önkormányzatok száma feltehetően érdemben nem változik, a települési önkormányzatok feletti törvényességi ellenőrzés érdekében - a közigazgatási hivatal által ellátott több más feladat- és hatáskörhöz hasonlóan - indokoltnak látszik, hogy a regionális közigazgatási hivatalnak legyen megyei kirendeltsége.

Amennyiben létrejönnek a NUTS-2 szintű közigazgatási régiók, illetve az ezeknek megfelelő regionális önkormányzatok és regionális közigazgatási (kormány) hivatalok, az esetben indokolt lehet a megyei szervek helyett NUTS-2 szintű regionális illetékességű szervek létrehozása, az általuk integrált megyei szervek, mint kirendeltségek kialakítása (fenntartása) mellett.

Az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság megyei igazgatóságai szervezetének módosítása egy NUTS-2 szintű regionális közigazgatási (önkormányzati, illetve államigazgatási) térszerkezet kialakítása esetén feltétlenül indokolt. Egyrészt a megyei igazgatóságok helyett regionális struktúrára lenne szükség, másrészt megfontolandó a katasztrófavédelem területi szervezetrendszerét a regionális önkormányzatok irányítása alá helyezni, beleértve a közvetlen szakmai felügyelete alá tartozó polgári védelmi kirendeltségeket, továbbá a hivatásos önkormányzati tűzoltóságokat, az önkéntes és a létesítményi tűzoltóságokat is.

NUTS-2 szintű közigazgatási, illetve önkormányzati régiórendszer alkalmazása esetén - a városi rendőr-kapitányságok rendszerének fenntartása, számának és térszerkezetének a feltehetően változó NUTS-4 szintű kistérségi struktúra figyelembe vételével történő kisebb módosítása mellett - megfontolást érdemel az Országos Rendőr-főkapitányság megyei főkapitányságai helyett régiószintű rendőr-főkapitányságok létrehozása.

Ha választott képviselő testülettel rendelkező önkormányzati régiók jönnek létre, akkor ez szükségszerűen azzal jár, hogy a megyei védelmi bizottságok helyett regionális védelmi bizottságokat kell működtetni, a főváros kerületeiben, a megyei jogú városokban és a megyei védelmi bizottság által kijelölt városokban működő helyi védelmi bizottságok változatlan fenntartása mellett.

5.3.3. A regionális átszervezés problémái és a korszerűsítés aktuális feladatai.

Az önkormányzati régiók létrehozása és - ezzel is összefüggésben - a kormányzati tevékenység decentralizálása szükségszerűen azzal jár, hogy változik a dekoncentrált államigazgatás területi szervezetrendszere, illetve annak térstruktúrája is. A kérdés az, hogy a változás milyen mértékű és milyen ütemezésű lesz, illetve lehet, figyelembe véve azt is, hogy a dekoncentrált államigazgatás területi szervezetrendszerének átalakítása megvalósítható

olyan kormányzati, illetve miniszteriális ágazati szintű döntések által, amelyek nem igénylik a parlament jóváhagyását.

A változtatások tehát elvileg és jogi szempontból viszonylag egyszerűen végrehajthatók, mégis indokolt a lépéseket illetően az óvatosság, elkerülve így az igazgatásszervezésben nem egy esetben jelentkező veszélyt, ami a szervezetrendszer racionális működése és hatékonysága színvonalának emelését szolgáló, valóban változtatást igénylő tartalmi problémák összehangolt megoldása helyett gyakran a szervezeti formák felesleges módosításában valósul meg.

Meg kell vizsgálni az egyes minisztériumokhoz tartozó szakágazatokban működő különböző dekoncentrált területi szervezetrendszerek működtetésének indokoltságát és célszerűségét, egyes szervek, illetve területi hálózatuk összevonása vagy megszüntetésének lehetőségeit. Arról sem szabad megfeledkezni, hogy a közigazgatás regionalizálása egyik legfontosabb célja, az államhatalom decentralizálása érdekében a központi államigazgatási feladat és hatáskörök regionális önkormányzatok számára történő átadása szükségszerűen azzal is járhat, hogy egyes dekoncentrált szervek megszüntethetők, mivel az általuk ellátott feladatkörök a regionális önkormányzatok, illetve hivatalaik számára adhatók át.

5.4. A lokális állami szervek hálózatának alakítása.

A területi államigazgatás regionális alapokra helyezésének lehetőségeit befolyásolja a dekoncentrált szervek lokális (körzeti, városi) egységei feladat és térstruktúrája is, különös tekintettel arra, hogy e szervek, például a tűzoltóságok a belátható jövőben lehet, hogy regionális keretek között működő területi államigazgatási szerv városi (körzeti) egységét képezi.

A hivatásos önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok jelenlegi területi struktúrája kismértékben teszi szükségessé ezek számának növelését, de azokban a kistérségekben, ahol nincs hivatásos önkormányzati tűzoltóság, kívánatos lehet egy tűzoltó őrs kihelyezése. Egy-egy önkéntes tűzoltóság olyan megerősítése, ami lehetővé teszi azoknak a tűzoltóságok riasztási és segítségnyújtási tervében való figyelembe vételét is.

6. A MAGYAR TŰZOLTÓKÉPZÉS

6.1. A magyar tűzoltóképzés fajtái, fejlődése 2003-ig

Magyarországon a szervezetszerű tűzoltóság több mint százharminc éve alatt mindig kiemelkedő figyelmet szenteltek a tűzoltók képzésének. Ennek is tulajdonítható, hogy a magyar tűzoltóknak szerte a világon komoly híruk van. A magyar tűzoltóképzés alapjait Gróf Széchenyi Ödön alapozta meg, aki még az Egyesült Királyság fővárosába, Londonba volt kénytelen utazni, hogy a London Fire Brigade soraiban tűzoltói ismereteket szerezzon¹⁰¹. Az általa alapított budapesti önkéntes tűzoltóság 1873-ban azzal a feltétellel kapott államsegélyt, hogy elősegíti a vidéken alakuló tűzoltótestületek kiképzését is. Első képzésként 1883-ban őrpáncsnoki, majd egy évvel később önkéntes tiszti tanfolyamot indítottak. A fővárosban 1890-ben a helyi és a vidéki bajtársak részére tűzoltótiszti tanfolyamot szerveztek. A tanfolyam célja az volt, hogy három hét alatt gyakorlatilag képzett, az általános fogalmakat alapszinten tudó tiszteket képezzenek. A vizsga eredményétől függően tiszti, vagy altiszti képesítő bizonyítványt kaptak. Az 1890-1902 között megtartott 11 tanfolyamon 337-en végeztek. Az első kiképzők között találjuk Széchenyi grófot is.

A Magyar Országos Tűzoltó Szövetség 1903-tól vette át a tűzoltótiszt-képzést és az első tanfolyamon 41 fő kapott tiszti minősítést. A tanfolyam szabályzatát 1904-ben szigorították. A 19 napos tanfolyam elvégzése után külön vizsgát kellett tenni a tiszti minősítés megszerzéséhez. Vizsgára csak az mehetett, aki általános műveltséggel és két év tűzoltói szolgálattal rendelkezett. A Magyar Országos Tűzoltó Szövetség 1905-ben határozatot hozott¹⁰², amely alapján egészen 1927 végéig vizsgáztatták a szaktanfolyamok és tűzoltó tiszti képesítők résztvevőit.

A belügyminiszter 1928-ban rendeletben szabályozta a tiszti tanfolyam és tűzoltótanfolyam működését¹⁰³, melyben a tiszti tanfolyam székhelyül Budapestet jelölte meg. A rendelet alapján 1944-ig kilenc alkalommal szerveztek hat hónapos tiszti tanfolyamokat, melyeken összesen 250 fő szerzett tiszti képesítést.

A második világháború harci cselekményeinek következtében az ország heterogén tűzoltósága az önkormányzati közigazgatási rendszerrel együtt gyakorlatilag szétesett. A háború befejeződése után az Ideiglenes Nemzeti Kormány döntést hozott az egységes tűzoltóság létrehozásáról. Mindez a megmaradt, magukra hagyott, sok helyen szakfelszereléseiktől¹⁰⁴ megfosztott, de itthon maradt hivatásos, önkéntes, üzemi tűzoltók segítségével történt. Ennek eredményeképpen már 1945-ben megkezdődött az ország tűzvédelmének és tűzoltóságainak újjászervezése. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány 1945. november 16-án¹⁰⁵, majd 1946. július 26-án¹⁰⁶ hozott rendeletet a tűzoltóság és a tűzrendészet

¹⁰¹ 150 éve született Gróf Széchenyi Ödön. BM TOP, 1989, 2-3. oldal.

¹⁰² Szabályzat a tűzoltó szaktanfolyamokról és a tűzoltó tiszti képesítésről.

¹⁰³ A Magyar Országos Tűzoltó Tisztképző Tanfolyam és a kerületi tűzoltótanfolyamok felállítása, szervezete és szabályzata.

¹⁰⁴ A visszavonuló német csapatok az egységek szakfelszereléseit, gépjárműveit, esetleg az állományt is magukkal vitték.

¹⁰⁵ 10.280/1945. MESz

¹⁰⁶ 271.000/1946. BM. Sz. rendelet

újjászervezéséről. Mindkét rendelet kiemelten foglalkozott a tűzoltóság tagjainak képzésével. Az egységes irányítás céljából pedig létrehozta az Országos Tűzoltó Főparancsnokságot.

Két BM rendeletben szabályozták¹⁰⁷ ¹⁰⁸1948-tól a tűzoltók kiképzését. A rendelet értelmében a magyar tűzoltóság szakképzése fontos állomáshoz érkezett júniusban. Három újonctanosztály és egy tisztképző tanosztály keretein belül elindult az állomány kiképzése. A tiszti tanosztály neve Petőfi tűzoltó Tisztképző Iskola lett 1951-ben, mely folyamatosan biztosította a hivatásos tűzoltóságok tisztjeinek képzését.

Jelentős változás következett be az oktató-nevelő munkában, mikor 1960-ban a változó időtartamú képzésről-ami 8-14 hónap között váltakozott-a két tanéves képzésre tértek át, melynek időtartama 20 hónap volt. Az iskola neve BM Akadémia Tűzoltó Tagozat lett 1963-tól.

A képzés következő jelentős dátuma és egyben állomása 1967. Az időszakos képzésről az iskola áttért a folyamatos képzésre. Ez jelentős minőségi változást is eredményezett, mivel a beiskolázott hallgatók felvételi követelményei között először szerepelt a középiskolai érettségi.

Jelentős dátumnak számít a képzés fejlődésében az 1971-es esztendő. Az iskola szervezetét új állománytábla kiadásával módosították, nevét pedig BM Tűzoltó Tisztképző Iskolára változtatták. Jelentős változást hozott az úgynevezett emelt szintű tisztképzés megindítása 1975-ben¹⁰⁹. A jelzett időszakig Magyarországon nem volt olyan oktatási intézmény, amelyben a felsőfokú tűzvédelmi szakképzés megoldható lett volna, hiszen viszonylag szűk réteget érintett. Így a magyar tűzoltótisztek felsőfokú tűzvédelmi képzésére külföldön, Szovjetunióban és az NDK-ban került sor. Magyarországon először 1980-ban indult meg a tűzvédelmi üzemmérnök képzés az Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskolán. A BM Tűzoltó Kiképző Központ 1981-es létrehozásával már egy olyan képzési rendszer alakult ki, amely a tiszthelyettes képzéstől a főiskolai üzemmérnök képzésig a tűzvédelem minden szakterületére biztosítani tudta hazánkban a szakemberek képzését.

A hatékonyabb működés, oktatás és kutatás érdekében 1991-ben összevonták a Tűzoltó Kiképző Központot, a Tűzvédelmi Kutató Intézetet, az Ybl Miklós Műszaki Főiskola Tűzvédelmi Tanszékét BM Tűzvédelmi Oktató és Kutató Intézet néven.

A tűzoltó és polgári védelmi oktatást végző intézeteket 1993-ban összevonták, így jött létre a BM Tűz-és Polgári Védelmi Intézet, mely 1997 januárjában megint szétvált. Ettől az időponttól kezdve az intézet fő profilja újra a tűzoltó és tűzvédelmi szakemberek képzése és továbbképzése lett BM TOP Tűzvédelmi Kiképző Intézet néven, egészen 1999.december 31-ig.

6.1.1. Alapfokú tűzoltó tanfolyam

A képzés első szintje, amivel a polgári életből jövők találkoztak a terület képzés keretében, mely hathetes időtartamú volt az utóbbi években¹¹⁰. A képzés eredményeként

¹⁰⁷ 460.291/1948. BM.IV/2. Sz. rendelet a Központi Tűzoltó Tanalosztály létrehozásáról.

¹⁰⁸ 464.725/1948. BM. IV/2. Sz. rendelet az Állami Tűzoltóság tagjainak kiképzési elveiről.

¹⁰⁹ 4/1974. (VIII.1.) BM rendelet, amely alapján a tiszti képesítés mellett technikus végzettséget is adott.

¹¹⁰ 1985-ös felszerelésemkor 6 hónap próbaidő alatt a saját egységemnél kellett önképzés útján gyakorlati és elméleti tudást szerezni az eredményes vizsgához.

olyan alapvető munkavédelmi, balesetvédelmi és szakmai gyakorlati ismeretek elsajátítása volt a cél a kezdő tűzoltók számára, amelyek alkalmassá és képessé teszi őket a legalapvetőbb szakmai feladatok ellátására saját maguk és mások biztonsága érdekében.

A képzés legfontosabb részét a szerelési ismeretek jelentették, melyek elsajátításával az alapvető szakmai fogások biztonságos alkalmazásában és a felszerelések szakszerű használatában szereztek jártasságot a tanfolyam résztvevői.

A jelentős számú nyugdíjazás és pályaelhagyás miatt azonban sok újoncot kellett kiképezni. Ezért ez a típusú képzés a fővárosi és a megyei tűzoltó parancsnokságokon történt. Legegyszerűbb megoldásnak a térségi regionális felkészítés tűnt, hiszen így volt elérhető a legkisebb költséggel járó, viszonylag egységes színvonalú képzés.

Az oktatás központi tematika alapján az Oktatási Központ felügyelete mellett történt. A tanfolyamot lezáró szóbeli és gyakorlati vizsgák után kezdhették meg a tűzoltók a készenléti vonulós szolgálatukat. Az alapfokú tűzoltó képzést általában összekapcsolták az állomány gépjárműfecskendő-szivattyúkezelő vizsgájával.

Az állományban lévő tűzoltók azon részének, akik csak végrehajtói feladatokat láttak el, ezzel az alapfokú tanfolyammal gyakorlatilag be is fejeződött szakmai képzése. A megszerzett ismereteket a napi továbbképzések során tartották szinten, vagy bővítették új információkkal. Már ekkor felvetődött, hogy minden készenléti tűzoltó beosztásának megfelelő szakképesítéssel gyarapítsa ismereteit¹¹¹.

6.1.2. Intézeti képzés

6.1.3. Tűzoltó szakmunkás képesítés

Olyan képzési forma volt, melyet az Országos Képzési Jegyzék szakmaként ismert el. A felvételi követelmények között szerepelt például: középiskolai érettségi bizonyítvány, vagy az Országos Képzési Jegyzékben szereplő, megadott szakmai számú polgári szakmunkás bizonyítvány, alapfokú (6 hetes) tűzoltó tanfolyami végzettség, egészségügyi alkalmasság, fizikai felmérő, eredményes felvételi vizsga, büntetlen előélet. A nappali képzés 10 hónapos időtartamban, két félévben történt. A képzési idő 1200 tanóra volt, melyből az elmélet 47%, a gyakorlat 53 %-ban részesült. Az egy éves nappali vagy levelező képzés végén bizonyítványt az állami szakmai vizsgabizottság előtt tett eredményes vizsga alapján kapták meg a hallgatók. A szakmunkás képzés célja az volt, hogy a tűzoltóság szervei részére olyan szakmájukhoz értő, hivatásukat szerető szakembereket képezzenek, akik a tűzoltási és műszaki mentési és katasztrófa elhárítási munkák során a tűzoltói szakmai feladatok önálló végrehajtására legyenek képesek. A képzés beindítása óta¹¹² a 2002-2003-as tanév végéig 1.282 fő kapott államilag elfogadott szakképesítést¹¹³.

¹¹¹ Tűzoltóképzés a III. évezred küszöbén. BM TOP TKI kiadvány 10. oldal, 2000.

¹¹² 1991-ben indult a képzés

¹¹³ Forrás: BM KOK Tanulmányi Osztály

6.1.4. Tűzoltó-technikus szakképesítés

Célja az volt, hogy tűzoltó középírányítói feladatokra készítse fel a képzésben résztvevőket. A technikusokat csak nappali tagozaton képezték, a bekerülés feltételei: középiskolai érettségi bizonyítvány, alapfokú (6 hetes) tűzoltó tanfolyami végzettség, tűzoltó szakképesítés, orvosi alkalmasság, eredményes felvételi vizsga voltak. Ennek ellenére az 1200 tanórából 60% volt az elméleti, 40% a gyakorlati foglalkozások aránya. A magasabb szintű elméleti ismeretanyag mellett a gyakorlati felkészítésen volt a fő hangsúly. Külön ösztönző volt a hallgatói állomány számára, hogy eredményes vizsgájuk után tiszték lehettek. Az Országos Képzési Jegyzék alapján a technikus képzéssel rendelkezők minden olyan beosztást betölthettek, amely nem volt felsőfokú állami végzettséghez kötve. A főiskolai, egyetemi diploma megszerzése után ez a korlát is feloldható volt. Ennek a megoldásnak azért volt nagy jelentősége, mert azokon a helyeken, ahol nem volt indokolt a magasabb iskolai végzettség, lehetősége volt az állomány tagjának, hogy közvetlen irányítói feladatokat technikus, tiszt végzettséggel is be tudjon tölteni diplomája megszerzéséig. Így ezekbe a beosztásokba megfelelő szakmai gyakorlattal rendelkező, tapasztalt tűzoltókat lehetett alkalmazni. A technikusképző szakon 1999-ig 243 fő¹¹⁴ szerzett középfokú szakmai végzettséget.

6.1.5. Tiszti alapismereti tanfolyam

Elsősorban ügyintézői feladatok, gazdasági, informatikai, jogi, személyzeti szakterületen dolgozó hivatásos állományúak számára indult. Ők nem tűzoltói szakmai beosztást láttak el. A képzés célja az volt, hogy megismerkedjenek a tűzoltóság szakterületeivel, eligazodjanak a tűzvédelmi-tűzoltói feladatok között, hiszen ez munkájuk eredményes elvégzéséhez nélkülözhetetlen volt. Mivel ez a tanfolyam nem adott olyan mélységű felkészítést, ami az egyes szakterületeken szükséges volt, nem láthattak el tűzoltó szakmai illetve irányítói beosztást.

6.1.6. Tiszti átképző szak

Az irányítói és feladatok elvégzésére a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok parancsnokai – ha a szükség úgy hozta - szívesen vettek fel felsőfokú állami végzettséggel rendelkező fiatalokat állományba. A diploma mellett a képzésben való részvétel feltétele volt az orvosi alkalmasság, alapfokú (6 hetes) tűzoltó tanfolyami végzettség, állami vagy önkormányzati tűzoltóság hivatásos állományába történt véglegesítés. A különböző felsőfokú végzettséggel felvettek alapvetően nem rendelkeztek tűzoltói múlttal, gyakorlattal. Az ő tűzoltó szakmai képzésük öt hónapos időtartamú tiszti átképző szakokon történt. Mivel a beiskolázottak nagy tanulási rutinnal rendelkeztek, lehetőség volt a koncentrált ismeretátadásra, elsősorban szakmai tárgyakból. A képzés nappali formában 5 hónapos időtartam alatt 534 tanórán történt. A képzés hosszú távon biztosította, hogy a különböző

¹¹⁴ Forrás: BM KOK Tanulmányi Osztály

polgári felsőfokú végzettséggel rendelkezők az intézetben elsajátíthatják tűzvédelmi és tűzoltói ismereteiket, de nekik szakmai tapasztalatszerzésre kevés lehetőségük volt. A képhez hozzátartozik, hogy ezekben a képzésekben vettek részt azok az aktív tűzoltók is, akik munkájuk mellett szereztek polgári felsőfokú végzettséget. Az átképző szakon a 2002-2003-as tanév végéig 500 fő szerzett képesítést.

6.1.7. Főiskolai képzés

A Belügyminisztérium és a Művelődési Minisztérium 1981-ben hozta létre az Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskola Tűzvédelmi Tanszékét, amely Tűzvédelmi Biztonságtechnikai Intézet néven működik 1997-től. A tanszék fő feladata a mai napig nem változott: tűzvédelmi mérnököket képez. Nappali és levelező szakon igyekszik biztosítani a tűzoltóságok és a polgári élet számára a szakemberek utánpótlását.

A főiskolán évente 30-60 tűzvédelmi szakos hallgató kezdi meg¹¹⁵ tanulmányait, közvetlenül a középiskola befejezését követő sikeres felvételi után. Tűzoltói ismeretük nincs, a hallgatók fele nem is kíván tanulmányai befejeztével a tűzoltóság kötelékében dolgozni. Folyamatosan növekszik a női hallgatók száma. A levelező tagozatra jelentkeznek az aktív tűzoltók. Ez arra vezethető vissza, hogy a parancsnokok nem támogatják a nappali tagozaton történő tanulást, mert nincs lehetőségük a több évre kieső tűzoltót pótolni.

A műszaki irányultság mellett szükségessé vált a humán felkészítés is. Ezért a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki Főiskola Tanárképző szakán műszaki szakoktató szakon és a szegedi Juhász Gyula Pedagógiai Főiskolán kémia-pedagógia szakon a sikeres felvételi vizsgát tett tűzoltók a számukra összeállított speciális tanterv alapján a tűzoltó szaktémák mellett pedagógiai, pszichológiai, gazdasági, kémiai ismereteket is tanulnak.

6.1.8. Tanfolyami képzés

A gyakorlati tapasztalatok alapján elengedhetetlen, hogy a tűzoltók alapfeladataik ellátásához rendelkezzenek speciális ismeretekkel is. Ezt a célt szolgálta a következő tanfolyami rendszer is. A tűzoltói feladatok műszaki jellegéből adódóan a tűzoltóknak rendelkezniük kell a tűzoltóságoknál rendszeresített gépek és eszközök kezelési ismereteivel. Ezt a célt szolgálja a gépkezelői képzés. Jogszabály által van rögzítve, hogy a különböző géptípusok kezeléséhez milyen végzettségre van szükség. A tűzoltóságoknál használt géptípusok jelentős részének kezeléséhez nehézgépkezelői képesítés szükséges. A tűzoltók a gépkezelői jogosítvánnyal egyetemben megszerzik az egyes gépekhez szükséges speciális elméleti és kezelési tudást.

A speciális beosztásokhoz szükséges tanfolyamok az alapképzésre épülve az egyes beosztások ellátásához szükséges speciális szakmai ismereteket hivatott biztosítani. A tűzoltói alap és kiegészítő képzés rendszerét központi szakmai továbbképzések bővítik. Ezeket a területről beérkező igények alapján az Oktatási Központ szervezi külső és belső szakemberek bevonásával. A hivatásos tűzoltóságok szakembereinek képzésén túl jelentős szerep jutott az

¹¹⁵ Tűzoltóképzés a III. évezred küszöbén. BM Könyvkiadó, 1998, 77. Oldal.

Oktatási Központnak az önkéntes tűzoltóságok tagjainak, tűzoltóparancsnokainak felkészítésében is. Azoknak az önkéntes tűzoltóságoknak, akik működési területet kaptak, a hivatásos önkormányzati tűzoltóságokéval megegyező szakmai tudással kell rendelkezniük.

Az Oktatási Központ jelentős számban képezett ki szakembereket a létesítményi tűzoltóságok részére is. A tűzvédelmi törvény szerint a gazdálkodó szervezeteknek, intézményeknek gondoskodniuk kell a működésükkel kapcsolatos tűzvédelmi feladatok maradéktalan ellátásáról¹¹⁶. Ennek biztosítása érdekében az Oktatási Központ tűzvédelmi képzést folytatott alap és középfokú tűzvédelmi előadó végzettséggel. Felsőfokú szakmai végzettséget a tűzvédelmi szakelőadó képzéssel lehetett szerezni, melynek feltétele a felsőfokú állami végzettség volt. A tűzoltók és tűzvédelmi szakemberek 2002-ig meglévő képzési rendszerét a 7. számú mellékletben láthatjuk.

6.2. A magyar tűzoltóképzés fajtái 2003 után

6.2.1. Tűzoltó szakképzés

2. számú kép.

Tűzoltási gyakorlat

Forrás: BM KOK

¹¹⁶ 1996. Évi XXXI. Törvény 19§ (1) bekezdés

A képzés szabályozásának jogi háttere

A 32/2002 (XII.12.) számú BM rendelet alapjaiban változtatta meg¹¹⁷ a tűzoltóképzést. Ismételten szakma lett a tűzoltó hivatás. A képzés a szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvény, valamint e törvény hatályos végrehajtási rendeletei alapján szervezhető. A szervezés során figyelembe kell venni az iskolafenntartó rendelkezéseit, a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és a tűzoltóságok szakmai igényeit.

A képzést érintő jogszabályok:

- A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai szolgálati viszonyáról szóló 1996. Évi XLIII. törvény,
- A katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 1999. évi LXXIV. törvény,
- A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. Évi XXXI. törvény,
- A belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek és az önkormányzati tűzoltóság hivatásos szolgálati viszonyban álló tagjaival kapcsolatos munkáltatói jogkörök szabályozásáról, valamint a szerveknél rendszeresített hivatásos beosztások meghatározásáról szóló BM rendelet¹¹⁸,
- A hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, a tűzoltóságoknál, valamint az ez irányú szakágazatban foglalkoztatottak képesítési követelményeiről és képzési rendszeréről szóló BM rendelet¹¹⁹,
- Az egyes szakképzések szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról szóló BM rendelet¹²⁰. A új képzési struktúra a 8. számú mellékletben látható.

A képzés szervezésének feltételei

Személyi feltételek

A szakképzés során szakmai tantárgyat, valamint a szakmai alapozó tantárgyat a képzés szakirányának megfelelő felsőfokú végzettségű személy taníthat, gyakorlati képzést oktatóként (mentorként) legalább középfokú szakmai végzettséggel - hároméves szakmai gyakorlattal - rendelkező személy végezhet.

¹¹⁷ A hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, a tűzoltóságoknál, valamint az ez irányú szakágazatban foglalkoztatottak képzési követelményeiről és képzési rendszeréről szóló BM rendelet.

¹¹⁸ 11/1997. (II.18.) BM rendelet

¹¹⁹ 32/2002. (XII.12.) BM rendelet

¹²⁰ 16/2003. (IV.18.) BM rendelet

A képzésben való részvétel feltételei

- a jelentkező rendelkezzen érettségi bizonyítvánnyal, vagy egy, az Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakképesítéssel,
- a jelentkező legyen a tűzoltóság tagja,
- a tűzoltóság beiskolázási nyilatkozata, valamint a tanfolyamszervező és a beiskolázó között létrejött gyakorlati képzésre vonatkozó megállapodás.

A képzés célja

A tűzoltó szakképző szak célja az önkormányzati, önkéntes és létesítményi tűzoltóság szervei részére olyan szakmájukat értő, hivatásukat szerető szakemberek képzése és nevelése, akik rendelkeznek mindazon elméleti és gyakorlati ismerettel, amely egyrészt a beosztott (készenléti vonulós) tűzoltó szolgálat ellátásához, másrészt a további tűzoltó szakiskolai képzés megalapozásához szükséges.

A szakképzés fő feladatai

Nyújtson a képzésben résztvevőknek a tűzoltó szakma végzéséhez szükséges korszerű ismereteket, készítsen fel a tűzoltási, katasztrófa-elhárítási tevékenységgel együtt járó fizikai, pszichikai nehézségek elviselésére. Szükséges mértékben tanítsa meg kezelni a katasztrófavédelem szerveinél, a tűzoltóságoknál használatos felszereléseket, kisépeket, a hírforgalmazás eszközeit.

Képzés szakmai követelményei

A tűzoltó a képzés során szerezzon ismereteket és gyakorlatot a katasztrófavédelmi, tűzoltási, műszaki mentési feladatok végrehajtásában.

Képzési követelmények tantárgyak szerint

Szerelési és mentési gyakorlatok alkalmazása során a tűzoltó:

- legyen képes gyorsan és biztonságosan végrehajtani mindazon egyéni tűzoltói feladatokat, amelyek biztosítják a tűzoltórajok szervezett működését, a beavatkozások, a mentések szakszerű végrehajtását,
- legyen felkészült a tűzoltói tevékenység során jelentkező hosszantartó és különleges helyzetekben történő munkavégzésre, a fizikai, pszichikai terhelés elviselésére, a tűzoltóspont elemeinek végrehajtására.

Tűzoltási és mentési ismeretek alkalmazása során a tűzoltó:

- ismerje a tűzoltóság múltját és jelenét, a szakma gyakorlását megalapozó, valamint a hivatásos vagy önkéntes alapon tűzoltói tevékenységet ellátókra vonatkozó jogszabályi háttérrel, a tűzoltó magatartására vonatkozó előírásokat,
- ismerje a tűzvédelem feladatrendszerét, az alapvető tűzvédelmi jogszabályokat, megelőzési szabályokat,
- legyen tisztában a tűzoltási és műszaki mentési tevékenységet megalapozó természettudományos alapismeretekkel,
- tudatosan alkalmazza a tűzoltó taktikai elveket és a különböző tűzoltó felszereléseket,
- ismerje fel a veszélyhelyzeteket kiváltó fizikai és kémiai okokat, veszélyes anyagokat, tudjon következtetéseket levonni az ilyen alapokon nyugvó jelenségekből,
- ismerje a tűzoltás, műszaki mentés jogszabályi háttérét, a tűzoltási, mentési tevékenység menetét, a tűzoltásban, műszaki mentésben résztvevők jogait, kötelességeit.
- ismerje a lakosságot, a gazdaságot érintő káresemények, katasztrófák elhárításának alapelveit, feladatait, azokat a parancsnoki feladat-meghatározásnak megfelelően tudja megvalósítani.
- legyen képes felismerni a tűzvizsgálathoz szükséges helyszíni nyomokat, jelenségeket.

Tűzoltó műszaki ismeretek alkalmazása során a tűzoltó:

- ismerje fel a munkavédelmi szabályok betartásának fontosságát, saját és társai védelmében a beavatkozások során tudja azokat alkalmazni,
- tudja szakszerűen használni és karbantartani a különféle egyéni és csoportos védőeszközöket,
- ismerje a különféle tűzoltó felszerelések és berendezések működésének fizikai törvényszerűségeit, működési elvét, kezelésének, karbantartásának szabályait,
- tudja önállóan kezelni a tűzoltóságnál rendszeresített kisgépeket.

A szakképesítéssel betölthető munkakörök

A tűzoltóságoknál rendszeresített beosztott tűzoltói munkakörök: a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek, valamint az önkormányzati tűzoltóság szolgálati viszonyban álló tagjai szolgálati viszonyának egyes kérdéseiről és a személyügyi igazgatás rendjéről szóló BM rendeletben meghatározottak, valamint a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek, valamint az önkormányzati tűzoltóság hivatásos szolgálati viszonyban álló tagjaival kapcsolatos munkáltatói jogkörök szabályozásáról, valamint e szerveknél rendszeresített hivatásos beosztások meghatározásáról szóló BM rendeletben meghatározott munkakörök, önkéntes és létesítményi tűzoltóságoknál főállásban ellátott tűzoltói munkakörök, tűzoltó egyesületeknél tűzoltói feladatok.

A tűzoltó szakképesítéssel rendelkezők főbb munkaterületei

A tűzoltó a hivatásos önkormányzati, az önkéntes és létesítményi tűzoltóságoknál készenléti szolgálatot lát el, ügyeleti tevékenységet végez, raj kötelékben tűzoltási- és műszaki mentési feladatokat lát el, valamint közreműködik katasztrófa veszélyek elhárításában és katasztrófaesemények felszámolásában.

A tűzoltási feladatokon belül végzi a veszélyeztetett emberek és anyagi javak mentését, a tüzek oltását, és a kapcsolódó közvetlen veszélyek elhárítását. Tűz- és robbanásveszélyt jelentő helyzetekben közreműködik a biztonsági intézkedések végrehajtásában. Műszaki balesetknél, kár- és katasztrófaeseményeknél az élet- és a műszaki mentés feladatainak végzése mellett részt vesz a károk és a következmények felszámolásában.

A képzés struktúrája:

A képzés két szakaszban kerül megszervezésre. A képzés első részében 2 hónapos összevont felkészítés folyik napi 8 órás oktatási időtartammal. A második rész során a kijelölt szolgálati helyen 2 hónapos mentori irányítással történő gyakorlati felkészítést kell végrehajtani. A képzés szakmai vizsgával zárul. Összes óraszám: 608 óra, ebből az elmélet aránya: 20 %, a gyakorlat aránya: 80 %

6.2.2. Katasztrófavédelmi és tűzvédelmi technikus

A képzés szabályozásának jogi háttere

A képzés a szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvény, valamint e törvény hatályos végrehajtási rendeletei alapján szervezhető. A szervezés során figyelembe kell venni az iskolafenntartó rendelkezéseit, a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és a tűzoltóságok szakmai igényeit.

A képzést érintő jogszabályok:

- A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai szolgálati viszonyáról szóló 1996. Évi XLIII. törvény,
- A katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéséről szóló 1999. évi LXXIV. törvény,
- A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. Évi XXXI. törvény,
- A belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek és az önkormányzati tűzoltóság hivatásos szolgálati viszonyban álló tagjaival kapcsolatos munkáltatói jogkörök szabályozásáról, valamint a szerveknél rendszeresített hivatásos beosztások meghatározásáról szóló BM rendelet,

- A hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, a tűzoltóságoknál, valamint az ez irányú szakágazatban foglalkoztatottak képesítési követelményeiről és képzési rendszeréről szóló BM rendelet,
- Az egyes szakképzések szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról szóló BM rendelet.

A képzés szervezésének feltételei

Személyi feltételek

A szakképzés során szakmai tantárgyat, valamint a szakmai alapozó tantárgyat a képzés szakirányának megfelelő felsőfokú végzettségű személy taníthat, gyakorlati képzést oktatóként (mentorként) legalább középfokú szakmai végzettséggel - hároméves szakmai gyakorlattal - rendelkező személy végezhet.

A képzésben való részvétel feltételei

- érettségi bizonyítvány,
- tűzoltó szakképesítés, vagy 2002. december 31 előtt szerzett 6 hetes alapfokú tűzoltó tanfolyami végzettség,
- tűzoltóság, vagy katasztrófavédelem részéről történő beiskolázás.
-

A képzés célja

A katasztrófa- és tűzvédelmi technikus szakképzés célja a tűzoltóság és a katasztrófavédelem szervei részére olyan szakmájukat értő, hivatásukat szerető szakemberek képzése és nevelése, akik katasztrófa-elhárítási, tűzoltási és műszaki mentési tevékenységet önállóan képesek végezni, irányítani. Tevékenységük során a képzéssel megszerzett elméleti és gyakorlati ismereteiket hatékonyan tudják alkalmazni a káresetek felszámolása során. Váljanak alkalmassá a beavatkozásoknál jelentkező feladatok végrehajtására és meghatározott szintű irányítására, valamint a beosztott állomány felkészítésére.

A szakképzés fő feladatai

- nyújtson a szakma műveléséhez olyan korszerű ismereteket, a feladatok ellátásához olyan jártasságokat és készségeket, amelyek birtokában a képzésben résztvevő képes lesz a gyorsan változó körülményekhez alkalmazkodva, munkakörét betölteni,
- készítse fel a tűzoltói hivatásra, a szakma szeretetére, a mentési és egyéb kárfelszámolási feladatok önzetlen, bátor teljesítésére,
- alakítsa ki azokat a személyiségvonásokat, amelyek az önálló, felelősségteljes és fegyelmezett munkavégzéshez szükségesek, fejlessze ki a képzés résztvevőiben a szakmai tudás folyamatos megújításának igényét és képességét,
- adjon ismereteket raj szintű tűzoltó alegység szakszerű vezetésére, irányítására,

- nyújtson ismereteket alapirányítási szinten, tűzoltás vezetői feladatok ellátására.

Képzés szakmai követelményei

A katasztrófa- és tűzvédelmi technikus a képzés alapján rendelkezzen olyan ismeretekkel, jártasságokkal, amelyek a tűzoltási, műszaki mentési, katasztrófavédelmi, tűzvizsgálati feladatok, valamint a kapcsolódó szervezési tevékenységek ellátásához szükségesek.

Tudja ellátni:

- a készenléti szolgálat tevékenységének szervezéséhez, a beosztottak továbbképzéséhez, a gyakorlatok szervezéséhez kapcsolódó alapirányítói szinten jelentkező feladatokat,
- a tűzoltási tevékenységhez kapcsolódó munkafázisokat, a riasztást, a vonulást, a tűzoltás előkészítését, a felderítést, az életmentést, a tűz oltását, az utómunkálatok és a tűzoltást követő feladatokat, azok felügyeletét,
- a műszaki mentési és katasztrófa-elhárítási feladatokat gyakorlatok során, a kárfelszámolást igénylő baleseteknél, épületomlásoknál, közlekedési baleseteknél, illetve természeti csapásoknál.

Az alaptevékenység szakszerű végzéséhez tudja:

- megválasztani a feladatok megoldásához szükséges gépeket, gépi berendezéseket, gépjárműveket, szakfelszereléseket, eszközöket, készülékeket, szerszámokat és tűzoltó anyagokat,
- karbantartani, ellenőrizni, illetve javítani (kisebb javítási műveletek) a tűzoltásra és mentésre készenlétkben tartott felszereléseket és eszközöket, elvégezni az időközi terhelési próbát,
- kezelni azokat a gépeket, illetve gépjárműveket, amelyekre kezelői képesítést szerzett,
- önállóan végrehajtani az eszközökkel, felszerelésekkel, készülékekkel végezhető műveleteket,
- értelmezni és felhasználni az egyszerűbb építészeti és taktikai, illetve beavatkozás-tervezési dokumentációkat, elkészíteni a taktikai helyszínrajzokat,
- felismerni a hivatása gyakorlása során előforduló baleseti okokat és legyen képes védekezni az egészségre káros hatások ellen.
- betartani a munka- és egészségvédelmi, valamint balesethárítási előírásokat, használni az egyéni védőeszközöket,
- elsősegélyt nyújtani, legyen képes a sérültek szakszerű mozgatására,
- betartani a környezetvédelmi előírásokat.

A szakképesítéssel betölthető munkakörök

- a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek, valamint az önkormányzati tűzoltóság szolgálati viszonyban álló tagjai szolgálati viszonyának egyes kérdéseiről és a személyügyi igazgatás rendjéről szóló BM rendeletben meghatározottak,

- a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek, valamint az önkormányzati tűzoltóság hivatásos szolgálati viszonyban álló tagjaival kapcsolatos munkáltatói jogkörök szabályozásáról, valamint e szerveknél rendszeresített hivatásos beosztások meghatározásáról szóló BM rendeletben meghatározott munkakörök,
- az önkéntes és létesítményi tűzoltóságoknál tűzoltásvezetői jogosultsággal rendelkező beosztások, valamint a tűzoltó egyesületeknél parancsnoki feladatok.

A katasztrófa- és tűzvédelmi technikus szakképzéssel rendelkezők főbb munkaterületei

A tűzoltóság és a katasztrófavédelem szervei által végzett tűzoltási, műszaki mentési, katasztrófavédelmi és technikai jellegű operatív tevékenység végzése és egy raj irányítása. A tűzoltási, műszaki mentési és katasztrófavédelmi feladatok végzése során az emberélet és anyagi javak védelme, a tüzek terjedésének megakadályozása és eloltása, a tűz-és káresetek helyszínén a további veszélyek megszüntetése, a szükséges biztonsági intézkedések végrehajtása¹²¹, a keletkezett károk következményeinek elhárítása, a tűz-és káresetekkel kapcsolatos adatszolgáltatás, valamint a keletkezési körülmények vizsgálata. Ellátja továbbá a katasztrófavédelmi feladatok keretében a lakosságvédelmi tevékenységet, arra jogosult vezető irányítása mellett. A szolgálatszervezés alapjainak alkalmazásával ellátja a készenléti szolgálattal járó tevékenységeket.

A képzés struktúrája:

A képzés 10 hónapos időtartamban, két félévben történik. Összes óraszám 1050 óra, ebből az elmélet aránya: 59 %, a gyakorlat aránya: 41 %.

6.2.3. Katasztrófa-és tűzvédelmi szervező (tisztt)

A képzés szabályozásának jogi háttere

A képzés a szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvény, valamint e törvény hatályos végrehajtási rendeletei alapján szervezhető. A szervezés során figyelembe kell venni az iskolafenntartó rendelkezéseit, a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és a tűzoltóságok szakmai igényeit

A képzést érintő jogszabályok

A szakmai képzés a szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvény, valamint e törvény hatályos végrehajtási rendeletei alapján szervezhető. A szervezés során figyelembe kell venni a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és a tűzoltóságok szakmai igényeit. A képzést érintő jogszabályok:

¹²¹ Alkotói közösség-Komjáthy László: Tűzoltási-és katasztrófavédelmi ismeretek. tanintézeti jegyzet, 179-181. oldal.

- A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai szolgálati viszonyáról szóló 1996.évi XLIII. törvény.
- A katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 1999. Évi LXXIV. törvény.
- A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. Évi XXXI. törvény.
- A polgári védelemről szóló 1996. évi XXXVII. törvény.
- A belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek és az önkormányzati tűzoltóság hivatásos szolgálati viszonyban álló tagjaival kapcsolatos munkáltatói jogkörök szabályozásáról, valamint a szerveknél rendszeresített hivatásos beosztások meghatározásáról szóló BM rendelet.
- A hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, a tűzoltóságoknál, valamint az ez irányú szakágazatban foglalkoztatottak képesítési követelményeiről és képzési rendszeréről szóló BM rendelet.
- Az egyes szakképzések szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról szóló BM rendelet.

A képzés szervezésének feltételei

Személyi feltételek

A szakképzés során szakmai tantárgyat, valamint a szakmai alapozó tantárgyat a képzés szakirányának megfelelő felsőfokú végzettségű személy taníthat, gyakorlati képzést oktatóként (mentorként) legalább középfokú szakmai végzettséggel - hároméves szakmai gyakorlattal - rendelkező személy végezhet.

A képzésben való részvétel feltételei

- hazai, vagy külföldi tanintézetben szerzett és Magyarországon elismert (állami) felsőfokú végzettségről szóló diploma,
- katasztrófavédelmi szerv, illetve a tűzoltóság részéről történő beiskolázás.

A szakképzés célja és feladatai

A katasztrófa- és tűzvédelmi szervező (tiszt) szak célja a katasztrófavédelem és a tűzoltóság szervei részére olyan szakmáját értő, hivatását szerető szakember képzése és nevelése, aki katasztrófa-, tűz- és polgári védelmi szaktevékenységet önállóan képes ellátni. A szakképzést követően a képzésben résztvevő az elsajátított elméleti és gyakorlati ismereteket a hatósági tevékenység, valamint a káresetek felszámolása során is hatékonyan tudja alkalmazni. Legyen alkalmas a beavatkozások során jelentkező feladatok szervezésére, a szaktevékenység irányítására, a beosztott állomány felkészítésére, valamint a szakmai tevékenység felügyeletére.

Forrás: Saját felvétel.

A szakképzés fő feladatai

- nyújtson a katasztrófavédelmi, a polgári védelmi és a tűzoltói feladatok végzéséhez szükséges korszerű ismereteket, tűzoltás-vezetői felkészítést,
- készítsen fel a katasztrófavédelem szakterületei eredményes műveléséhez szükséges hatósági tevékenység végzésének szabályaira, a katasztrófavédelmi szabályozás rendszerének ismeretére, valamint a gazdálkodó szervek és az önkormányzatok tűz- és polgári védelmi feladatainak teljesítésére,
- adjon útmutatót a parancsnoki vezetés módszereire, mutassa be annak sajátosságait, pedagógiai vonatkozásait,
- tekintse át a tűzoltóság és a katasztrófavédelem szerveinél használatos berendezéseket, gépeket, eszközöket, adjon szükséges információt a kapcsolódó környezet- és munkavédelmi szabályok értelmezéséhez, alkalmazásához.

Képzés szakmai követelményei

A katasztrófa- és tűzvédelmi szervező (tiszt) szakon végzett rendelkezzen ismeretekkel a katasztrófavédelmi, tűzvédelmi, műszaki mentési, tűzvizsgálati és polgári védelmi feladatok végrehajtásáról, valamint a kapcsolódó szervezési tevékenységről.

Betölthető munkakörök

Tudja elvégezni:

- a katasztrófavédelmi szerv, illetve polgári védelmi szervezetek tevékenységének szervezésével, irányításával kapcsolatos feladatokat,
- a katasztrófavédelmi megelőző, hatósági, veszélyhelyzet-kezelési, helyreállítási-és újjáépítési feladatok szervezését, irányítását,
- a tűzoltó készenléti szolgálat tevékenységének szervezésével, irányításával kapcsolatos feladatokat,
- a tűzoltási és műszaki mentési tevékenységet megelőző, a kárfelszámolás során végrehajtandó operatív, majd a beavatkozást követő feladatok szervezését, irányítását,
- a keletkezett tüzek keletkezési körülményeinek vizsgálatát,
- a létesítmények, objektumok tűzvédelmi helyzetének értékelését,
- a beosztott állomány továbbképzésével, a gyakorlatok szervezésével összefüggő vezetői feladatokat,
- a lakosság felkészítését, tájékoztatását szolgáló katasztrófa-, tűz- és polgári védelmi ismeretek átadását.

A fenti tevékenység szakszerű végrehajtásához tudja:

- értelmezni és alkalmazni a katasztrófavédelmi jogszabályokat, meghatározni az azokból adódó feladatokat,
- értelmezni és kezelni a veszélyhelyzet-kezelési munkában használdokumentumokat,
- megválasztani a feladatok megoldásához szükséges katasztrófavédelmi és tűzoltógépjárműveket, szakfelszereléseket, kisgépeket, oltó- és mentesítő anyagokat, a felderítő és műszaki felszereléseket,
- ellenőrizni a felszerelések és más rendszeresített eszközök készenlétké állításának, terhelési próbáinak, karbantartásának, kisebb javítási műveleteinek végrehajtását,
- értelmezni és elkészíteni a mentésszervezési, tűzoltási és polgári védelmi feladatok tervezésével kapcsolatos dokumentációkat,
- felismerni a szakma gyakorlása során előforduló baleseti okokat és az egészségre káros hatásokat,
- betartani a munka és egészségvédelmi, valamint a baleset elhárítási előírásokat,
- betartani az általános katasztrófavédelmi és a tűzoltói tevékenység során felmerülő környezetvédelmi követelményeket.

A katasztrófa- és tűzvédelmi szervező (tiszt) szakképzéssel rendelkezők főbb munkaterületei

Katasztrófa- és polgári védelmi szakterület

A belügyminiszter irányítása alá tartozó katasztrófa-, tűz- és polgári védelmi feladatokat beleértve az oktatást is végző hivatásos szervek állományában felsőfokú iskolai végzettséghez, szakképesítéshez kötött szakmai beosztások köre. Követelmény a katasztrófavédelem és az együttműködő területek jogszabályainak, valamint alkalmazott szabványainak átfogó ismerete, azok alkalmazásának képessége. A komplex szervezeti, alkalmazási és technikai jellegű ismeretek birtokában a katasztrófaesemények megelőzési, hatósági és veszélyhelyzet kezelési területeken képesnek kell lenni a különböző szintű vezetői, végrehajtói és oktatói munkakörök ellátására.

A polgári védelem területén a felsőfokú szakképzettséghez kötött munkakörökben a lakosság és az anyagi javak védelmének megszervezése a minősített időszakok sajátosságainak megfelelően.

Tűzvédelmi szakterület

A tűzoltási és műszaki mentési - felsőfokú szakképzettséget igénylő - munkakörökben végzett különböző szintű parancsnoki, osztályvezetői, illetve szakelőadói munka során a szolgálatparancsnokok munkájának irányítása, a képzés-, továbbképzés szervezése, irányítása és a tevékenység végrehajtásának ellenőrzése. Szolgálatparancsnoki beosztásban alapvető tevékenység a megszerzett ismeretek hatékony alkalmazása a tűzoltás és műszaki mentés területén. Ennek során fő tevékenysége a mindenkori tűzoltói beavatkozás irányítása, a beosztotti állomány továbbképzésének szervezése, a gyakorlati feladatok végzése. A különböző káresetek alkalmával a beavatkozás irányítása. A beavatkozások környezeti hatásainak kezelése.

A tűzmelegelőzési - felsőfokú szakképesítést igénylő - munkakörökben végzett tevékenység során a tűzvédelmi igazgatással összefüggő jogszabály rendszer, a létesítés és használat tűzvédelmi követelményeinek alkalmazása, valamint a tűzvizsgálati eljárás lefolytatása.

A képzés struktúrája

A képzés egy oktatási évben, két szakaszban kerül végrehajtásra. A képzés első része 4 és fél hónapos levelező, a második része 5 hónapos nappali formában kerül megszervezésre és szakmai vizsgával zárul. A nappali részt követően 2 hét időtartamú szakmai gyakorlatra kerül sor. Összes óraszám: 810 óra, ebből az elmélet aránya: 60 %, a gyakorlat aránya: 40 %

6.2.4. Tűzvédelmi előadó szakképzés

A képzés szabályozásának jogi háttere

A szakmai képzés a szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvény, valamint e törvény hatályos végrehajtási rendeletei alapján szervezhető. A szervezés során figyelembe kell venni a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és a gazdálkodó szervezetek szakmai igényeit. A képzés megszervezésében a szakmai és vizsga központ a jelen általános irányelvekben foglaltak alapján elkészíti a tantárgyi programokat.

A képzést érintő jogszabályok és egyéb dokumentumok:

- A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló többször módosított 1996. évi XXXI. törvény,
- A hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, a tűzoltóságoknál, valamint az ez irányú szakágazatban foglalkoztatottak képzési követelményeiről és képzési rendszeréről szóló BM rendelet,
- Az egyes szakképzések szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról szóló BM rendelet.

A képzés szervezésének feltételei

Személyi feltételek

A szakképzés során szakmai tantárgyat, valamint a szakmai alapozó tantárgyat a képzés szakirányának megfelelő felsőfokú végzettségű személy taníthat, gyakorlati képzést oktatóként (mentorként) legalább középfokú szakmai végzettséggel - hároméves szakmai gyakorlattal - rendelkező személy végezhet.

A szakképzésben való részvétel feltételei

- középiskolai érettségi bizonyítvány,
- képzési szerződés megléte.

A szakképzés célja

A tűzvédelmi előadó szakképzés célja a gazdálkodó szervek, önálló vállalkozások részére szakmájukat értő, munkaköri feladataikat önállóan ellátni képes szakemberek képzése.

A szakképzés fő feladatai

A kitűzött céloknak megfelelően felkészíteni a képzésben résztvevőket a különböző építmények, létesítmények tűzvédelmének értékelésére, szabályozására, megszervezésére, irányítására, működtetésére, információs rendszer kialakítására, ellenőrzésére, az adminisztrációs feladatok ellátására, valamint a munkavállalók tűzvédelmi felkészítésének megszervezésére.

A képzés szakmai követelményei

A tűzvédelmi előadó munkaköréhez tartozó feladatok keretében jelentkező szervezési, irányítási és végrehajtási tevékenységhez tudja elvégezni:

- a munkáltató vagy szolgáltatást igénybevevő szerv tűzvédelmi viszonyainak szabályozását, szervezését, irányítását,
- egy szervezet tűzriadó és tűzoltási terveinek szakmai előkészítését,
- a létesítményi tűzoltóság létrehozásával és működésével kapcsolatos tevékenységben történő közreműködést,
- a munkavállalók tűzvédelmi oktatását, továbbképzését,
- a tűzvédelmi iratok szakszerű kezelését és készítését,
- a szerv más védelmi feladatait ellátó munkatársaival és a tűzoltósággal történő együttműködést,
- a gazdálkodó szerv tűzvédelmi ügyekben történő képviselőt,
- a tűzvédelmi célokat szolgáló anyagok és eszközök készenléti állapotának ellenőrzését, nyilvántartását.

A fenti tevékenység szakszerű végrehajtásához tudja:

- a veszélyes anyagok tűzvédelmi tulajdonságainak meghatározását, a nemzetközi és hazai jelzésrendszer és szakanyagok segítségével
- a létesítmények tűzveszélyességi osztályba sorolását,
- az építmények építése, átalakítása, bővítése, továbbá rendeltetés megváltoztatása során az építmények, épületszerkezetek tűzvédelmi követelményeinek meghatározását,
- a tűzvédelmi berendezések felülvizsgálatainak megszervezését és dokumentálását,
- a tűzvédelemhez kapcsolódó felülvizsgálatok megszervezését és dokumentálását,
- a helyi konkrét használati szabályok meghatározását, a Tűzvédelmi Szabályzat és a Tűzriadó Terv elkészítését,
- a belső tűzvédelmi ellenőrzés végrehajtását,
- a kezdeti tűzoltáshoz szükséges eszközök, felszerelések kiválasztását, a készenlétben tartás követelményeinek meghatározását,
- a tűzvédelemhez kapcsolódó oktatások megszervezését, megtartását,
- a tűzoltási tevékenységet segítő tervek elkészíttetését.

Képzési követelmények szakmai feladatcsoportok (tantárgyak) szerint

Tűzoltási és mentési ismeretek:

- ismerje az égés- és tűzoltás elméleti alapjait,
- ismerje az oltóanyag-ellátás alapvető formáit, lehetőségeit és szabályait,
- ismerje a tűzoltási és műszaki mentési tevékenység fő feladatait,
- ismerje a tűzoltást segítő tervek formai és alaki követelményeit,
- legyen képes kidolgozni és alkalmazni a dolgozók kezdeti tűzoltásra való felkészítésének módszereit.

Műszaki ismeretek:

- ismerje a tűzoltóság felszereléseinek csoportosítását,
- ismerje a mászó- és mentőeszközök kialakítását és ellenőrző vizsgálatát,
- ismerje és tudja alkalmazni a tűzoltó-készülékek típusait, felhasználási lehetőségeit, területeit,
- ismerje az egyéni védőeszközök jellemzését, csoportosítását,
- ismerje a tűzjelző rendszereket, jellemzésüket és csoportosításukat,
- legyen képes a beépített tűzérzékelő jelző és tűzoltó-berendezések, valamint azok elemeinek jellemzésére és csoportosítására.

Tűz megelőzési ismeretek:

- ismerje a veszélyes anyag fogalmát, csoportosítását, hatásaikat és azonosító jelöléseit,
- legyen képes azonosítani és értékelni az építő anyagokat és épületszerkezeteket,
- legyen képes azonosítani az építőanyagokra, épületszerkezetekre vonatkozó tűzvédelmi követelményeket és minősítéseket,
- ismerje az építőanyagok és épületszerkezetek tűzvédelmi szempontú csoportosítását,
- ismerje az építmények létesítése során alkalmazott tűzvédelmi méretezési szabályokat,
- ismerje és tudja alkalmazni a tűzveszélyességi osztályba sorolás rendszerét,
- ismerje az elhelyezéssel, létesítéssel kapcsolatos tűzvédelmi követelményeket,
- legyen képes meghatározni a tűzterhelést és annak felhasználási lehetőségeit,
- ismerje az épületgépészeti berendezések létesítésével kapcsolatos tűzvédelmi követelményeket,
- ismerje a tűzvédelmi célú épületgépészeti berendezések létesítésével kapcsolatos tűzvédelmi követelményeket,
- ismerje a tűzvédelmi használati szabályokat,
- ismerje a tűzoltó készülékek és eszközök készenlétben tartásának szabályait,
- ismerje a raktározás tűzvédelmi szabályait,
- ismerje a szállítás tűzvédelmi szabályait,
- ismerje a közösségi épületekre, a járművekre, a mezőgazdaságra és az erdőkre vonatkozó tűzvédelmi szabályokat.

Tűzvédelmi igazgatás:

- ismerje és tudja értelmezni a tűzvédelmi és a tűzvédelemmel kapcsolatos jogszabályokat,
- ismerje a tűzvédelemmel kapcsolatos szabványokat,
- ismerje az államigazgatási eljárás általános szabályait, gazdálkodó szervezetének képviselőjében eljárva a tűzvédelmi hatósági, szakhatósági ügyek során,
- ismerje a tűzvédelem szankciórendszerének elemeit,
- legyen tisztában a gazdálkodó szervezetek tűzvédelmi szabályozásainak elkészítésével kapcsolatos követelményekkel,
- ismerje a gazdálkodó szervezetek tűzvédelmi tevékenységének kialakítására, irányítására vonatkozó szabályokat és módszereket,
- legyen tisztában a helyi tűzvédelmi ellenőrzés megszervezésének, tervezésének és végrehajtásának szabályaival és módszereivel,
- ismerje és tudja alkalmazni a tűzvédelmi oktatással kapcsolatos előírásokat, módszereket,
- ismerje a tűz keletkezési körülményeinek bizonyítási logikáját.

A szakképesítéssel betölthető munkakörök

A 32/2002. (XII.12) számú belügyminiszteri rendeletben meghatározott azon munkakörök, amelyek a tűzvédelmi előadó szakképesítéssel betölthetők.

A szakképzést végzettek főbb munkaterületei

A gazdálkodó tevékenységet folytató magánszemélyek, jogi személyek, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek tűzvédelmi tevékenységének szervezése, irányítása és ellenőrzése. Az építmények és létesítmények biztonságos működtetésének megszervezése. Jogszabályban meghatározott esetekben a tűzvédelmi feladatok önálló ellátása, jogszabály alapján kiemelt veszélyesebb gazdálkodó szervezeteknél beosztott tűzvédelmi munkatársként történő munkavégzés. A kötelező tűzvédelmi szabályok alkalmazása, érvényesítése. A tűzvédelem helyi szabályozásainak elkészítése és naprakészen tartása. A munkavállalók tűzvédelmi oktatásának és felvilágosításának megszervezése. A tűzvédelemmel összefüggő adminisztrációs feladatok ellátása. Közreműködni a gazdálkodó szerv tűzvédelmi szervezetének kialakításában.

A szakképzés struktúrája:

A képzés 10 hónap alatt, levelező formában kerül megszervezésre és szakmai vizsgával zárul. Összes óraszám: 324 óra, ebből az elmélet aránya: 80 %, a gyakorlat aránya: 20 %

6.2.5. Tűzvédelmi főelőadó szakképzés

A szakképzés szabályozásának jogi háttere:

A szakmai képzés a szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvény, valamint e törvény hatályos végrehajtási rendeletei alapján szervezhető. A szervezés során figyelembe kell venni a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és a gazdálkodó szervezetek szakmai igényeit. A képzés megszervezésében a szakmai és vizsgaközpont BM Katasztrófavédelmi Oktatási Központ. A képzést érintő jogszabályok és egyéb dokumentumok:

- A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény.
- A katasztrófavédelmi szerveknél, a tűzoltóságoknál, valamint az ez irányú szakágazatban foglalkoztatottak képesítési követelményéről, képzési rendszeréről szóló BM rendelet.
- Az egyes szakképzések szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról szóló BM rendelet.

A képzés szervezésének feltételei

Személyi feltételek

A szakképzés során szakmai tantárgyat, valamint a szakmai alapozó tantárgyat a képzés szakirányának megfelelő felsőfokú végzettségű személy taníthat, gyakorlati képzést oktatóként legalább középfokú szakmai végzettséggel - hároméves szakmai gyakorlattal - rendelkező személy végezhet.

A szakképzésben való részvétel feltételei:

- tűzvédelmi előadó szakképesítés (52 8915 02 OKJ azonosító számú tűzvédelmi előadó megnevezésű vagy az 53 8915 01 OKJ azonosító számú tűzvédelmi előadó I. megnevezésű szakképesítés)
- képzési szerződés megléte.

A szakképzés célja

A tűzvédelmi főelőadó szakképzés célja a gazdálkodó szervek és vállalkozások részére szakismerettel rendelkező, rendszerszemléletű tűzvédelmi koncepció kialakítására és önálló ellátására alkalmas szakemberek felkészítése.

A képzés fő feladatai

A kitűzött céloknak megfelelően felkészíteni a képzés résztvevőit:

- munkavállalóként és vállalkozóként különböző építmények, létesítmények, tevékenységek rendszerszemléletű tűzvédelmi biztonságának önálló szakszerű elemzésére és értékelésére,
- a szükséges, illetve az igényelt védelmi koncepció kialakítására továbbá tűzvédelmi rendszer megszervezésére, működtetésére és irányítására,
- tűzvédelmi oktatás és szakvizsgáztatás megszervezésére és lebonyolítására.

A szakképzés szakmai követelményei

A tűzvédelmi főelőadó a képzés során kapjon ismereteket a tűzvédelmi feladatok végrehajtásáról, valamint a kapcsolódó szervezési, irányítási és végrehajtási tevékenységről.

Tudja elvégezni:

- a munkáltató vagy szolgáltatást igénybevevő szerv tűzvédelmi tevékenységének szabályozását, tervezését, szervezését, irányítását,
- beosztott munkatársai tevékenységének irányítását,
- az alárendelt szerveknél működő tűzvédelmi szakemberek tevékenységének irányítását, felügyeletét, ellenőrzését,
- az együttműködő védelmi munkatársakkal és a tűzoltósággal történő kapcsolattartást,
- a létesítményi tűzoltóság működésének szervezését, felkészítésük és működésük ellenőrzését,
- a tűzvédelmi iratok szakszerű készítését és kezelését,
- a dolgozók tűzvédelmi oktatásának, továbbképzésének és a tűzvédelmi szakvizsgáztatás megszervezését és végzését,
- a tűzvédelmi vállalkozó tevékenységének értékelését,
- a gazdálkodó szerv tűzvédelmi, biztonsági viszonyainak elemzését és értékelését,
- a gazdálkodó szerv tűzvédelmi ügyekben történő képviselését.

A fenti tevékenység szakszerű végrehajtásához tudja:

- a kötelező vagy igényelt erő, eszköz meghatározását,
- kiválasztani a védelmi koncepcióhoz igazított szükséges eszközöket,
- elkészíteni a létesítmények tűzoltási és műszaki mentési terveit,
- az üzemszerű tevékenység során keletkező tüzek oltásához és a műszaki mentésekhez szükséges tárgyi és személyi feltételek kidolgozását,
- a helyi tűzvédelmi igények meghatározását,
- a helyi tűzvédelmi igények által determinált védelmi elemeket rendszerbe szervezni,
- tűzvédelmi tervfejezet és dokumentáció elkészítését.

Képzési követelmények a szakmai feladatcsoportok (tantárgyak) szerint

Tűzoltási ismeretek:

A tűzvédelmi főelőadó:

- ismerje a tűzoltásban résztvevő helyi erők, eszközök mértékének számítását,
- legyen felkészült a tűzoltás és műszaki mentés feladatrendszerének ismeretében a tűzoltási tevékenység szabályai alkalmazására.

Tűzoltó-technikai műszaki ismeretek:

A tűzvédelmi főelőadó:

- ismerje a műszaki mentések gépeit,
- ismerje a tűzoltáshoz szükséges gépeket, berendezéseket,

Tűz elleni védelem tervezése, szervezése:

A tűzvédelmi főelőadó

- ismerje a tűzvédelmi rendszer elemeit és hiányosságait, valamint a rendszer sajátosságait,
- legyen tisztában a tűzvédelmi rendszer és más védelmi rendszerek kapcsolatával és együttműködési lehetőségeivel,
- ismerje a tűzvédelmi tervfejezet, dokumentáció, műszaki leírás tartalmi követelményeit,
- ismerje az építmények létesítési tűzvédelmére vonatkozó méretezési szabályokat,
- legyen tisztában a tűzvédelmi belső ellenőrzés szerepével, követelményeivel, módszereivel,
- legyen tisztában a tűzvédelmi rendszerrel kapcsolatos információ szükséglettel,
- ismerje a tűzvédelmi szakvizsgáztatásra való felkészítést, a szakvizsgáztatás rendszerét,
- ismerje a szakértői tevékenység szerepét és szabályait a tűzvédelemben,
- ismerje a tűzvédelmi tevékenységéhez kapcsolódó legfontosabb polgári jogi ismereteket,
- ismerje a védelmi igazgatás rendszerét és a munkahelyi védelmi szervezetek feladatait, működését.

A szakképesítéssel betölthető munkakörök

A vonatkozó belügyminiszteri rendeletben meghatározott azon munkakörök, amelyek a tűzvédelmi főelőadó szakképesítéssel betölthetők.

A tűzvédelmi főelőadó szakképesítéssel rendelkezők főbb munkaterületei

A gazdálkodó tevékenységet folytató magánszemélyek, jogi személyek, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek tűzvédelmi tevékenységének szervezése, irányítása és ellenőrzése. Munkavállalóként és vállalkozóként tűzvédelmi szempontból akár a

legveszélyesebb létesítményekben is a tevékenységek rendszerszemléletű tűzvédelmi biztonságának önálló, szakszerű elemzése és értékelése. A szükséges, illetve igényelt védelmi koncepció kialakítása, továbbá a tűzvédelmi rendszer működtetése, irányítása.

A különböző biztonsági területekkel való konstruktív együttműködés. A kötelező tűzvédelmi szabályok alkalmazása, érvényesítése. A tűzvédelem helyi szabályozásának elkészítése és naprakészen tartása. A munkavállalók tűzvédelmi oktatásának és felvilágosításának végzése, segédanyagok készítése.

A tűzvédelemmel összefüggő adminisztrációs feladatok ellátása. A munkahely tűzvédelmi szervezetének kialakításában való közreműködés. Nagy méretű és különösen veszélyes gazdálkodó szervezeteknél a tűzvédelmi szervezet tevékenységének szervezése és irányítása.

A képzés struktúrája:

A képzés 6 hónap alatt, levelező formában kerül megszervezésre és szakmai vizsgával zárul. Összes óraszám: 212 óra, ebből az elmélet aránya: 70 %, a gyakorlat aránya: 30 %

A szakmai vizsgáztatásra vonatkozó előírások

A szakmai vizsgát a belügyminiszter által feljogosított intézményben és az intézmény mellett működő vizsgabizottságok előtt a 26/2001. (VII. 27.) OM rendelet előírásai szerint kell letenni.

A szakmai vizsgára bocsátás feltételei

- A szakképzés központi képzési programjában meghatározott feladatcsoportok követelményeinek megfelelő ismeretanyagból a tanulmányi kötelezettségek teljesítése,
- A képzésben való kötelező részvétel,
- A szakképzés oktatási tematikájában meghatározott házi feladatok eredményes teljesítése.

6.2.6. Katasztrófavédelmi előadó szakképzés

A képzés szabályozásának jogi háttere:

A szakmai képzés a szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvény, valamint e törvény hatályos végrehajtási rendeletei alapján szervezhető. A szervezés során figyelembe kell venni a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és a polgári szervek szakmai igényeit.

A képzést érintő jogszabályok

- A katasztrófa elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 1999. Évi LXXIV. törvény és végrehajtási rendeletei.
- A polgári védelemről szóló 1996. évi XXXVII. törvény és végrehajtási rendeletei.
- A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény és végrehajtási rendeletei.
- Az 1993. évi CX. törvény a honvédelemről.
- A hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, a tűzoltóságoknál, valamint az ez irányú szakágazatban foglalkoztatottak képzési követelményeiről és képzési rendszeréről szóló BM rendelet,
- Az egyes szakképzések szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról szóló BM rendelet.

A képzés szervezésének feltételei

Személyi feltételek

A szakképzés során szakmai tantárgyat, valamint a szakmai alapozó tantárgyat a képzés szakirányának megfelelő felsőfokú végzettségű személy taníthat, gyakorlati képzést oktatóként (mentorként) legalább középfokú szakmai végzettséggel - hároméves szakmai gyakorlattal - rendelkező személy végezhet.

A képzésben részvétel feltételei: Érettségi bizonyítvány.

A képzés célja:

A katasztrófavédelmi előadó képzés célja, hogy a képzésben résztvevő katasztrófavédelmi és polgári védelmi ismeretei alapján legyen képes:

- a polgári szerveknél - jogszabály alapján kiemelt szervek kivételével - katasztrófavédelmi, polgári védelmi szakfeladatok ellátására,
- a közigazgatásban, a jogszabályban meghatározott kiemelt polgári szerveknél, a fegyveres és rendvédelmi szerveknél a szakterületnek megfelelő katasztrófavédelmi, polgári védelmi feladatok beosztott munkatársként történő végzésére.

A szakképzés fő feladatai:

- nyújtson a katasztrófa- és polgári védelmi munkakör végzéséhez szükséges korszerű ismereteket,
- ismertesse meg a vezetés és szervezés módszereit, sajátosságait,

- készítsen fel a katasztrófa- és polgári védelem szakterületei eredményes műveléséhez szükséges tevékenység végzésének szabályaira, a szabályozás rendszerének, valamint a munkáltató feladatainak ismeretére,
- növelje a képzésben résztvevők azon igényét, hogy szakmai tudásukat folyamatosan bővítsék.

A képzés szakmai követelményei

Képzési követelmények a szakma gyakorlása terén: A katasztrófavédelmi előadó a képzés során kapjon ismereteket a katasztrófavédelmi és polgári védelmi feladatok végrehajtásáról, valamint a kapcsolódó szervezési, irányítási és végrehajtási tevékenységről.

Legyen képes:

- a munkáltató szerv katasztrófavédelmi, polgári védelmi feladatainak szervezésére és végzésére,
- előkészíteni a munkáltató szerv katasztrófavédelmi és polgári védelmi terveinek szakmai anyagait, összeállítani és naprakészen tartani a terveket,
- közreműködni a polgári védelmi szakalegységek és a munkavállalók felkészítésében,
- közreműködni a lakosság katasztrófavédelmi felkészítésében, tájékoztatásában,
- szakmai kapcsolat tartására a katasztrófavédelmi, polgári védelmi feladatok végrehajtásában együttműködő szervezetekkel,
- elkészíteni és értelmezni a mentés, mentesítés munkálataival összefüggő dokumentációkat,
- elvégezni a mentés, mentesítés eszközeinek kiválasztását, előkészítését, ellenőrzését,
- végrehajtani az anyag- és eszközkészletek szabályos kezelését, nyilvántartását,
- az eszközök, felszerelések műszaki állapotának ellenőrzésére, karbantartásának végrehajtására.

A fenti tevékenység szakszerű végrehajtásához legyen képes

- értelmezni és alkalmazni a jogszabályokban előírt, katasztrófavédelemmel és polgári védelemmel kapcsolatos rendelkezéseket,
- alkalmazni a munkájához kapcsolódó vezetési, szervezési és pedagógiai módszereket,
- felismerni a végrehajtás során előforduló baleseti okokat, és az egészségre káros hatásokat, betartani a munka- és egészségvédelmi, a környezetvédelmi, a tűzvédelmi, vagyonvédelmi, valamint a balesetelhárítási előírásokat.

Képzési követelmények a szakmai feladatcsoportok szerint

Általános jog és igazgatás ismeretek:

- ismerje a Magyar Köztársaság államszervezetét, az államigazgatási eljárás elveit, szabályait,
- ismerje a katasztrófa- és polgári védelmi törvényt és a kapcsolódó jogszabályok, szabályozók alkalmazását,
- ismerje a katasztrófa- és polgári védelem nemzetközi egyezményeit, ajánlásait, egyezségokmányait.

Vezetés és szervezés ismeretek:

- legyen tájékozott a vezetéselmélet alapfogalmairól,
- ismerje az ellenőrző tevékenység folyamatát és módszereit,
- legyen tisztában a vezetés emberi tényezőivel,
- ismerje a katasztrófa- és polgári védelem vezetési rendszerét,
- legyen tájékozott a katasztrófavédelmi és polgári védelmi feladatok finanszírozásának szabályaival,
- ismerje az anyagok tárolásával kapcsolatos szabályzókat,
- ismerje az ügyiratkészítés és kezelés alapvető szabályait,
- ismerje a titok- és adatvédelem szabályait.

Biztonságszervezés ismeretek:

- ismerje a munkavállalók biztonsággal kapcsolatos jogait és kötelezettségeit,
- ismerje a biztonságos munkavégzés előírásait,
- legyen tájékozott a munkavédelem jogi szabályozóiról,
- ismerje a tűz elleni védekezés rendszerét, feladatait, működését,
- legyen tisztában a környezet fogalmával, elemeivel, és a környezetvédelem alapvető szabályaival,
- legyen tisztában a katasztrófa - és a polgári védelmi tevékenységek rendészeti és vagyonvédelmi feladataival.

Térképalkalmazás ismeretek:

- tudja használni a térképeket és a tájolót,
- legyen képes a térképen tájékozódni.

Katasztrófavédelmi ismeretek:

- ismerje a nemzeti katasztrófavédelem alapjait,
- ismerje a katasztrófavédelem szervezeti és irányítási rendszerét,

- ismerje a veszélyes anyagokkal és veszélyes technológiákkal kapcsolatos katasztrófavédelmi feladatokat,
- ismerje az ipari balesetek országhatárokon áttérjedő hatásai elleni védekezés rendszerét,
- ismerje a települések besorolásának szabályait és rendjét,
- ismerje az egyes ágazatok valamint a gazdálkodó szervek katasztrófavédelmi, polgári védelmi feladatait,
- ismerje a mentésben való részvétel szabályait,
- ismerje a katasztrófa- és a polgári védelem híradó rendszerét,
- ismerje a katasztrófavédelmi szervek riasztásának és készenlétbe helyezésének elveit.

Polgári védelmi ismeretek:

- ismerje a védelmi felkészítés, ország mozgósítás lényegét,
- ismerje a kitelepítés-befogadás elveit, feladatait, szervezeteit,
- ismerje a gazdaságmozgósítás rendszerét,
- ismerje a minősített időszakokat és azok tartalmát,
- ismerje a háborúk és konfliktusok jellemzőit, a katonai védelem általános elveit,
- ismerje a belső fegyveres konfliktusok előfordulási lehetőségeit, hatásait,
- ismerje a polgári védelem riasztási, értesítési és tájékoztatási rendszerét,
- ismerje a polgári védelmi felkészítés rendszerét,
- ismerje a prevenciós időszak lakosságfelkészítési rendszerét, módjait,
- ismerje a polgári védelmi tervezési feladatokat,
- ismerje a polgári védelmi szervezeteket, azok alkalmazási elveit,
- ismerje a lakosság- és az anyagi javak védelmének feladatait,
- ismerje a műszaki védelem alapfogalmait, elveit és a műszaki helyzetértékelést,
- ismerje az életvédelmi létesítmények típusait,
- legyen tisztában a közegészségügy és járványvédelem, valamint az állat- és növényvédelem alapjaival, az egészségügyi szervezetek polgári védelmi feladataival, felszereléseivel,
- ismerje a kölcsönös segélynyújtás szabályait.

A szakképzéssel betölthető munkakörök

- polgári-, közigazgatási-, és rendvédelmi szerveknél, fegyveres erőknél létrehozott alapfokú képesítéshez kötött katasztrófavédelmi munkakörök;
- polgári-, közigazgatási-, és rendvédelmi szerveknél fegyveres erőknél létrehozott alapfokú képesítéshez kötött polgári védelmi munkakörök.

A katasztrófavédelmi előadó szakképzéssel rendelkezők főbb munkaterületei

A polgári szerveknél - jogszabály alapján kiemelt szervek kivételével - katasztrófavédelmi, polgári védelmi szakfeladatok önálló ellátása. A védelmi közigazgatásban, a jogszabályban meghatározott kiemelt polgári és rendvédelmi, szerveknél,

fegyveres erőknél a szakterületnek megfelelő katasztrófavédelmi, polgári védelmi feladatok beosztott munkatársként történő végzése. A katasztrófavédelmi és polgári védelmi tervek szakmai anyagainak előkészítése elkészítése, naprakészségének fenntartása. A békeidőszaki és minősített időszak polgári védelmi feladatok tervezése, szervezése. A munkavállalók polgári védelmi felkészítésének előkészítése, közreműködés a képzés végrehajtásában A lakosság felkészítésével és tájékoztatásával kapcsolatos feladatok szervezésében való közreműködés. A polgári védelmi feladatok végrehajtásában együttműködő szervezetek feladatainak koordinálása. A polgári védelmi szervezetek megalakítására javaslat kidolgozása, közreműködés a szervezetek megalakításában és logisztikai biztosításában. A polgári védelmi szakalegységek felkészítésében való közreműködés. A jogszabályokban előírt, katasztrófavédelemmel és polgári védelemmel kapcsolatos intézkedések, rendelkezések előkészítése, alkalmazása.

A képzés struktúrája

A képzés 10 egyhetes berendeléssel kerül megszervezésre és szakmai vizsgával zárul. Összes óraszám: 334 óra, ebből az elmélet aránya: 65 %, a gyakorlat aránya: 35 %.

A szakmai vizsgáztatásra vonatkozó előírások

A szakmai vizsgát a belügyminiszter által feljogosított intézményben és az intézmény mellett működő vizsgabizottságok előtt a 26/2001. (VII. 27.) OM rendelet előírásai szerint kell letenni.

A szakmai vizsgára bocsátás feltételei

- A képzésen való kötelező részvétel
- A szakmai alapozó feladatcsoportok (tantárgyak) eredményes teljesítése. Ezek:
- Általános jog és igazgatás
- Vezetés és szervezés
- Biztonságszervezés
- Térképalkalmazás

6.2.7 Katasztrófavédelmi főelőadó szakképzés

A képzés szabályozásának jogi háttere:

A szakmai képzés a szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvény, valamint e törvény hatályos végrehajtási rendeletei alapján szervezhető. A szervezés során figyelembe kell venni a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és a polgári szervek szakmai igényeit.

A katasztrófa elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéséről szóló 1999. Évi LXXIV. törvény és végrehajtási rendeletei;

A polgári védelemről szóló 1996. évi XXXVII. törvény és végrehajtási rendeletei;
 A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény és végrehajtási rendeletei;
 1993. évi CX. törvény, a honvédelemről;
 A hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, a tűzoltóságoknál, valamint az ez irányú szakágazatban foglalkoztatottak képesítési követelményeiről és képzési rendszeréről szóló BM rendelet,
 Az egyes szakképzések szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról szóló BM rendelet.

A képzést érintő jogszabályok:

- A katasztrófa elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéséről szóló 1999. Évi LXXIV. törvény és végrehajtási rendeletei.
- A polgári védelemről szóló 1996. évi XXXVII. törvény és végrehajtási rendeletei.
- A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény és végrehajtási rendeletei.
- Az 1993. évi CX. törvény a honvédelemről.
- A hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, a tűzoltóságoknál, valamint az ez irányú szakágazatban foglalkoztatottak képesítési követelményeiről és képzési rendszeréről szóló BM rendelet,
- Az egyes szakképzések szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról szóló BM rendelet.

A képzés szervezésének feltételei

Személyi feltételek

A szakképzés során szakmai tantárgyat, valamint a szakmai alapozó tantárgyat a képzés szakirányának megfelelő felsőfokú végzettségű személy taníthat, gyakorlati képzést oktatóként legalább középfokú szakmai végzettséggel - hároméves szakmai gyakorlattal - rendelkező személy végezhet.

A képzésben való részvétel feltételei: Érettségi bizonyítvány.

A képzés célja

A katasztrófavédelmi főelőadó képzés célja, hogy a képzésben résztvevő előképzettsége, általános- és szakmai műveltsége, katasztrófavédelmi- és polgári védelmi ismeretei alapján legyen képes polgári szerv katasztrófa- és polgári védelmi feladatainak önálló tervezésére, szervezésére és irányítására, valamint legyen alkalmas és nyitott a katasztrófa elleni védelembe bevont szervekkel, szervezetekkel az együttműködési feladatok teljesítésére.

A szakképzés fő feladatai

- nyújtson a katasztrófa- és polgári védelmi munkakör végzéséhez szükséges korszerű ismereteket;
- ismerjék meg a vezetés és szervezés módszereit, sajátosságait, pedagógiai vonatkozásait;
- készítse fel a katasztrófa- és polgári védelem szakterületei eredményes működéséhez szükséges tevékenység végzésének szabályaira, a szabályozás rendszerének, valamint a munkáltató szerv feladatainak ismeretére;
- növelje a képzésben résztvevők azon igényét, hogy szakmai tudásukat folyamatosan bővítsék.

A képzés szakmai követelményei

Képzési követelmények a szakma gyakorlása terén: A katasztrófavédelmi főelőadó a képzés során kapjon ismereteket a katasztrófavédelmi és polgári védelmi feladatok végrehajtásáról, valamint a kapcsolódó szervezési, irányítási kommunikációs és felkészítés- módszertani tevékenységről.

Legyen képes elvégezni:

- a munkáltató szerv katasztrófavédelmi, polgári védelmi tevékenységének irányítását, szervezését,
- beosztott munkatársai munkájának megszervezését,
- az alárendelt szervek védelmi tevékenységének irányítását, felügyeletét, ellenőrzését,
- az együttműködő szervekkel történő kapcsolattartást,
- a katasztrófavédelmi és polgári védelmi tervek elkészítését, tervrendszerek kezelését, naprakészen tartását,
- a polgári védelmi szervezetek megalakítását, felkészítését, alkalmazásában történő közreműködést,
- a dolgozók és az érintett lakosság katasztrófavédelmi, polgári védelmi felkészítését és tájékoztatását.

A fenti tevékenység szakszerű végrehajtásához legyen képes:

- értelmezni és alkalmazni a katasztrófavédelmi és polgári védelmi jogszabályokat, meghatározni az azokból adódó feladatokat,
- értelmezni és kezelni a veszélyhelyzet-kezelési munkában használt dokumentumokat,
- megválasztani a feladatok megoldásához szükséges katasztrófavédelmi szakfelszereléseket, gépeket, anyagokat valamint ezek használatához szükséges felderítő, és műszaki felszereléseket,
- ellenőrizni a felszerelések, anyagok eszközök, készletek tárolásának, kezelésének, nyilvántartásának karbantartásának végrehajtását,

- értelmezni és elkészíteni a katasztrófavédelmi és polgári védelmi feladatok tervezésével kapcsolatos dokumentációkat,
- felismerni a szakma gyakorlása során előforduló baleseti okokat és az egészségre káros hatásokat,
- betartani a munka és egészségvédelmi, valamint a baleset elhárítási előírásokat,
- betartani az általános katasztrófavédelmi és polgári védelmi tevékenység során felmerülő környezetvédelmi követelményeket.
- tevékenysége során alkalmazni a tűzvédelmi jogszabályok előírásait.

Képzési követelmények a szakmai feladatsoportok (tantárgyak) szerint

Általános jogi és igazgatási ismeretek:

- ismerje a Magyar Köztársaság államszervezetét, az államigazgatási eljárás általános szabályait,
- legyen tisztában az önkormányzatok szervezetével, feladataival, működésével,
- ismerje a katasztrófa- és polgári védelmi törvényt és a kapcsolódó jogszabályok, szabályozók alkalmazását,
- a katasztrófa- és polgári védelem ágazati szabályozását,
- ismerje a polgári lakosság védelméről szóló nemzetközi egyezményeket, katasztrófa- és polgári védelem nemzetközi egyezményeit, ajánlásait, egyezségokmányait,
- ismerje az állami- és közigazgatási szervek, valamint a polgári szervek katasztrófa- és polgári védelmi feladatait meghatározó jogszabályokat,
- legyen tisztában a katasztrófa - és polgári védelmi feladatokban közreműködő szervek és szervezetek jogszabályok alapján meghatározott feladataival,
- ismerje a titokvédelmi törvény rendelkezéseit,
- legyen tisztában az anyagok tárolásának, kezelésének nyilvántartásának szabályaival.

Vezetés és szervezés ismeretek:

- ismerje a vezetés társadalmi szerepét, jelentőségét, a vezetés- és szervezéstudomány elveit a vezetéselmélet alapfogalmait,
- tudja alkalmazni a vezetés döntés-előkészítő rendszerét,
- legyen jártas az ellenőrző tevékenység folyamatában és módszereiben,
- legyen tisztában a vezetés emberi tényezőivel,
- ismerje a katasztrófa- és polgári védelem sajátos vezetési rendszerét,
- tudja alkalmazni a számítástechnikát a vezetői munka támogatásában.

Tűzvédelmi ismeretek:

- ismerje a tűz elleni védekezés rendszerét, a tűzoltóság szervezetét és működését,
- ismerje az önkormányzatok és a gazdálkodó szervek tűzvédelmi feladatait,

- ismerje a létesítés és használat általános tűzvédelmi szabályait, a tűzveszélyességi osztályokat,
- ismerje a tűzoltás és műszaki mentés feladatait, megszervezésének szabályait. ismerje a tűzoltó készülékek használatát.

Környezet-, munka- és vagyonvédelmi ismeretek:

- ismerje a környezetvédelem területeit, feladatait, szabályozását, szervezeteit,
- ismerje a katasztrófa- és polgári védelmi szervek környezetvédelmi feladatait,
- ismerje a munkavédelem és a munkaegészségügy fogalmát, rendszerét és a baleset-elhárítás elveit,
- legyen tisztában a biztonságtechnikai alapfogalmakkal,
- ismerje a rendészet és a vagyonvédelem területeit, fő feladatait.

Térképalkalmazás ismeretek:

- ismerje a térképvezetés szabályait,
- ismerje a térképeken és helyszínrajzokon alkalmazott jelöléseket,
- legyen képes térkép és tájoló segítségével tájékozódni,
- legyen képes térképeken és helyszínrajzokon terveket, eseményeket és feladatokat ábrázolni.

Katasztrófa elleni védelem:

- ismerje a katasztrófavédelemben együttműködő szerveket, az együttműködés általános elveit és területeit,
- legyen tisztában a veszélyes anyagok és veszélyes technológiák főbb sajátosságaival, a veszélyességi jelölésekkel,
- ismerje a veszélyhelyzet-elemzés, kockázatbecslés, hatásvizsgálat elveit és módszereit,
- ismerje a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezés rendszerét,
- ismerje a katasztrófavédelem hatósági feladatait,
- tudja alkalmazni a veszélyhelyzet kezelés elveit és módszereit,
- ismerje a katasztrófa- és polgári védelmi felkészítés rendszerét,
- ismerje és tudja alkalmazni a katasztrófa- és polgári védelmi tervezés rendszerét, feladatait,
- ismerje a nemzeti katasztrófavédelem alapjait, a Magyar Köztársaság biztonsági és védelmi rendszerét,
- ismerje a katasztrófavédelem szervezeti és irányítási rendszerét,
- ismerje az ágazatok katasztrófavédelmi feladatait és szervezetét,
- legyen tisztában a települések besorolásának szabályaival és rendjével,
- ismerje a mentésben való részvétel szabályait,
- ismerje a katasztrófa- és a polgári védelem híradó rendszerét,

- ismerje a katasztrófa- és a polgári védelem információszolgáltatási- és kezelési rendszerét,
- ismerje a katasztrófavédelmi szervek riasztásának, készenlétbe helyezésének elveit, feladatait.

Polgári védelmi ismeretek:

- ismerje a védelmi felkészítés és ország mozgósítás lényegét, rendszerét és feladatait, ismerje a gazdaságmozgósítás rendszerét és főbb területeit,
- legyen tisztában a minősített időszakokkal és azok tartalmával,
- ismerje a háborúk és konfliktusok jellemzőit, a katonai védelem általános elveit és a polgári védelmi feladatokat,
- ismerje a belső fegyveres konfliktusok előfordulási lehetőségeit, hatásait, polgári védelmi feladatait,
- ismerje a polgári védelem riasztási, értesítési és tájékoztatási rendszerét,
- ismerje a polgári védelem szervezeti és irányítási rendszerét,
- ismerje az ágazatok polgári védelmi feladatait és szervezetét,
- ismerje a polgári védelmi szervezeteket, azok alkalmazási elveit,
- legyen jártas a polgári védelmi szervezetek tevékenységének szervezésével, irányításával kapcsolatos feladatok végzésében,
- legyen tisztában a lakosság- és anyagi javak védelmének feladataival,
- ismerje az egyéni védelem eszközeit, használatuk és karbantartásuk szabályait,
- ismerje a műszaki védelem rendszerét, elveit, feladatait, eszközeit és módszereit,
- ismerje a műszaki mentés eszközeit, módszereit,
- ismerje az életvédelmi létesítményeket,
- legyen jártas a mentő-, mentesítő tevékenység műszaki biztosításában,
- ismerje a kitelepítés-befogadás elveit, feladatait, szervezeteit,
- ismerje a közegészségügy és járványvédelem, az állat - és növényvédelem alapjait, polgári védelmi feladatait, szervezetét.

A szakképzéssel betölthető munkakörök

- polgári-, közigazgatási-, rendvédelmi szerveknél és fegyveres erőknél létrehozott középfokú képzéshez kötött katasztrófavédelmi munkakörök;
- polgári-, közigazgatási-, rendvédelmi szerveknél és fegyveres erőknél létrehozott középfokú képzéshez kötött polgári védelmi munkakörök.

A katasztrófavédelmi főelőadó szakképzést végzettek főbb munkaterületei

A közigazgatásban, fegyveres erőknél, a rendvédelmi szerveknél, polgári szerveknél katasztrófavédelmi, polgári védelmi feladatok önálló végzése. A beosztott katasztrófavédelmi, polgári védelmi munkatársak munkájának megszervezése. Az alárendelt szervezetek katasztrófavédelmi, polgári védelmi tevékenységének irányítása, a veszélykezelésbe bevont szervezetekkel, szervezetekkel való eredményes együttműködés szervezése és megvalósítása. A

jogszabályban meghatározott katasztrófavédelmi és polgári védelmi információk gyűjtése, kezelése.

Az előírt katasztrófavédelmi és polgári védelmi tervek, tervrendszerek, szakmai anyagok elkészítése, naprakészen tartása. A közigazgatási vezetők, illetve a munkáltató szervek vezetői részére adatok gyűjtése, intézkedések elemzése, a meghatározott jelentések előkészítése. A polgári védelmi feladatok végrehajtásában együttműködő szervezetek feladatainak koordinálása.

A polgári védelmi szervezetek megalakítására javaslat kidolgozása, a szervezetek alkalmazásának irányításában történő közreműködés. A közigazgatásban dolgozók, a rendvédelmi szervek kijelölt állománya valamint az érintett lakosság felkészítésének tervezése, a végrehajtás koordinálása. Szakvélemények, szakmai döntések előkészítése.

A képzés struktúrája

A képzés 14 berendeléssel kerül megszervezésre és szakmai vizsgával zárul. Összes óraszám: 490 óra, ebből az elmélet aránya: 65 %, a gyakorlat aránya: 35 %.

A szakmai vizsgáztatásra vonatkozó előírások

A szakmai vizsgát a belügyminiszter által feljogosított intézményben és az intézmény mellett működő vizsgabizottságok előtt a 26/2001. (VII. 27.) OM rendelet¹²² előírásai szerint kell letenni.

A szakmai vizsgára bocsátás feltételei

A szakképzés központi képzési programjában meghatározott feladatcsoportok követelményeinek megfelelő ismeretanyagból a tanulmányi kötelezettségek teljesítése. Ezek:

- Általános jog és igazgatás
- Vezetés és szervezés
- Tűzvédelem
- Környezet- munka- és vagyónvédelem
- Térképalkalmazás
- A képzésen való kötelező részvétel.

6.3. Következtetések, javaslatok

A magyar tűzoltóképzés hagyományai régi időkre nyúlnak vissza. A múlt század elején elsősorban a Magyar Tűzoltó Szövetség hatáskörébe tartozott a szakma elsajátításának feladata. Különösen a budapesti tűzoltóság tisztjei töltötték be fontos szerepet az ország tűzoltói állományának felkészítésében. A szakmai képzés újraindítása érdekében 1948-ban alakult meg a Tűzoltótiszti Tanalosztály. Ez volt a kezdete a szervezett állami tűzoltótiszt képzésnek. Az intézetnek az évtizedek folyamán több neve is volt, de a cél

¹²² A szakmai vizsgáztatás általános szabályairól és eljárási rendjéről.

változatlan maradt. Az 1970-es évek elején jött létre a BM Akadémia Tűzoltó Tagozata, majd BM Tűzoltótisztképző Iskola, aztán Tűzvédelmi Kiképző Intézet, majd Tűzvédelmi és Kutató Intézet, BM TOP Tűzvédelmi Kiképző Intézet és jelenleg BM Katasztrófavédelmi Oktatási Központ az iskola neve. Az átszervezésektől függetlenül az alapfeladat 2003-ig változatlan maradt: hivatásos, önkéntes és létesítményi tűzoltóságok számára szakemberek képzése.

Az 1980-as évek minőségi fejlődést jelentettek: beindult a hazai felsőfokú tűzvédelmi képzés az Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskolán, ami jelenleg is működő képzési forma. A műszaki irányultság mellett a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki Főiskola Tanárképző szakán műszaki szakoktató szakon és a szegedi Juhász Gyula Pedagógiai Főiskolán kémia-pedagógia szakon a sikeres felvételi vizsgát tett tűzoltók a számukra összeállított speciális tanterv alapján a tűzoltó szaktémák mellett pedagógiai, pszichológiai, gazdasági, kémiai ismereteket is tanulnak.

Az 1990-es években teremtődött meg annak a lehetősége, hogy a tűzoltó képzést, mint államilag elismert szakmai képzést bejegyezzék az Országos Képzési Jegyzékbe. Így 1993-tól a tűzoltóság részére tűzoltó és tűzoltó technikus, a civil tűzvédelmi szakemberek számára pedig tűzvédelmi előadó II, tűzvédelmi előadó I, tűzvédelmi szakelőadó képzési formák jelentették az államilag elismert szakmai képzést. Természetesen az iskola ezek mellett indította a tiszti átképzőt, a tűzvédelmi alapismereti képzést, az önkéntes parancsnoki képzést és egyéb speciális műszaki tanfolyamokat is.

Az 1999. évi katasztrófavédelmi törvény értelmében a tűzoltóság és a polgári védelem országos és megyei szerveit újra összevonták. Ez a változás érintette a Tűzvédelmi Kiképző Intézetet is, mely Katasztrófavédelmi Oktatási Központ lett. Az oktatási miniszter 2002-ben rendeletben törölte az Országos Képzési Jegyzékből a korábbi tűzvédelmi és polgári védelmi képzési formákat és helyettük új szakképesítések kerültek bejegyzésre. Ezek: katasztrófa-és tűzvédelmi technikus, katasztrófa-és tűzvédelmi szervező (tiszt), katasztrófavédelmi előadó, katasztrófavédelmi főelőadó. A tűzoltó technikus képzés megszüntetésével a belügyi vezetésnek az volt a szándéka, hogy tiszti végzettséget csak egyetemi, vagy főiskolai képzés keretében lehessen szerezni. Ezzel a döntéssel viszont a tiszti felkészítés leggyakorlatiasabb formája szűnt meg, ahol a hallgatók 100 %-a gyakorló tűzoltóként vett részt a képzésben¹²³.

A 2003/2004-es tanévtől indult katasztrófavédelmi képzés érdekessége, hogy a katasztrófa- és tűzvédelmi technikus szakra beiskolázott 176 hallgató kivétel nélkül hivatásos önkormányzati tűzoltó. A katasztrófavédelmi szervező (tiszt) szakra jelentkezett 125 hallgatóból 80 fő hivatásos önkormányzati tűzoltó, 40 fő katasztrófavédelmi, 2 fő létesítményi tűzoltó, 1 fő köztisztviselő, 1 fő közalkalmazott, 1 fő önkéntes tűzoltó. A tiszti szakra jelentkezőknél nem a jelentkezés feltétele a tűzoltó szakképesítés, pedig tiszti beosztásba kerülve elláthatnak káresetnél, műszaki mentésnél irányítói feladatokat anélkül, hogy alapfokú végzettségük lenne. Vizsgálva Ausztria és Szlovákia tűzoltóinak képzését arra megállapításra jutottam, hogy mindkét országban a tűzvédelmi felkészítésre helyezik a fő hangsúlyt, a katasztrófa elhárítással kapcsolatos felkészítés továbbképzések formájában történik. A képzéseken a hallgatók gyakorlati oktatásán van a fő hangsúly (70 %). Hazánkban ez az arány 40%. Mint új tagországnak, hazánknak a tűzvédelmi képzés területén is igazodnia

¹²³ Dr Oláh Antal: Változások a tűzvédelmi képzés szabályozásában. Florian exPress, 2003/2, 81-83. oldal

kellene az Uniós normákhoz. Javaslom a tűzvédelmi, katasztrófa védelmi/polgári védelmi szakma és képzés szétválasztását.

A katasztrófavédelmi képzés posztgraduális képzés keretében épüljön a tűzoltó és polgári védelmi szakmákra. A diplomás átképzés (szervező) alapfeltételei között jelenjen meg a tűzoltó szakképesítő elvégzése. Az önkéntes tűzoltóságok tagjait pedig az alapképzésen túl adott beosztások ellátására kellene felkészíteni. A hivatásos és önkéntes tűzoltóságok tűzoltásvezetői és műszaki mentési feladatokat ellátó tagjai részére a szakmai végzettség megszerzése mellett legyen feltétel:

- a szakmai gyakorlat,
- a pszichikai alkalmasság irányítói feladatok ellátásához,
- a vezetői rátermettség is.

4 számú kép.

Mentési gyakorlat.

Forrás: BM KOK.

Minden képzésben növelni szükséges a gyakorlati foglalkozások számát. Ezek megvalósításához szükség van olyan gyakorlati helyszínre, ami közel van az Oktatási Központ objektumához. Kiváló gyakorlati helyszín lehetne például bármilyen, jelenleg használaton kívüli volt szovjet, vagy magyar katonai bázis, ahol meg lehetne valósítani a magyar tűzoltók régi vágyát, egy ideális tűzoltó gyakorlóbázist.

KUTATÓMUNKA ÖSSZEGZÉSE

Magyarországon a szervezettszerű tűzvédelemnek több mint 130 éves hagyományai vannak. Jelenlegi helyzetben a tüzesetekhez átlagosan 25 perc vonulási idő alatt átlagosan 34 kilométert tesznek meg a vonuló tűzoltó gépjárművek. Az unión belül 12-15 perc az átlag vonulási idő, ezt kell elérnie a magyar tűzoltóságoknak is. A szembetűnő különbség okai

között szerepel az is, hogy az utóbbi 50 évben a tűzoltásra képes tűzoltóságok száma 1/5-dére csökkent; jelenleg összesen 142 tűzoltóság védi Magyarország 3090 települését; a rendszerváltás óta sem az állam, sem az önkormányzatok nem tudtak e téren pozitív irányú változást elérni, hiszen a tűz elleni védekezést csak a hivatásos tűzoltóságokkal rendelkező önkormányzatoknak tette a törvény kötelezővé. A tüzesetek döntő többsége a tűz keletkezésének első 15 percében jó eséllyel és kevés kárral felszámolható lenne. Ezért szükséges a tűzoltóságok bővítése, fejlesztése. Ezért első lépcsőben a 15 perces kiérkezési időt célszerű megvalósítandó célként kitűzni. Ezt a jelenlegi területvédelemről a településvédelemre való áttéréssel lehet elérni. A 15 perces kiérkezési időn kívül rekedt települések védelmét kihelyezett őrsök létesítésével és működtetésével, köztisztületi önkéntes tűzoltóságok felállításával, önkéntes tűzoltó egyesületek megerősítésével lehet csak elérni.

Hazánk EU csatlakozásával a határ-menti tűzvédelem átgondolása kényszerpályára került. A kétoldalú nemzetközi egyezmények megkötésekor a határmenti tűzoltási, műszaki mentési együttműködésnek kiemelt szerepet kell kapnia. Az Unió határok két oldalán lévő tűzoltóságok létesítsenek napi kapcsolatot. Mindkét oldal tűzvédelmére, szakmai, emberi kapcsolataira pozitívan hatna az ilyen jellegű együttműködés. Szorgalmazni szükséges a nemzetközi kapcsolatokat, a tüzesetek tapasztalatainak, az új tűzoltás technikai, tűzoltás taktikai megoldások, fejlesztések eredményeinek cseréjét, hasznosítását, azaz a Kormány politikájával összhangban a tűzvédelem területén is fejleszteni szükséges a regionális kapcsolatokat.

Ausztria tűzvédelme az önkéntességen alapul, hivatásos tűzoltóságokat csak az ország hat nagyvárosában alapítottak. A többi városban úgynevezett vegyes rendszer működött. Fizetett alkalmazottak látták el a riasztási feladatokat, a szerek karbantartását. A tűzoltószerekkel kommunális feladatokat is elláttak. A tényleges tűzoltókat csak tűz esetén riasztották.

A tartományok tűzvédelmét alapvetően 6 hivatásos, 323 vállalati, 4560 önkéntes tűzoltóság látja el. Elgondolkodtató, hogy a legkisebb osztrák tartományban közel annyi önkéntes tűzoltó van, mint nálunk hivatásos. Minden tartományban tűzoltóiskola és gyakorlópálya áll a tűzoltók rendelkezésére. Hazánkban egyetlen ilyen iskola működik, a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ.

Az önkéntes tűzoltók alapkiképzése mindenki számára kötelező. A képzés a helyi tűzoltóságokon, a tartományi tűzoltó iskolán és tűzoltóversenyeken történik. A képzés anyagát szövetségi szinten egységesítették, így bárhol az országban alkalmazható, mert a képzés, kiképzés feltételei egységesek, adottak és mindenki számára kötelezőek. Az alap és középszintű vezetők bővített alapkiképzésben részesülnek. Az egységek tűzvizsgálói is különleges kiképzést kapnak feladataik megfelelő szintű ellátásához.

A szolgálatparancsnok helyettestől magasabb beosztású vezetők a bővített alapkiképzésen túl kötelesek úgynevezett parancsnoki képzést végezni, e nélkül az

egységeknél senki sem dolgozhat vezetői beosztásban, mert ezekre az emberekre alapozzák az önkéntes tűzoltóságokat.

Ausztriában az esetleges katasztrófák felszámolására nem hoztak létre külön szervezetet, - lásd. Magyarország - hanem a tűzoltóságok feladatkörét bővítették vele, és létrehoztak egy tűzoltó és mentőszervezetet (FuB Dienst). A szervezet állománya tűzoltókból áll. Az osztrák Alkotmány értelmében a tűzoltóságok finanszírozásáért az önkormányzatok a felelősek. Kivételt képeznek a vállalati tűzoltóságok, amelyek anyagi fedezetét a vállalat tulajdonosának kell biztosítani. A hivatásos tűzoltók alapkiképzése azon a tűzoltóságon történik, ahová a tűzoltót felvették. A képzés időtartama 55 nap, amihez egy három éves csapatszolgálat is tartozik, melynek során a tűzoltó 650 órás kötelező illetve választott képzésben részesül. Ezt követően a három év csapatszolgálat letelte után kezdetét veszi egy újabb 650 órás képzési ciklus, az úgynevezett rendfokozati képzés. E képzés teljesítése után kaphat valaki bármilyen vezetői beosztást. A leendő hivatásos tűzoltótisztnek ehhez még rendelkeznie kell műszaki szakiskolai végzettséggel, vagy diplomával.

A parancsnokképzés magában foglalja azokat a jogi és szervezési ismereteket, amelyekre szükségük lehet a tűzoltóság irányítása során. A képzést pedagógiai és pszichológiai ismeretekkel, veszélyhelyzetek kezelésével gyarapítják. A kiképzés után egy hónappal bizottság előtt szakmai vizsgát kell tenniük. Az eredményes vizsga után kaphatnak vezetői beosztást.

Szlovákia tűzvédelme a Csehszlovák Köztársaság szétválása után átszervezésre került. Az új tűzvédelmi szervezet munkáját a Tűzoltási és Mentési Testület Elnöksége irányítja, melynek háttérintézményeként működik a Tűzvizsgáló és Kutatóintézet, a Tűzoltó Szakközépiskola, a fővárosi Tűzoltási és Mentési Egység, valamint a Tűzoltási és Mentési Testület három mentőosztaga. Szlovákia hivatásos tűzoltói állami alkalmazottak. Valamennyiük számára kötelező az alapfokú tűzoltó tanfolyam elvégzése, ahol alapszinten ismerkednek meg a szakmával. A tanfolyam sikeres elvégzése után alkalmassá válnak parancsnoki irányítás mellett tűzoltásra, műszaki mentésre.

Meg kell említeni, hogy Szlovákiában sem hoztak létre a katasztrófák elhárítására külön szervezetet, hanem a feladatot a tűzoltóság elsődleges beavatkozási tevékenységi körébe sorolták. Ezért a három, katonákból álló polgári védelmi egységet 2003-ban a tűzoltóság állományába helyezték át. Így az ország nyugati, középső, keleti részén elhelyezkedő egységek korábbi feladatai kiegészültek a kiemelt tüzesetek, műszaki mentések felszámolásával. A mentőegységek felszerelése lehetővé teszi a hatékony beavatkozást nemcsak tüzeseteknél, műszaki mentéseknél, hanem árvíz, különféle vízi balesetek, szélsőséges időjárási viszonyok, ökológiai balesetek felszámolásánál, valamint bajbajutott személyek magasból, mélyből történő mentésénél is. Vegyi baleseteknél a veszélyes anyag felismerését, analizálását is képesek elvégezni.

A közigazgatási reformot követve Szlovákiát tűzvédelmi szempontok alapján is átszervezték. Az országot 8 kerületi Igazgatóságra osztották, amelyek veszélyhelyzeti központokat működtetnek működési területükön. Feladatuk továbbá irányítani és felügyelni az 51 Járási Igazgatóság munkáját. A Járási Igazgatóságokhoz további 107 tűzoltóállomás és annak tűzoltóállománya tartozik. A 24/48 órás szolgálati rendszerben dolgozó beavatkozók szolgálatsszervezését jelentősen nehezíti a szűk állomány, melyet az állam nem létszámemeléssel, hanem adminisztratív eszközökkel igyekszik megoldani, gyakran lehetetlen feladat elé állítva a vezetői állományt.

A Szlovák Köztársaság Önkéntes Tűzoltósága jelenleg 98.000 tagot számlál. A tagság 2.290 önkéntes egyesületbe tömörülve végzi feladatát. A szervezet szakmai munkáját 8 kerületi és 67 járási bizottság felügyeli. Az önkéntesek feladata ellátni a községi tűzvédelmi, tűz megelőzési feladatokat, továbbá együttműködni a tűzvédelem állami szintű szervezeteivel, a hivatásos tűzoltóságokkal. A Szlovák Önkéntes Tűzoltóság tagjai kiképzését saját oktatási intézményében hajtja végre. Az utánpótlást pedig 11.000 ifjúsági tűzoltó tűzvédelmi kiképzésével biztosítják.

Az Európai Unió egységes terület, statisztikai osztályozási rendszeréhez igazodva hazánk olyan struktúrát alakított ki, amelynek keretében az ország és a több mint 3.000 közigazgatási egységből álló települési szint között a meglévő megyerendszer mellett 7 területi egységből álló regionális és 150 területi egységből álló kistérségi, nem közigazgatási területi szint jött létre. A kistérségi szinten is működő állami szervek többségét regionális, vagy megyei szintű államigazgatás meghatározott területre kiterjedő, illetékességgel rendelkező városi, körzeti egységek alkotják. Ilyenek például a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok. Ilyenek lehetnek a kihelyezett őrök is. A régiós struktúrák változtatása, kialakítása abban az esetben is szükséges lenne, ha a területi önkormányzati rendszer kerete a megye marad. Ha azonban a megyei önkormányzatok helyett regionális önkormányzatok alakulnak, akkor ehhez a regionális önkormányzati térszerkezethez kell igazítani a dekoncentrált szervezetrendszer területi struktúráját is. A regionalizáció irányába történő elmozdulást jelzi, hogy a megyei struktúra változatlan fenntartása mellett sor került egyes megyei illetékességű szervek felruházása olyan feladatokkal, amelyek ellátása több megyére is kiterjed. Például Regionális Műszaki Mentbázisok kialakítása a tűzoltóságok illetékességi területén.

Vizsgálva Ausztria és Szlovákia tűzoltóinak képzését arra megállapításra jutottam, hogy mindkét országban a tűzvédelmi felkészítésre helyezik a fő hangsúly, a katasztrófa elhárítással kapcsolatos felkészítés továbbképzések formájában történik. A képzéseken a hallgatók gyakorlati oktatásán van a fő hangsúly (70 %). Hazánkban ez az arány 40%. Mint új tagországnak, hazánkban a tűzvédelmi képzés területén is igazodnia kellene az Uniós normákhoz. Ezért javaslom a tűzvédelmi, katasztrófa védelmi/polgári védelmi szakma és képzés szétválasztását. A katasztrófavédelmi képzés posztgraduális képzés keretében épüljön a tűzoltó és polgári védelmi szakmákra. A diplomás átképzés (szervező) alapfeltételei között jelenjen meg a tűzoltó szakképesítő elvégzése. Az önkéntes tűzoltóságok tagjait pedig az

alapképzésen túl adott beosztások ellátására kellene felkészíteni. Ezek megvalósításához szükség van olyan gyakorlati helyszínre, ami közel van az Oktatási Központ objektumához. Kiváló gyakorlati helyszín lehetne egy volt katonai bázis, ahol meg lehetne valósítani a magyar tűzoltók régi vágyát, egy ideális tűzoltó gyakorlóbázist.

ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

Értekezésem alapján kérem tudományos eredményként elfogadni, hogy:

1. **Kidolgoztam** egyféle irányítási modellt a hazai tűzvédelemre vonatkozóan, amely a várható közigazgatási reformra való tekintettel országos és régiós irányítási rendszeren alapul.
2. A határmenti tűzvédelmi feladatokra vonatkozó elemzésem alapján **bizonyítottam**, hogy az általam vizsgált országokkal - Szlovákia, Ausztria - a regionális együttműködés helyi szinten valósuljon meg a tűzoltás, műszaki mentés területén, melynek ki kell terjednie a jelzésre, a riasztásra, a kölcsönös tájékoztatásra és a valós segítségnyújtásra.
3. **Igazoltam**, hogy a tűz elleni védekezés önállóan is beilleszthető a nemzetközi integrációs folyamatokba, a nemzetközi együttműködés keretében pedig kiemelt jelentősége van a térségi tűzvédelemnek.
4. **Kimutattam** annak célszerűségét, hogy a várható közigazgatás reformja során a régiókban a tűzvédelmi igazgatást a régiós tűzoltószövetségek, a helyi szintű tűzvédelmi igazgatást a területi tűzoltószövetségek lássák el, mert ezzel a tűzvédelmi követelménytámasztás és érvényesítés egységessé, következetessé válna.
5. **Kimutattam**, hogy a jelenlegi képzési rendszerből kiindulva a hatékonyság érdekében célszerű visszatérni az önálló tűzvédelmi és polgári védelmi képzésre, valamint továbbfolytatni a katasztrófavédelmi képzést kiegészítő tantárgyként.

AJÁNLÁSOK

Az úgynevezett hatásköri és az önkormányzati törvény előnytelenül osztotta meg a tűzvédelmi kötelezettségek körét, amelynek következtében nem tud érvényesülni egyenlő mértékben az állampolgárok biztonsága, a biztonságos életfeltételekhez való joga. Ezért javaslom, hogy jogszabály-módosítást követően a tűzvédelem legyen az önkormányzatok kötelező közzolgálati feladata, amely alapját képezheti a magyar tűzvédelem településcentrikus kialakításának.

A határmenti együttműködés kutatásának eredményeképpen arra a következtetésre jutottam, hogy az Uniós belső határok közelében lévő tűzoltóságok együttműködése elengedhetetlen a szükséges és elégséges tűzvédelem biztosításához. Ennek megvalósulása

érdekében javaslom felülvizsgálni a meglévő együttműködési megállapodásokat, illetve a szükséges mértékben kezdeményezni azok kialakítását.

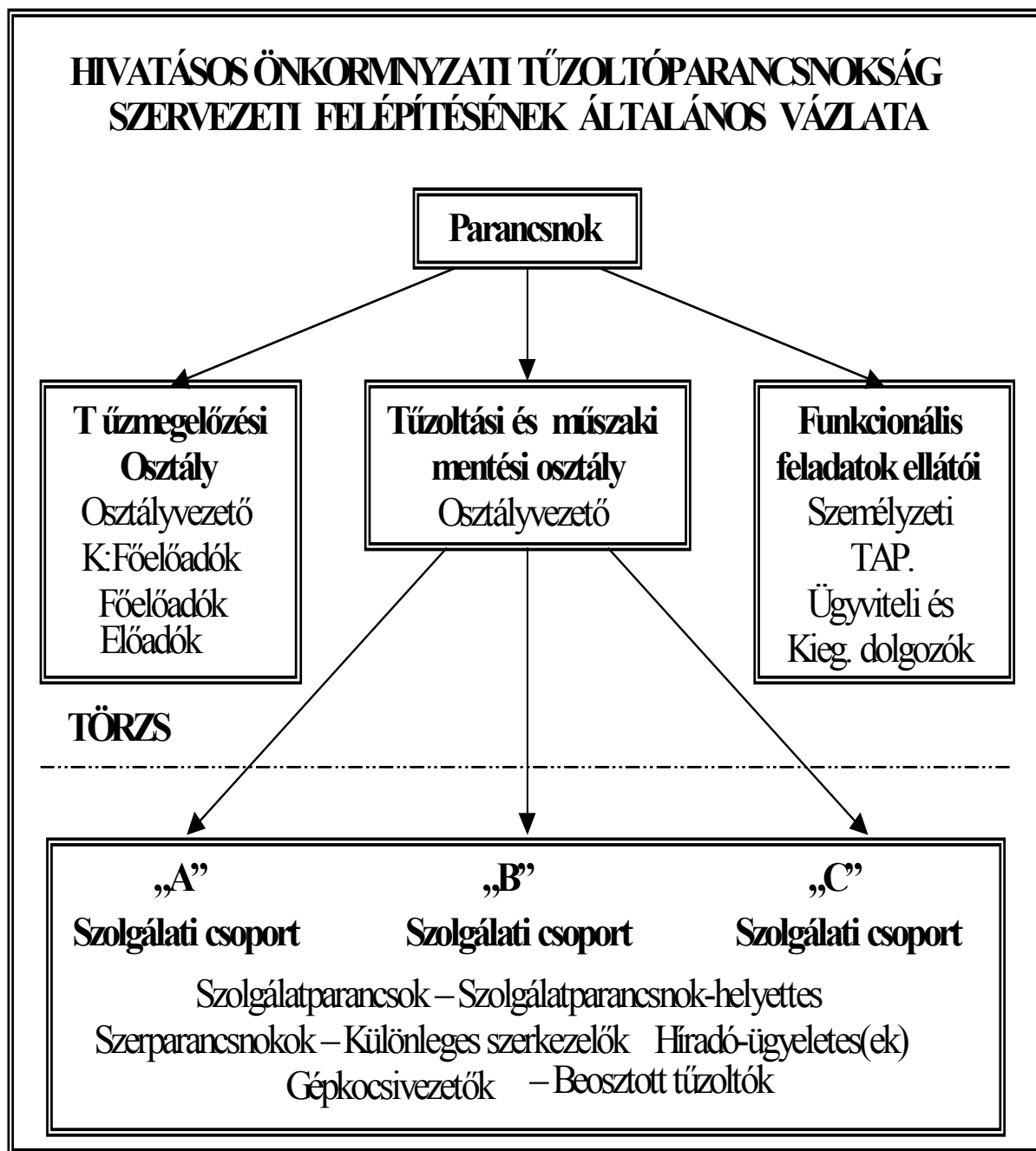
Értekezésem alapját képezheti több jogszabály módosításának, illetve belső szabályozók kidolgozásának.

Az értekezésemben megfogalmazottak alapján javaslom, hogy a tűzoltóság fejlesztési programjában vegyék figyelembe a diszlokációra, valamint a létszámfejlesztésre tett javaslataimat.

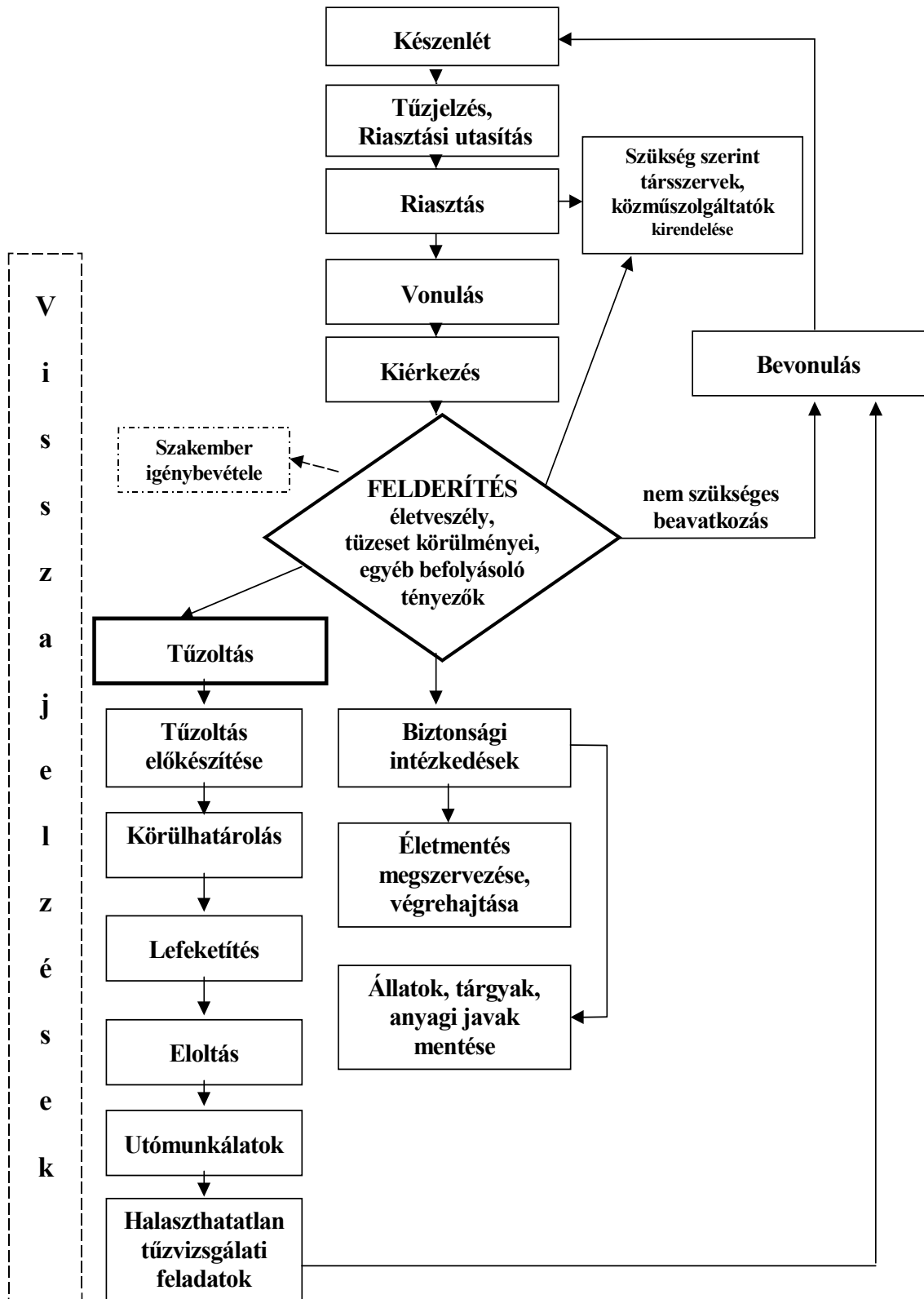
TOVÁBBI KUTATÁST IGÉNYLŐ IRÁNYVONALAK

Jogi és gazdasági szakértők bevonásával javaslom áttekinteni a tűzoltóság jelenlegi finanszírozási rendszerét, tekintettel a műszaki-technikai fejlesztésekre fordítható pénzeszközök, pályázatok, lehetőségek vonatkozásában, mivel kutatásom során arra a következtetésre jutottam, hogy a jelenlegi finanszírozási rendszer indokolatlanul nagy terheket ró a tűzvédelem területén mind az állami, mind az önkormányzati oldalra.

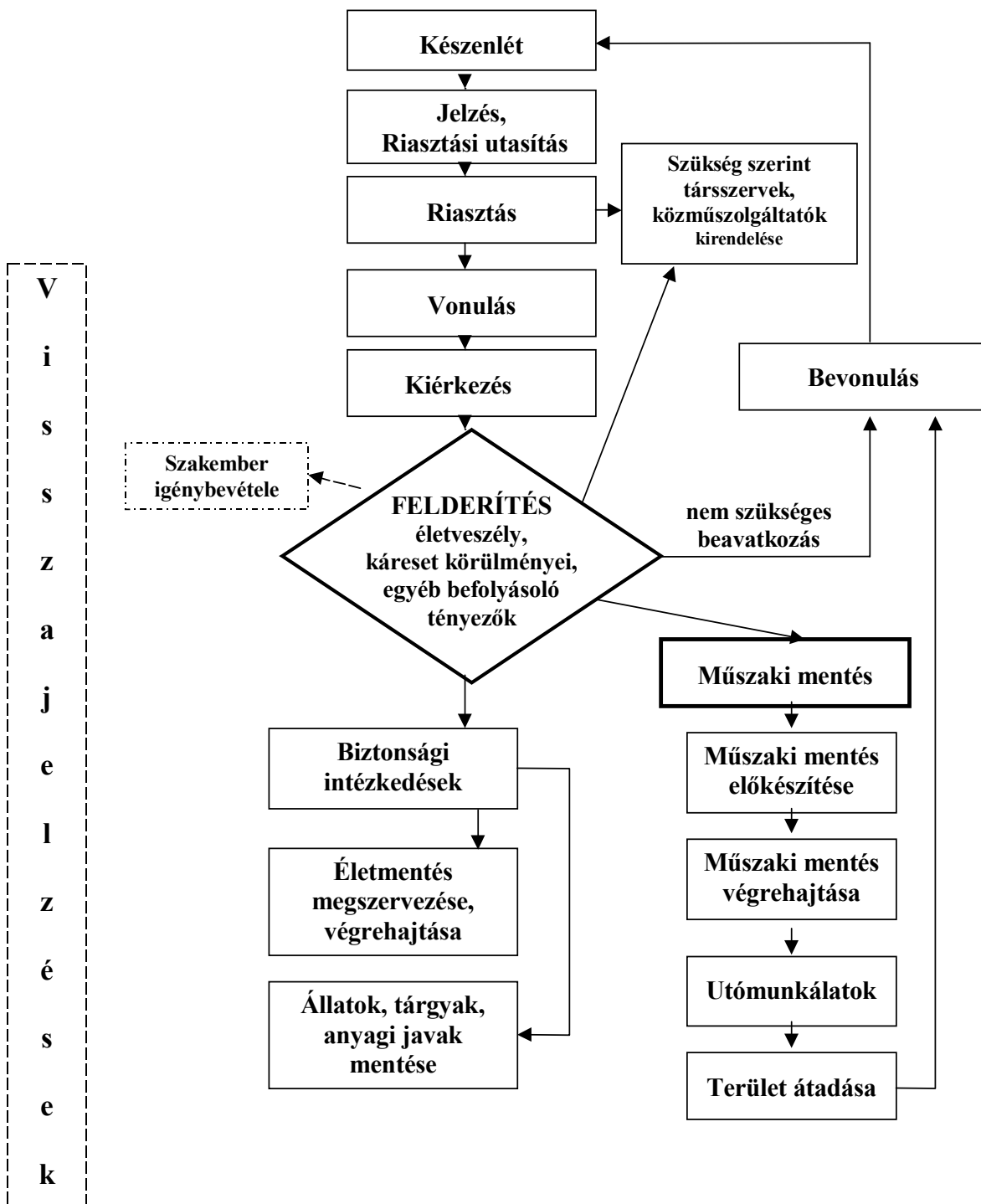
MELLÉKLETEK

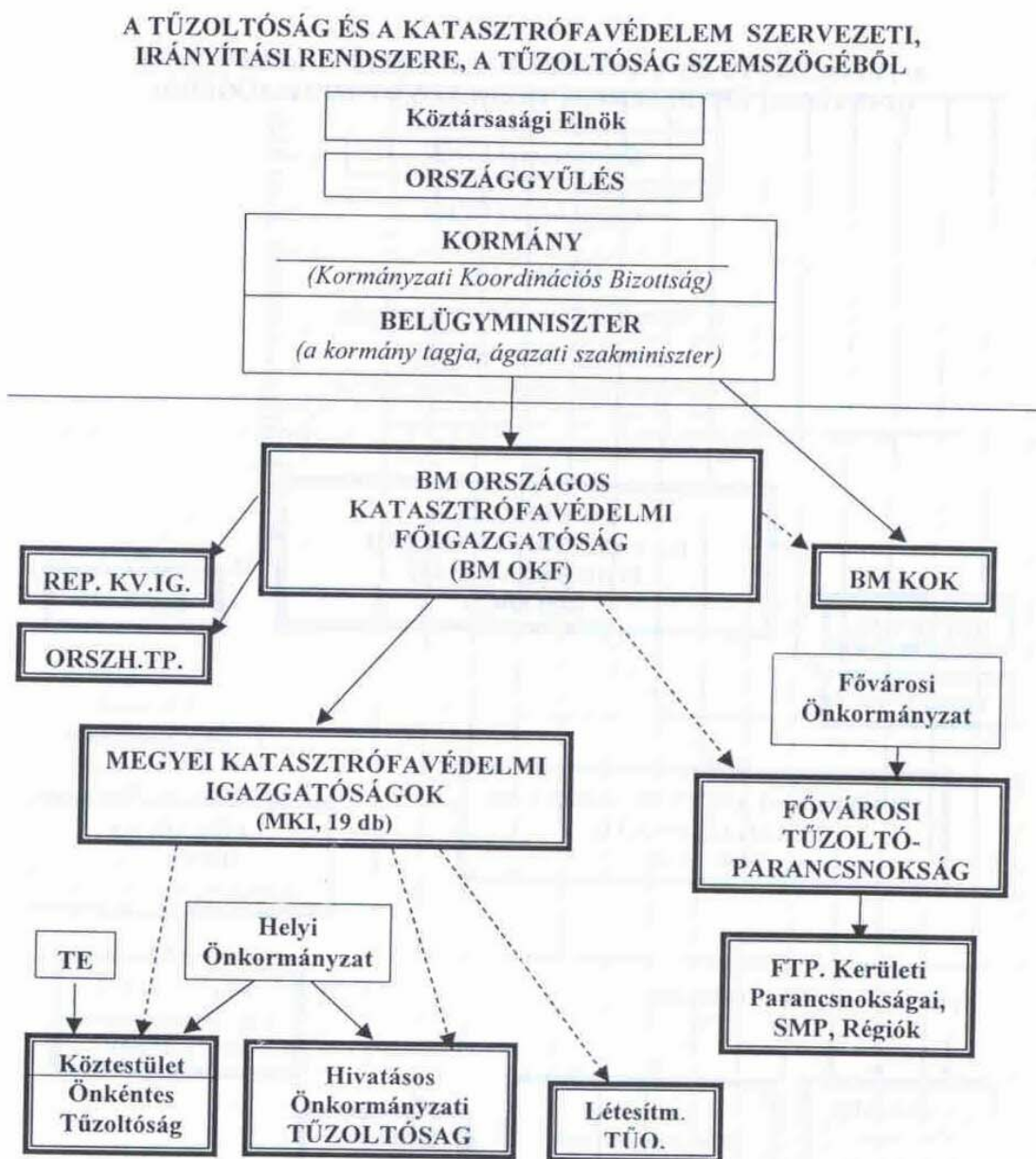
Forrás: Saját ábra.

Forrás: Saját ábra.

Forrás: Saját ábra.

Háttérintézmények:

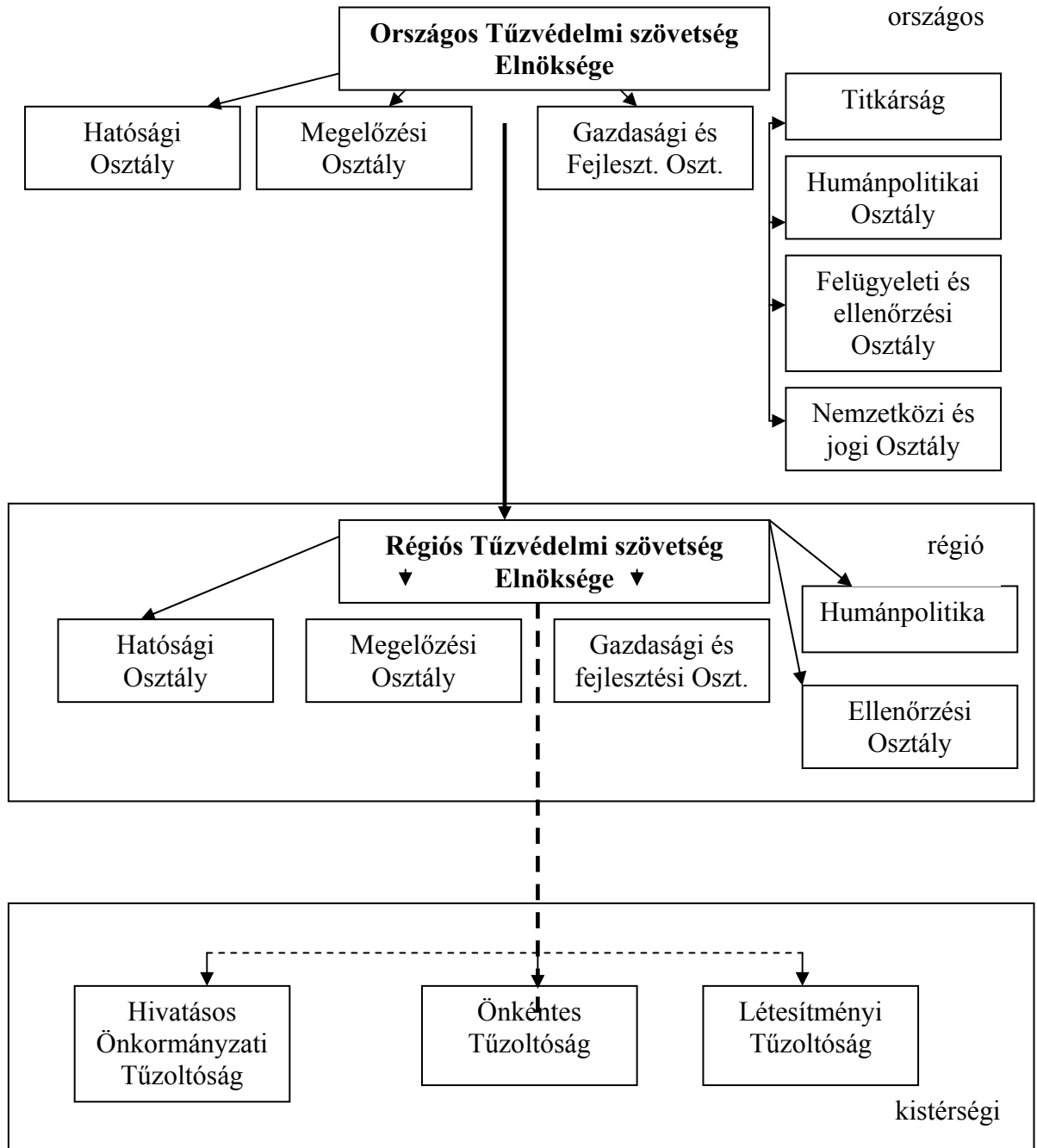
Tűzoltó Múzeum, Tűzoltó Zenekar, Tűzvédelmi Vizsgáló Laboratórium (TVL), HEROS RT. (volt Központi Javító Üzem)

Az ábrán alkalmazott rövidítések:

BM KOK: BM. Katasztrófavédelmi Oktatási Központ
 REP. KV. IG.: Repülőtéri Katasztrófavédelmi Igazgatóság
 ORSZ. TP.: Országház Tűzoltóparancsnokság
 TE: (Önkéntes) Tűzoltó Egyesület
 SMP: Speciális Mentési Parancsnokság
 Létesítm. TŰO: Létesítményi tűzoltóság

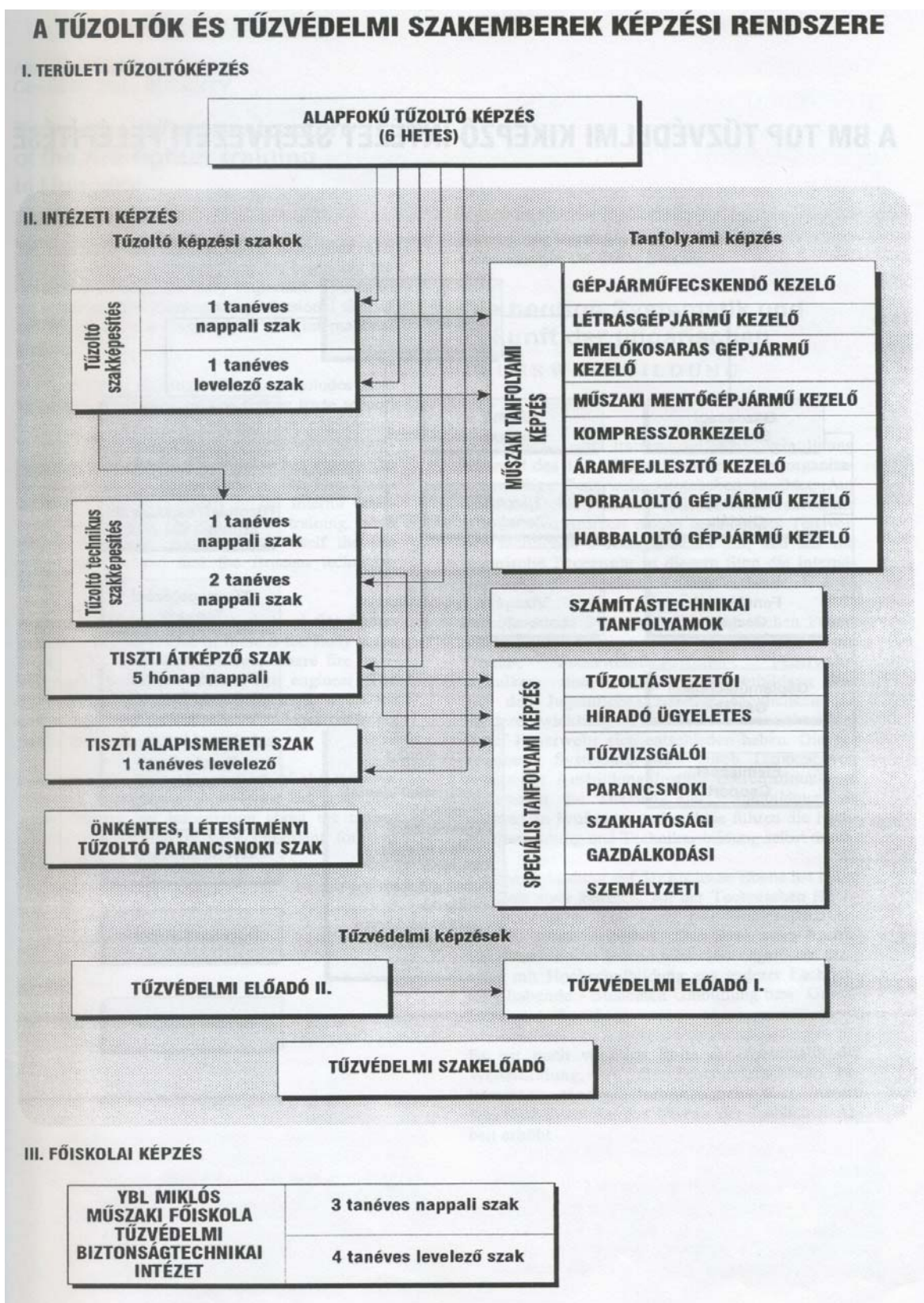
6. számú melléklet.

A tűzvédelem lehetséges szervezeti és irányítási modellje.

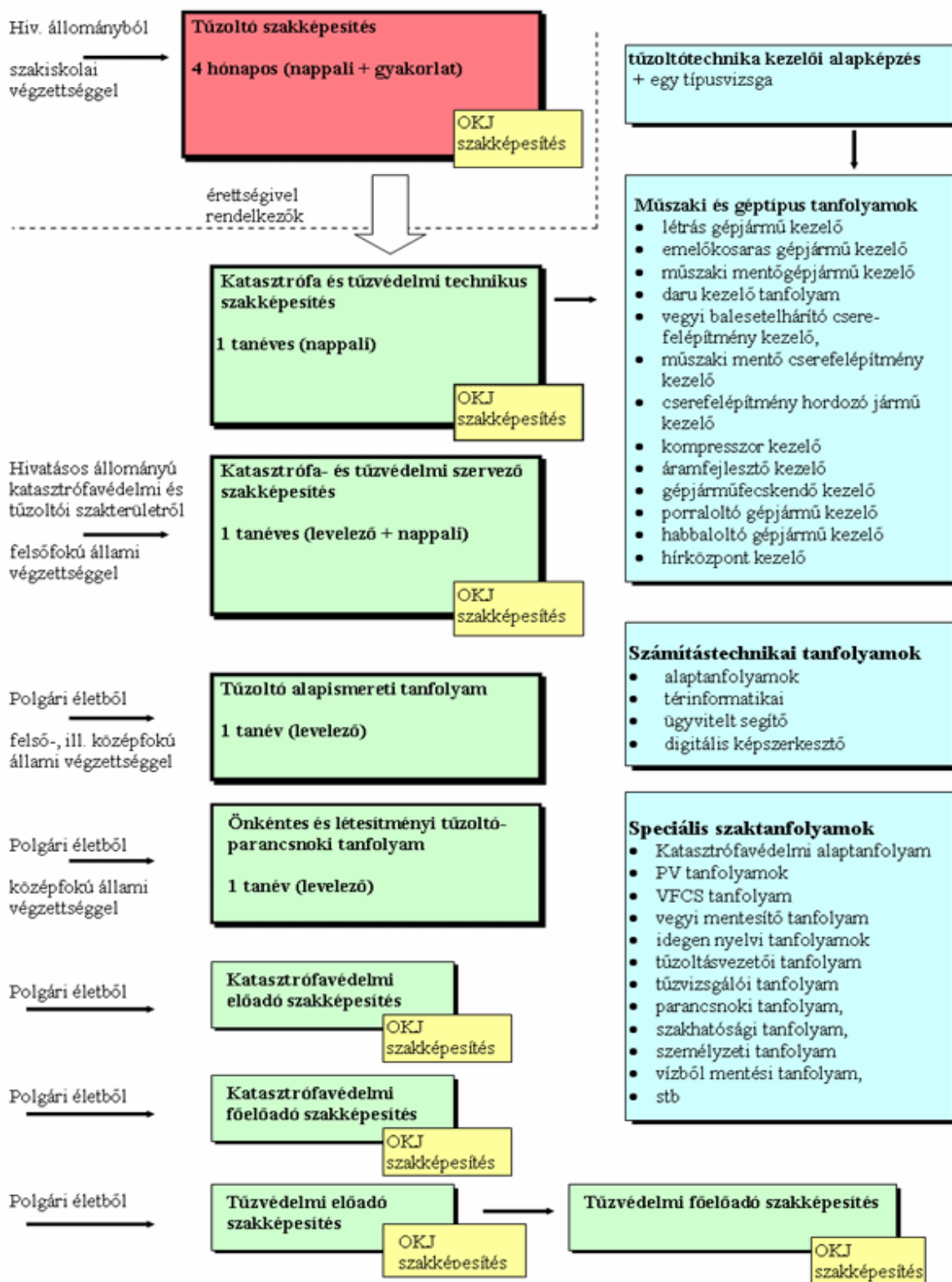

közvetlen irányítás: _____
szakmai felügyelet: - - - - -

Forrás: Saját ábra.

A BM KOK KÉPZÉSI STRUKTÚRÁJA 2003. UTÁN

Könyvek

1. A tűzrendészet fejlődése az őskortól a modern időkig. BM Könyvkiadó Budapest, 1986.
2. Vitéz Roncsik Jenő: Gróf Széchenyi Ödön. Városi Nyomda, Debrecen, 1928.
3. 150 éve született Gróf Széchenyi Ödön. BM TOP Kiadó Budapest, 1989.
4. Ipari biztonsági kézikönyv a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezés szabályozásának alkalmazásához. Környezetvédelmi kiskönyvtár 12, KJK KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 2003.
5. Doktoranduszok a tudomány szolgálatában. Katasztrófavédelmi magiszter könyvek 1. BM OKF kiadvány, 2002.
6. Biczó István: A tűzoltóképzés története. BM Könyvkiadó Budapest, 1988.
7. Karol Forgác: Pamätnica zemskej hasicskej jednoty. na Slovensko Bratislava, 1972-
8. VERIK. Segítség vegyi anyagok szállítási baleseteinél. Budapest, 1998.

Disszertációk, szakdolgozatok

9. Dr Cziva Oszkár: A Magyar Köztársaság katasztrófakezelési erő- és eszközrendszerének kialakítása és működtetése, az ország veszélyeztetettségének függvényében. MTA Bolyai János kutatói ösztöndíj, 2005.
8. Földi László: A Magyar Honvédség tevékenysége a vegyi katasztrófák elleni védelem összefüggés-rendszerében. PhD értekezés, ZMNE, 2003.
9. Albert Albert: A magyar tűzvédelmi szabályozás fejlődése. PhD értekezés, ELTE, 2004.
10. Szelíd Zoltán: A tüzesetek és katasztrófák elleni védelem szakigazgatási rendszerének vizsgálata. Szakdolgozat, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, 2002.
11. Bukovics Mónika: Az elmélet és a gyakorlat összhangja egy speciális-a tűzoltóság-képzési rendszerben. Szakdolgozat, Eszterházy Károly Főiskola, 2000.
12. Bíró Lajos: A magyarországi szervezett tűzoltás ezer éve művelődéstörténeti megközelítésben. Szakdolgozat, Janus Pannonius Tudományegyetem, 1999.

Felhasznált saját publikációk

13. Komjáthy László-Grósz Zoltán: Veszélyes anyagok szállítása közúton. Új Honvédségi Szemle 2003. LVIII. évfolyam 11. szám.
14. Komjáthy László: A kismartoni tartományi tűzoltóiskola. Tűzvédelem 2004, CXXVII. évfolyam 10. szám.
15. Komjáthy László: Veszélyes anyagok közúton. Fúrás-robbantástechnika konferencia előadásai könyv 120-121. oldal. Miskolci Egyetem, 2004.
16. Komjáthy László: Ausztria tűzvédelme. Tűzvédelem CXXVIII. évfolyam 8. szám, 12-13. oldal.
17. Komjáthy László: Tűzoltóképzés Ausztriában. Tűzvédelem CXXVIII. évfolyam 8. szám, 14-15. oldal.
18. Komjáthy László: Szlovákia tűzvédelme. Tűzvédelem CXVIII. évfolyam 9. szám, megjelenés előtt.

19. Alkotói közösség-Komjáthy László: Tűzoltási-és katasztrófavédelmi ismeretek. BM KOK Tanintézeti jegyzet, 2003, 179-181. oldal
20. László Komjáthy –Zoltán Grósz: Road transportation of dangerous goods. AARMS 4. kötet, 1. szám, megjelenés előtt.
21. Komjáthy László: A tűzoltói beavatkozás tárgyi feltételei. Tűzvédelem CXXVII. évfolyam, 10. szám, 12-13. oldal.
22. Komjáthy László: Veszélyes anyagok közúti szállítása. Konferencia előadás, Miskolci Egyetem 2004, 117-122. oldal.
23. Dr Zoltán Grósz-László Komjáthy: Preprava nebezpečnych nákladov v Madarsku. ARPOS 2005, 12-13. oldal.

Törvények, jogszabályok

24. A Magyar Köztársaság Alkotmánya- 1949.évi XX. többször, az 1989. évi XXXI. törvény által átfogóan módosított) törvény.
25. 1990. évi LXXV. törvény a helyi önkormányzatokról.
26. 1991. évi XX. törvény a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint az egyes centrális alárendeltségű szervek feladat-és hatásköréről.
27. 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről.
28. 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról.
29. 1999. évi LXXIV. törvény a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről.
30. 118/1996. (VII.24.) Korm. rendelet a létesítményi tűzoltóságokra vonatkozó részletes szabályokról.
31. 119/1996. (VII.24.) Korm. rendelet az önkéntes tűzoltóságokra vonatkozó részletes szabályokról.
32. 59/1995.(V.30.) Korm. rendelet a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok tárgyi és költségvetési átadás-átvétellének rendjéről.
33. 27/1998. XII.30.) Korm. rendelet az államháztartás működési rendjéről.
34. 254.300/1928 BM rendelet
35. 23/2002. (IX.10.) BM rendelet a Belügyminisztérium fejezethez tartozó költségvetési szervek gazdálkodási jogkör szerinti besorolásáról, egyes költségvetési szervek középírányító szervként történő elismeréséről, a gazdálkodási jogosítványok megosztási rendjéről.
36. 32/2001. (XII.19.) BM rendelet a módosított 28/1996. XI.26.) BM rendelet a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok legkisebb létszámáról.
37. 48/1999. (XII.15.) BM rendelet a belügyi irányítás alá tartozó szervek katasztrófavédelmi feladatairól és a végrehajtás rendjéről, valamint e szervek irányítási és működési rendjéről.
38. 1/2003. (I.9.) BM rendelet a tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységének szabályairól.
39. 57/2003. (I.14.) BM rendelet a Riasztási és Segítségnyújtási Tervről, a hivatásos önkormányzati és az önkéntes tűzoltóságok működési területéről, valamint a tűzoltóságok vonulásaival kapcsolatos költségek megtérítéséről.
40. 2/2003. (I.14.) BM rendelet a Riasztási és Segítségnyújtási Tervről, a hivatásos önkormányzati és az önkéntes tűzoltóságok vonulásaival kapcsolatos költségek megtérítéséről.
41. 314/2001. Zákon o ochrane pred poziarmi.
42. 315/2001. Zákon o Hasicskom a záchrannom zbore.

Saját publikációk jegyzéke

1. Árvíz 2001 XXVI. OTDK 8. Hadtudományi szekció. Programfüzet 173.old.
ZMNE Nyomda Budapest, 2003. ISBN 9638622954
2. Cseffő Károly-Komjáthy László: Környezetvédelmi alapismeretek és a tűzoltó beavatkozás környezetvédelme. Tanintézeti jegyzet, 75 oldal.
BM KOK Nyomda Budapest, 2003.
3. Alkotói Közösség-Komjáthy László: Tűzoltási és katasztrófavédelmi alapismeretek
Tanintézeti jegyzet, 163-189. oldal.
BM KOK Nyomda Budapest, 2003.
4. Kanada messze van. Tűzvédelem CXXV. évfolyam 5. Szám, 11. oldal.
BM Nyomda Budapest, 2002. ISSN 0230-1415.
5. A terror napja. Tűzvédelem CXXV. Évfolyam 9. Szám, 3. oldal.
BM Nyomda Budapest, 2002. ISSN: 0230-1415.
6. Tiszai árvizek. Tűzvédelem CXXVI. Évfolyam 2. Szám, 13-16. oldal.
BM Nyomda Budapest, 2003. ISSN: 0230-1415.
7. Egyre veszélyesebb hulladékok. Ma&Holnap IV. évfolyam október, 20-21. oldal.
PAUKER Nyomdaipari Kft Budapest, 2004. ISSN: 1587-0375.
8. Széchenyi az iskolánkban. Tűzvédelem CXXVII. évfolyam 9. szám, 7. oldal.
BM Nyomda Budapest, 2004. ISSN: 0230-1415.
9. Tűzoltói beavatkozás veszélyes anyag jelenlétében. Tűzvédelem CXXVII. évfolyam, 10. szám, 11. oldal.
BM Nyomda Budapest, 2004. ISSN: 0230-1415.
10. Tűzoltói beavatkozás tárgyi feltételei. Tűzvédelem CXXVII. évfolyam, 10. szám, 12-13. oldal.
BM Nyomda Budapest, 2004. ISSN: 0230-1415.
11. Londonban jártam. Tűzvédelem CXXVII. évfolyam, 10. szám, 22. oldal.
BM Nyomda Budapest, 2004. ISSN: 0230-1415.
12. A kismartoni tartományi tűzoltóiskola. Tűzvédelem CXXVII. évfolyam, 10.szám, 25. oldal.
BM Nyomda Budapest, 2004. ISSN: 0230-1415.
13. Komjáthy László-Grósz Zoltán: Veszélyes anyagok szállítása közúton. Új Honvédségi Szemle LVIII. évfolyam, 11. szám, 54-62. oldal.
Kornétás Kft Budapest, 2004. ISSN: 1216-7436.

14. Komjáthy László: Veszélyes anyag szállítás Magyarországon. Bolyai Szemle Különszám, 52. oldal.
ZMNE Nyomda Budapest, 2004. ISSN: 1416-1443.
15. Veszélyes anyagok közúti szállítása. „Fúrás-robbantástechnika 2004” konferencia előadásai, 117-122. oldal.
Miskolci Egyetem Sokszorosító Üzem, 2004. Tov.K. 2004-698 ME.
16. Az óslégekörtől az ózonlyukig. Ma&Holnap IV. évfolyam 6. szám, 14-15. oldal.
PAUKER Nyomdaipari Kft Budapest, 2004. ISSN-1587-0375.
17. Az óslégekörtől az ózonlyukig II. Ma&Holnap V. évfolyam, 1. szám, 19. oldal.
PAUKER Nyomdaipari Kft Budapest, 2005. ISSN:1587-0375.
18. Komjáthy László-Grósz Zoltán: Road transportation of dangerous goods. AARMS 4. kötet, 1. szám.
Megjelenés alatt.
19. Grósz Zoltán-Komjáthy László: Transportation of hazardous loads of Hungary. „6th Workshop of young fire-fighters in Fire Protection, 2005.
Megjelenés alatt.
20. László Komjáthy: Preprava nebezpečnych nákladov na cestách v Madarsku. „FIRECO 2005” 7. International Konferencie Trenčín, May 23-25.
21. Dr Zoltán Grósz-László Komjáthy: Preprava nebezpečnych nákladov v Madarsku., 12-13. oldal.
ARPOS Bratislava, 2005. ISSN: 1335-5910.
22. Komjáthy László: Ausztria tűzvédelme.
Tűzvédelem CXXVIII. évfolyam 8. szám, 12-13. oldal.
BM Nyomda Budapest, 2005. ISSN: 0230-1415.
23. Komjáthy László: Tűzoltóképzés Ausztriában. Tűzvédelem CXXVIII. évfolyam 8. szám, 14-15. oldal.
BM Nyomda Budapest, 2005. ISSN: 0230-1415.
24. Komjáthy László: Szlovákia tűzvédelme. Tűzvédelem CXVIII. évfolyam 9. szám, BM Nyomda Budapest, 2005. ISSN: 0230-1415.
Megjelenés alatt.